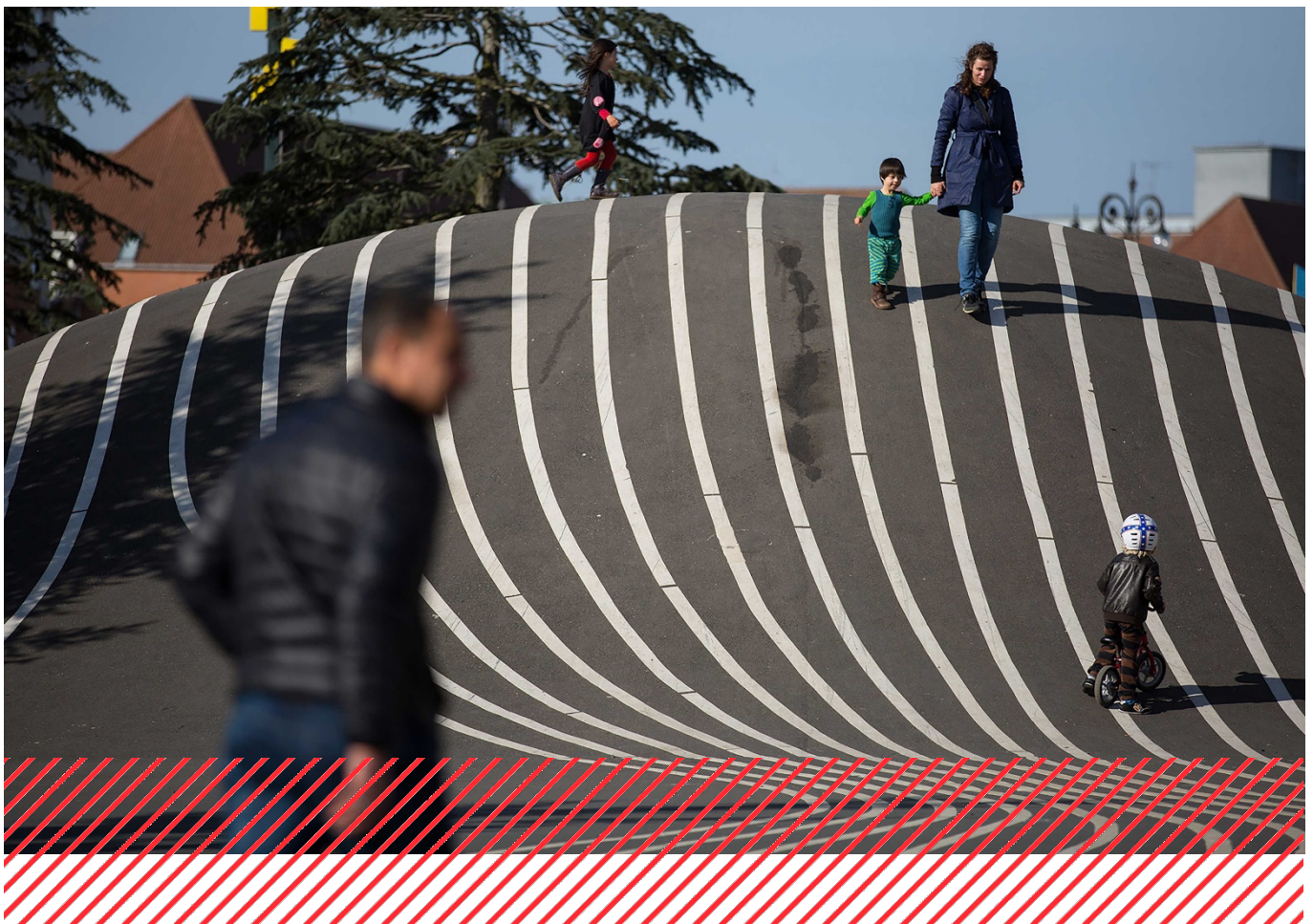

Forældres tilfredshed med de familieretlige myndigheder

1. opfølgning af udvikling efter reform af området i april 2019

Karen Margrethe Dahl

*Forældres tilfredshed med de familieretlige myndigheder – 1.
opfølgning af udvikling efter reform af området i april 2019*

© VIVE og forfatterne, 2020

e-ISBN: 978-87-7119-820-1

Modelfoto: Ole Bo Jensen/VIVE

Projekt: 301567

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Formålet med denne rapport er at følge udviklingen i forældres tilfredshed med det familieretlige system, før og efter at området blev reformeret 1. april 2019. Desuden vil rapporten vise, hvordan forældre og børn, der er involveret i familieretlige sager, trives hver for sig og sammen.

Undersøgelsen bygger på spørgeskemadata, der er indsamlet dels før reformen i januar-marts 2019, dels efter reformen i januar-marts 2020. Tidligere har VIVE udgivet rapporten "Forældres tilfredshed med de familieretlige myndigheder – Baselineundersøgelse af det familieretlige system i forbindelse med reform af området april 2019", der viser forældrenes tilfredshed med systemet samt børns og forældres trivsel før reformen.

Undersøgelsen er gennemført af VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd på foranledning af Social- og Indenrigsministeriet, der også har finansieret undersøgelsen.

Rapporten er udarbejdet af senioranalytiker Karen Margrethe Dahl, der også har været projektleder.

Social- og Indenrigsministeriet, Familieretshuset og Domstolsstyrelsen har deltaget i udarbejdelsen af undersøgelsesdesignet for at tilpasse designet bedst muligt til de familieretlige sagsgange.

VIVE takker alle forældre, der har besvaret skemaet, og medarbejdere i Familieretshuset, der har været behjælpelige med udvælgelse af forældre til undersøgelsen. Tak også til de to anonyme referere for konstruktive kommentarer.

Kræn Blume Jensen

Forsknings- og analysechef for VIVE Social
2020

Indhold

Sammenfatning	5
1 Indledning.....	11
1.1 Reform af det familieretlige system	11
1.2 Implementering af reformen.....	12
1.3 Evaluering af reformen.....	13
1.4 Rapportens opbygning.....	14
2 Data og metode	15
2.1 Udvælgelse af respondenter og indsamling af data	15
2.2 Operationalisering af begreber	17
2.3 Analyse af data	23
2.4 Beskrivelse af familier med sager i det familieretlige system	24
3 Udviklingen i sagsforløb og -indhold	26
3.1 Den formelle sagsbehandling	26
3.2 Fordeling af samvær, bopæl og forældremyndighed.....	32
3.3 Opsamling.....	33
4 Udvikling i forældres tilfredshed med sagsbehandlingen i Familieretshuset og familieretten.....	35
4.1 Overordnet udvikling i tilfredshed	35
4.2 Oplevet tilfredshed blandt bopæls- og samværsforældre.....	40
4.3 Tilfredshed blandt forældre med forskellig problemtyngde.....	44
4.4 Tilfredshed blandt forældre, der er i kontakt med forskellige myndigheder.....	47
4.5 Opsamling.....	50
5 Forældresamarbejde, konflikt og trivsel	51
5.1 Forældresamarbejde og konflikt	51
5.2 Børns samvær og trivsel	53
5.3 Forældres trivsel målt på arbejdsfravær og psykisk trivsel.....	57
5.4 Opsamling.....	59
Litteratur	61

Sammenfatning

Denne rapport viser udviklingen i forældres tilfredshed med det familieretlige system samt udviklingen i forældresamarbejde og børns og forældres trivsel fra januar 2019 til januar 2020. Formålet med rapporten er at vise, om den reform, som det familieretlige område gennemgik i april 2019, har ført til ændret sagsbehandling, øget tilfredshed, bedre samarbejde og øget trivsel hos børn og forældre, der er i kontakt med de familieretlige myndigheder.

Rapporten er baseret på en baselinemåling, gennemført i januar-marts 2019, og en opfølgingsmåling, gennemført i januar-marts 2020. I de næste tre år vil målingen blive gentaget hvert år for til sidst at kunne gennemføre en egentlig evaluering af, om reformen har levet op til hensigterne, set fra forældrenes synspunkt. Rammerne for den afsluttende evaluering er endnu ikke fastlagt.

Reform af det familieretlige område

Reformen, der trådte i kraft 1. april 2019, har medført oprettelsen af Familieretshuset og nedlæggelse af Statsforvaltningen. Desuden er familieretten, der er en ny domstolsenhed under byretterne, blevet etableret. Reformen har til hensigt at sikre et stærkere fokus på børnenes trivsel og behov for beskyttelse samt sikre en tryk og støttende inddragelse af børnene. Desuden skal reformen sikre, at familierne i det familieretlige system i højere grad møder enkle, gennemskuelige og forudsigelige forløb, der er tilpasset familiernes behov.

For at sikre, at hensynet til barnet er i centrum, er der i Familieretshuset oprettet en særlig børneenhed, der yder støtte til børn, der er berørt af familieretlige problemstillinger. Børneenheden sørger for, at barnets perspektiv inddrages i familieretlige sager. Børneenheden tilbyder også støtte i form af bl.a. kontaktperson til barnet, støtte til, at barnet får en bisidder, børnesagkyndig rådgivning, telefonisk rådgivning og børnegrupper. Børneenhedens medarbejdere kan endvidere følge barnet i familieretten, fx hvis barnet skal til samtale i retten. Hensigten er, at barnet i hele forløbet tilknyttes en fast medarbejder, der benævnes som barnets kontaktperson.

Endelig er der større fokus på at klæde forældrene på til at forstå deres børns behov og reaktioner efter samlivsbruddet ved at tilbyde forældrene forskellige børnesagkyndige rådgivningstilbud og fysiske samarbejdskurser i Familieretshuset. Desuden har gifte forældre, der er gået fra hinanden efter reformen, været pålagt det digitale forløb "Samarbejde efter Skilsmisse", der omhandler forældresamarbejde og børns reaktioner efter en skilsmisse. Dette er dog fra 1. juli 2020 blevet ændret til et frivilligt tilbud.

En større grad af målretning og sammenhæng i sagsforløbet skal sikres ved at inddele familier, der henvender sig til de familieretlige myndigheder, i tre forskellige kategorier. De tre typer af familier bliver tilbudt sagsbehandling i tre forskellige spor, § 5-, § 6- og § 7-sager. Forældre, der er enige og blot har behov for at få fx en separations- eller skilsmissebevilling eller registreret en aftale om forældremyndighed, bliver kategoriseret som en § 5-sag. Familieretshuset registrerer aftalen eller udsteder bevillingen. Forældre, der har vanskeligt ved at samarbejde, men som ikke oplever risikofaktorer, bliver kategoriseret som § 6-sager. Familier i denne kategori modtager i første omgang tilbud om mægling, konflikthåndtering og rådgivning, med henblik på at forældrene selv indgår en aftale. Lykkes det ikke for forældrene at nå til enighed, træffer enten Familieretshuset eller familieretten en afgørelse afhængig af sagens karakter. Alle afgørelser om forældremyndighed eller barnets bopæl træffes af familieretten. Den tredje kategori af sager betegnes som § 7-sager. Dette er sager, hvor

der optræder risikofaktorer, som kan medføre dårlig trivsel hos barnet, fx meget højt, fastlåst konfliktniveau, misbrug, psykisk sygdom eller psykisk og fysisk vold. Disse sager behandles i Familieretshuset med en tværfaglig tilgang, hvor både børne- og familiefaglige medarbejdere samt jurister deltager. Ofte vil disse sager også indebære et samarbejde mellem det familieretlige og det sociale system. Sagerne vil bl.a. blive oplyst gennem sagkyndige erklæringer eller børnesagkyndige undersøgelser. Hvis ikke § 7-sagerne kan afsluttes ved, at forældrene i Familieretshuset aftaler en løsning, der er til barnets bedste, træffer familierettens jurister en afgørelse på baggrund af den oplysende sagsforberedelse, der er foregået i Familieretshuset.

En anden ændring, der har fundet sted som følge af reformen, er, at sager om fuldbyrdelse af afgørelser og aftaler efter forældreansvarsloven fjernes fra fogedretten og efter reformen i stedet behandles af den nye familieret.

Undersøgelsens data

Undersøgelsen er baseret på spørgeskemadata, der er indsamlet blandt forældre med forældreansvarssager, dvs. samværs-, bopæls- eller forældremyndighedssager, som har været til mindst et møde i Statsforvaltningen i løbet af 2018, før reformen trådte i kraft, samt i løbet af 2019 efter reformen. Det første spørgeskema blev udsendt i januar 2019 til den ene forælder i 4.557 sager, der ifølge den daværende Statsforvaltnings registre var blevet behandlet i Statsforvaltningen i perioden august-december 2018 eller overført til retten i perioden april-juli 2018. Det andet spørgeskema blev udsendt til den ene forælder i januar 2020 i 5.282 sager, der ifølge Familieretshusets registre er blevet behandlet i perioden april-december 2019. Nogle af disse sager var færdigbehandlede, da forældrene besvarede spørgeskemaet, mens andre stadig var under behandling.

Ved den første måling i 2019 gennemførte 1.515 forældre hele spørgeskemaet (33 %), mens 239 gennemførte dele af spørgeskemaet (5 %). Ved den anden måling i 2020 var svarprocenten på trods af en ekstra rykkerudsendelse lidt lavere: 1.589 gennemførte hele spørgeskemaet (30 %), mens 289 gennemførte dele af skemaet (6 %). I forhold til andre webbaserede spørgeskemaundersøgelser er dette en acceptabel svarprocent, men som i andre lignende undersøgelser må der tages forbehold for, at de deltagende forældre ikke nødvendigvis er fuldt repræsentative for den samlede forældregruppe med sager i det familieretlige system. Vi kender ikke karakteren af en eventuel repræsentativitetsbias. Man kan forestille sig, at der både kan være en overrepræsentation af forældre, der føler sig uretfærdigt behandlet og ønsker at gøre opmærksom på dette, samt at der er en underrepræsentation af forældre med få sociale og psykiske ressourcer, som ikke har magtet at bruge tid på spørgeskemaet eller forholde sig til sagen. Det formodes dog, at principperne for denne eventuelle skævvridning er nogenlunde den samme før og efter reformen, og da forskellen i svarprocenten i de to indsamlingsrunder er ubetydelig, er data velegnet til at følge udviklingen i forældrenes tilfredshed og i børn og forældres trivsel.

For hver sag er en forælder tilfældigt blevet udvalgt til at deltage i undersøgelsen. Svarprocenten var både i 2019 og i 2020 lidt højere blandt kvinder (henholdsvis 41 og 38 %, helt eller delvist besvaret), end den var blandt mænd (henholdsvis 38 og 36 %, helt eller delvist besvaret). Sammenlignet med andre lignende undersøgelser er forskellen på mænds og kvinders svarprocent dog mindre her.

I spørgeskemaet er forældrene blevet bedt om at svare på spørgsmål vedrørende deres barn/børn. Hvis forældrene har flere fælles børn, er de blevet bedt om at svare på vegne af det ældste barn, der er involveret i sagen. Dette barn omtales i rapporten som *det udvalgte barn*.

Det færdige spørgeskema er via forældrenes cpr-numre koblet med Statsforvaltningens registerdata for at opnå viden om svarprocent, sagens behandling samt børns og forældres alder og køn.

I rapporten bruges forældrenes køn, deres forældreposition (hvorvidt de er bopæls- eller samværsforældre), og hvor mange myndigheder de er i kontakt med som gennemgående beskrivende baggrundsvariable. Derudover er forældrene kategoriseret i fire risikogrupper efter deres konfliktniveau, og i hvilken grad de oplever sociale problemer:

- Gruppe 1 har et lavt eller moderat konfliktniveau og oplever ikke sociale problemer
- Gruppe 2 har et højt konfliktniveau og oplever ikke sociale problemer
- Gruppe 3 oplever en eller to af følgende sociale problemer: misbrug af alkohol eller stoffer, psykisk sygdom, utilstrækkelig omsorg for barnet eller kriminalitet
- Gruppe 4 oplever fysisk eller psykisk vold eller mindst tre sociale problemer.

Denne inddeling i risikogrupper, der i nogen grad lægger sig op ad screeningsprincipperne i det nye system, bruges ligeledes som gennemgående beskrivende baggrundsfaktor i analyserne.

Flere myndigheder er involveret – flere børn inddrages

Forældre, der har fået en sag behandlet i 2019 efter reformen, har i højere grad end forældre, der fik deres sag behandlet i 2018 før reformen, fået deres sag behandlet ved retten. Det følger naturligt af reformen, der foreskriver, at familieretten i modsætning til tidligere nu også skal træffe afgørelse om samvær i alle § 7-sager samt visse § 6-sager.

Ligeledes er det formodentlig en naturlig følge af reformen, at en større andel af forældrene i 1. opfølgingsmåling efter reformen angiver, at de undervejs i sagsforløbet har været i kontakt med de kommunale myndigheder. Den nye lov pålægger således Familieretshuset at tage kontakt med kommunen i § 7-sager – både i forbindelse med oplysning af sagen samt i tilrettelæggelsen af indsatser – hvis hensynet til barnet taler for et sådant samarbejde.

Analyserne viser, at andelen af forældre, der angiver, at de tidligere har været i kontakt med de familieretlige myndigheder, er steget fra målingen i 2019 til målingen i 2020. Forskellen kan skyldes en anden sammensætning af de sager, der indgår i undersøgelsen, men kan også skyldes den øgede ventetid i systemet, og at forældrene således refererer til tidligere kontakt i samme sag frem for en afsluttet sag, når de besvarer spørgsmålet.

Flere børn inddrages i sagerne, men det sker, ifølge forældrenes besvarelser, forholdsvis sjældent gennem kontaktpersonordningen, hvor barnet mødes i et forløb med én gennemgående kontaktperson. I stedet sker inddragelsen fortrinsvist gennem en børnesamtale hos en børnesagkyndig medarbejder¹, hvilket også var den mest almindelige inddragelsesform før reformen.

Flere børn uden samvær med samværsforælder

Der er sket en stigning i andelen af børn, der ikke har samvær med samværsforælderen. Stigningen kan handle om, at familieretten i højere grad end den daværende Statsforvaltning træffer afgørelser om samværsophør. En anden forklaring er dog, at samværet i en del sager sættes på pause, mens

¹ Denne børnesagkyndige medarbejder vil formelt oftest have rollen som barnets kontaktperson. Spørgeskemaundersøgelsen viser dog, at relativt få forældre har opfattet, at medarbejderen spiller en rolle ud over den konkrete samtale.

sagen behandles, og at de lange ventetider, samt eventuelt optrappet konfliktniveau, således har medført mindre samvær. Sandsynligheden for ikke at have samvær er ifølge analyserne af spørgeskemaundersøgelsen højere, jo flere myndigheder familien er i kontakt med, og jo flere risici, der optræder i sagen.

Vi ser ingen ændringer i fordelingen af barnets bopæl og forældremyndigheden over børnene mellem henholdsvis fædre og mødre i sagerne.

Mindre tilfredshed med udbyttet af sagsbehandlingen

Forældre, der er i kontakt med de familieretlige myndigheder, befinder sig som oftest i en stor livskrise af længere eller kortere varighed. De har et højt konfliktniveau og mange samarbejdsproblemer og har svært ved at få en hverdag til at fungere, der er tålelig for dem selv og deres børn. Analyserne i rapporten viser, at mange oplever ikke at få tilstrækkelig hjælp i det familieretlige system, og at gruppen, der har mødt de familieretlige myndigheder efter reformen, er mere utilfreds i forhold til at opnå et bedre samarbejde og et bedre hverdagsliv for børnene end gruppen, der mødte systemet før reformen. Derudover ser vi også, at færre angiver, at de har fået løst det problem, de kom med, samt at der ikke er sket en ændring i, at mange oplever manglende sammenhæng mellem sagsbehandling og indsatser hos forskellige myndigheder, der er involveret i sagen. Det er dog for tidligt at tilskrive reformen den mindskede tilfredshed, da der, som beskrevet, har været ganske store udfordringer i form af et langt større antal komplekse sager, end der var taget højde for. Derfor har der været for få ressourcer til at afholde møder i de komplekse sager, hvilket har medført meget lange ventetider. En egentlig vurdering af reformens betydning for forældrenes tilfredshed må derfor vente til de kommende år, hvor der forhåbentlig er bedre overensstemmelse mellem ressourcer og behov.

Samværsforældre er mindre tilfredse

Analyserne viser, at samværsforældre er langt mindre tilfredse med sagsbehandlingen og udbyttet af denne end bopælsforældre. Derudover oplever de et større fald i tilfredshed end bopælsforældrene. Forskellen på samværsforældre og bopælsforældre træder frem i næsten alle analyser og viser formodentlig dels noget om styrkeforholdet mellem forældrene i systemet, dels at de oplever hverdagen sammen med barnet meget forskelligt.

Forskellen i tilfredshed kan for det første handle om, at spørgsmålet om, hvem der skal være bopæls- og samværsforælder, er sagens omdrejningspunkt, og at rollen som samværsforælder således er opnået som følge af en tabt sag. Derudover vil bopælsforælderen, selvom der ofte lægges op til et ligeværdigt forældreskab, i tilfælde af konflikt have flere rettigheder til at tilrettelægge barnets hverdag, mens samværsforælderen ofte vil opleve at måtte afgive samvær for at mindske konfliktens indvirkning på barnet.

Det er for tidligt at sige, om den øgede utilfredshed blandt samværsforældrene er en følge af reformen eller en følge af de lange ventetider og dermed måske mere fastlåste sager. Reformen indebærer en større vægt på barnets trivsel og dermed i nogle sager en mindre vægt på forældrenes individuelle rettigheder. Det kan betyde, at man i højere grad skærmer barnet mod forældrenes konflikter og derfor træffer flere afgørelser om samværsstop, hvilket stiller samværsforældrene i en mere sårbar position. Det kan dog også skyldes lange ventetider i Familieretshuset, og at det derfor har været sværere at nå frem til en løsning, der kunne sikre barnet samvær med samværsforælderen i de tilfælde, hvor det er hensigtsmæssigt.

Forældre med komplekse sager er mindre tilfredse end andre forældre

Som i baselinemålingen ser vi, at tilfredsheden er størst i relativt simple sager, der kan færdigbehandles i Familieretshuset, eller hvor konfliktniveauet er lavt/moderat, og hvor forældrene ikke angiver, at sagen rummer risikofaktorer i form af fx misbrug, psykisk sygdom eller vold. Omvendt er tilfredsheden mindst i de mest komplekse sager, hvor der optræder flere risikofaktorer i sagen, eller hvor flere myndigheder har været involveret i sagsbehandlingen. På de fleste områder følger gruppernes udvikling hinanden fra baselinemålingen til opfølgingsmålingen. Dog ser vi blandt de mindst komplicerede sager i Gruppe 1 en let stigende tilfredshed med rettens håndtering af sagen, som ikke ses i de andre grupper. Og omvendt ser vi blandt forældre, hvis sag behandles af Familieretshuset, familieretten og kommunen, en let stigende tilfredshed med Familieretshusets håndtering af sagen, hvilket ikke kan observeres blandt forældre, der møder færre myndigheder.

Ingen udvikling i konflikt og samarbejde

Der er ikke sket nogen udvikling i forældrenes konfliktniveau og forældresamarbejde, og vi ser således vedvarende et højt konfliktniveau, hvor 6 ud af 10 forældre angiver, at deres konfliktniveau er højt, meget højt eller ekstremt højt.

Konfliktniveau og forældresamarbejde hænger ikke overraskende sammen med antallet af risikofaktorer og graden af myndighedsinvolvering i sagen. Det følger naturligt af screeningen for risikofaktorer, der medfører visitering til forskellige forløb med involvering af et varierende antal myndigheder.

Fortsat mange børn med trivselsproblemer

Børn, der er involveret i en sag ved de familieretlige myndigheder, har et højere niveau af adfærd- og trivselsproblemer sammenlignet med andre børn i Danmark, når vi måler deres trivsel ved hjælp af det standardiserede instrument SDQ. Kun 53 % af de børn, der er involveret i en familieretlig sag, falder således inden for normalområdet mod 83 % af andre danske børn. Cirka en tredjedel af forældrene angiver, at de er "virkelig meget" eller "ret meget" bekymrede for deres børn.

Målt ved SDQ ser vi dårligere børnetrivsel, jo flere myndigheder der er involveret i sagen. Som ventet ser vi desuden en markant dårligere trivsel i sager med mange risikofaktorer end i sager med lavt konfliktniveau og fravær af sociale problemer.

Måneden op til besvarelsen af spørgeskemaet er skolefraværet blandt børnene i de familieretlige sager ca. dobbelt så højt som andre danske børns fravær. Her er det de ældste børn, der har mest fravær. Igen hænger fraværet sammen med den risikogruppe, forældrene befinder sig i, idet fraværet er lavest i Gruppe 1 og højest i Gruppe 4.

Forventninger til forandring

Alt i alt tegner der sig altså et billede af nogle familier med mange vanskeligheder og et system, der på nogle områder fortsat har haft svært ved at imødekomme familiernes ønsker og behov. Nogle familier står i en midlertidig krisesituation, hvor de har vanskeligt ved selv at finde nye måder at håndtere hverdagen på efter samlivsbruddet. Disse familier kan systemet formodentlig relativt nemt hjælpe tilbage til en hverdag, hvor de selv kan løse deres problemer, eller de kan nå derhen ved egen hjælp.

For en stor gruppe strækker krisesituationen sig dog mange år efter samlivsbruddet, eller der dukker gentagne nye kriser op, fx fordi forældrenes sociale problemer, manglende indbyrdes tillid eller voldelige historik blokerer for, at de selv kan finde løsninger på små og store uenigheder. Et mere sammenhængende og velkoordineret forløb kan formentlig hjælpe nogle af disse til en bedre hverdag. Men måske skal man være forsigtig med at forvente, at disse familier ikke længere vil have brug for hjælp i det familieretlige eller sociale system, selvom man bruger flere ressourcer på at oplyse sagerne og koordinere den familieretlige sagsbehandling med den kommunale, og selvom man hurtigere bringer sagen frem til en afgørelse, der skal afklare forældrenes uenigheder.

Da der altså fortsat vil være forældre, som har meget komplekse problemer, og forældre, der føler, at deres ønsker og forventninger ikke er blevet imødekommet i aftaler og afgørelser, kan man ikke regne med en meget høj grad af tilfredshed blandt de forældre, der møder det nye system. Vigtigt er det dog at holde øje med, om den gennemsnitlige forældregruppe i højere grad oplever, at de bliver klædt bedre på til at varetage deres børns behov, og om forældrene og deres børn oplever, at sagsbehandlingen samt aftaler og afgørelser i højere grad hjælper børnene.

1 Indledning

Det familieretlige system behandler sager, hvor forældre, der ikke bor sammen, er uenige om deres børns bopæl, om forældremyndigheden over børnene, eller om, hvor meget børnene skal bo hos den ene eller den anden forælder (samvær). Årligt var der, ifølge Familieretshusets registre i 2015-2016, ca. 12.000 familier, der havde mindst en sag om samvær, bopæl eller forældremyndighed i det familieretlige system.² Dette antal dækker både over lettere sager, hvor forældrene med lidt rådgivning og støtte selv kan indgå aftaler, og komplekse højkonflikte sager, hvor der er brug for flere møder og involvering af både børnesagkyndige og juridiske medarbejdere. Samlet set viser VIVEs børneforløbsundersøgelse af årgang 1995, at ca. en fjerdedel af alle ikke-samlevende forældre til 15-årige børn på et tidspunkt har været i kontakt med Statsforvaltningen på grund af uenigheder om samvær (Ottosen & Stage, 2012). Flere analyser viser, at børn omfattet af familieretlige konflikter viser flere tegn på dårlig trivsel end andre børn med ikke-samlevende forældre (Ottosen, Dahl & Boserup, 2017).

1.1 Reform af det familieretlige system

Det familieretlige område har i en del år været genstand for interesse blandt politikere og interesseorganisationer samt i medierne. Det førte til, at der i 2016 blev igangsat en politisk proces, som endte med en reform af hele det familieretlige område, der trådte i kraft den 1. april 2019 (Børne- og Socialministeriet, 2018). Reformen har til hensigt at sikre en tryk og støttende inddragelse af barnet i den familieretlige proces samt sørge for, at der i hele forløbet tages hensyn til barnets behov for beskyttelse. Familieretshuset skal derudover møde familierne med enkle, gennemskuelige og forudsigelige forløb, der hænger sammen på tværs af myndigheder og er målrettet familiernes individuelle behov (Retsinformation, 2019: § 1).

Et udtryk for det øgede fokus på børnenes behov er oprettelsen af en ny børneenhed under Familieretshuset. Denne enhed skal sikre, at børnenes trivsel og behov for beskyttelse varetages gennem hele processen og skal derudover sikre, at barnets perspektiv på sagen bliver oplyst, samt at barnet inddrages i sagsforløbet på en passende måde. Det gøres bl.a. ved at udpege en kontaktperson for barnet, der kan følge barnet gennem hele sagsforløbet. Desuden har børn fået ret til en bisidder. Og som det var i det hidtidige system, vil det være muligt for de berørte børn at deltage i børnegrupper med andre i samme situation (Retsinformation, 2019: § 15-18).

Endelig er der større fokus på at klæde forældrene på til et bedre samarbejde og til at forstå deres børns behov og reaktioner efter samlivsbruddet ved at tilbyde forældrene støtte i form af rådgivning og konflikthåndtering (Retsinformation, 2019: § 21). I det første år efter reformen har det været obligatorisk for gifte par med mindreårige børn at gennemføre et digitalt forløb i forældresamarbejde og børns reaktioner i refleksionsperioden – dvs. de første 3 måneder efter skilsmissen. Fra 1. juli 2020 afskaffes refleksionsperioden dog, mens det digitale forløb gøres frivilligt (Retsinformation, 2020: Indledning).

En større grad af sammenhæng og målrettethed i sagsbehandlingen skal sikres ved, at sagerne ved sagens start screenes og derefter visiteres til tre forskellige sagsbehandlingsspor. Forældre, der formår at samarbejde om selv at indgå aftaler, og som ikke oplever væsentlige risikofaktorer i form

² Antallet af sager er højere end antallet af familier, da en del familier har flere samtidige sager kørende eller henvender sig med nye problemer, efter at den første sag er afsluttet.

af fx misbrug, psykisk sygdom eller vold, kategoriseres som en § 5-sag. Hjælpen til disse familier består primært af godkendelse og registrering af allerede indgåede aftaler.

Forældre, der har vanskeligt ved at samarbejde, men som ikke oplever risikofaktorer hos sig selv eller den anden forælder, kategoriseres som § 6-sager. Disse sager modtager i første omgang tilbud om mægling, konflikthåndtering og rådgivning, med henblik på at forældrene selv indgår en aftale. Lykkes dette ikke, kan Familieretshusets jurister, efter at sagen er blevet belyst, træffe ikke-indgribende afgørelser, hvis sagen omhandler samvær. Er afgørelsen om samvær indgribende for barnet, overføres sagen til afgørelse i familieretten. Alle afgørelser om bopæl og forældremyndighed træffes, som før reformen, af domstolene.

Den tredje kategori af sager betegnes som § 7-sager. Dette er sager, hvor der som oftest er en række risikofaktorer, der kan medføre dårlig trivsel hos barnet, fx meget højt, fastlåst konfliktniveau, misbrug, psykisk sygdom eller psykisk/fysisk vold. Disse sager behandles i Familieretshuset af et tværfagligt team bestående af børne- og familiefaglige medarbejdere samt jurister. Ofte vil disse sager også indebære et samarbejde mellem det familieretlige og det sociale system. Sagerne vil blive oplyst, fx gennem sagkyndige erklæringer eller børnesagkyndige undersøgelser (Retsinformation, 2020: stk. 1). I § 7-sagerne bliver der derudover på systemniveau etableret et tættere samarbejde mellem Familieretshuset og familieretten. Det sker ved, at sagen oplyses og forberedes i Familieretshuset, før den oversendes til familieretten. Ligeledes foreskriver loven et styrket samarbejde mellem det familieretlige system og de kommunale sociale myndigheder i de sager, hvor det er relevant og nødvendigt. Der kan fx samarbejdes i forbindelse med oplysningen af sagen, idet der med reformen er kommet øgede lovgivningsmæssige muligheder for at udveksle oplysninger mellem myndigheder, hvis udvekslingen bidrager til en bedre løsning for det involverede barn. Derudover giver reformen mulighed for, at Familieretshuset og kommunen i § 7-sagerne kan etablere et samarbejde omkring tilrettelæggelsen af tilbud til forældrene og støtte til børn, der indeholder både familieretlige og socialretlige elementer (Retsinformation, 2019b: stk. 1, 1.3, 3).

Yderligere beskrivelse af reformens delelementer kan findes her:

- <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/766>
- <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2020/9404>

1.2 Implementering af reformen

Det første halve år efter reformen har der i medierne været en del beretninger om lange ventetider i Familieretshuset³, hvilket har berørt en stor andel af de forældre, der har deltaget i undersøgelsen – samt deres børn. Fra starten havde man ifølge Familieretshuset undervurderet antallet af komplekse og dermed ressourcekrævende sager, og der har derfor været brug for at afholde langt flere møder, end der var afsat ressourcer til. I finansloven for 2020 blev der bevilliget 104 millioner kroner ekstra til at håndtere den løbende sagsmængde på forældreansvarsområdet. Da det tager tid at ansætte og oplære de ca. 115 nye medarbejdere, der var behov for, var der dog fortsat en stor sagspukkel i foråret 2020. De lange ventetider kan ifølge beretningerne i medierne og Familieretshuset selv have betydning for forældrenes konfliktniveau og børnenes trivsel (Familieretshuset, 2019). Derudover spiller ventetiderne selvfølgelig ind på forældrenes oplevelse af systemets evne til at hjælpe dem og deres børn i den svære situation, de står i. Man må derfor gå ud fra, at denne første måling af forældrenes tilfredshed med det familieretlige system efter reformen er påvirket af

³ Se fx <https://www.dr.dk/nyheder/inland/mads-har-ikke-set-sin-treaarige-soen-i-52-dage-jeg-foeler-mig-fortabt>; <https://jyllands-posten.dk/debat/breve/ECE11666555/alarmerende-ventetider-i-det-nye-familieretssystem/> eller https://www.avisen.dk/foraelde-i-konflikt-maa-vente-flere-maaneder-paa-hj_557801.aspx

de lange ventetider og kun i begrænset omfang afspejler, i hvilken grad forældrene vil opleve sig hjulpet af de familieretlige myndigheder, når ressourcerne i større grad passer til fordelingen af forskellige typer af sager.

Oveni den ventetid, der var i forvejen, har Corona-nedlukningen i foråret 2020 medført yderligere forsinkelser, men da denne spørgeskemaundersøgelse er gennemført fra midt januar til starten af marts 2020 blandt forældre, der har fået deres sag behandlet i 2019, dvs. inden nedlukningen, har dette ikke haft betydning for de deltagende forældres besvarelser.

1.3 Evaluering af reformen

Denne rapport er baseret på en baselinemåling og 1. opfølgingsmåling blandt forældre med sager i det familieretlige system. Rapporten viser således udviklingen i forældres tilfredshed, forældrenes konfliktniveau samt børn og forældres trivsel fra før reformen i januar-marts 2019 til et år efter i januar til marts 2020. I 2021 og 2022 vil målingen på baggrund af alle fire målinger blive gentaget med henblik på at kunne gennemføre en egentlig evaluering af, om reformen har levet op til hensigterne set fra forældrenes perspektiv. Ud over målingen af forældrenes tilfredshed gennemføres en kvantitativ undersøgelse af børnenes oplevelse af det nye system, som ligeledes danner grundlag for evalueringen af reformen. Derudover undersøger VIVE, hvordan de såkaldte fuldbyrdsessager, dvs. sager, hvor den ene forælder nægter at udlevere barnet til den anden forælder i overensstemmelse med deres samværsaftale, har udviklet sig henover reformperioden. Tabel 1.1 giver en oversigt over målingen af forældrenes oplevelse af det familieretlige system henover evalueringsperioden.

Tabel 1.1 Oversigt over måling af forældres oplevelse af det familieretlige system 2019-2022

2019	2020	2021	2022
Baselinemåling	1. opfølgning	2. opfølgingsmåling	3. opfølgingsmåling
Gennemført januar-marts 2019	Gennemført januar-marts 2020	Gennemføres efter planen januar-marts 2021	Gennemføres efter planen januar-marts 2022
Analyse af status før reformen i april 2019 Baseret på familieretlige sager fra 2018	Analyse af udvikling fra 2019-2020 Baseret på familieretlige sager fra 2018 og 2019	Analyse af udvikling fra 2019-2021 Baseres på familieretlige sager fra 2018, 2019 og 2020	Analyse af udvikling fra 2019-2022 Baseres på familieretlige sager fra 2018, 2019, 2020 og 2021

Undersøgelsen af forældrenes tilfredshed er designet, så den gør det muligt at vise den overordnede udvikling på reformens centrale mål: 1) børns trivsel og inddragelse, 2) et mere sammenhængende og velkoordineret system, 3) en højere grad af ligeværdighed og forbedret samarbejde, 4) forældrenes egen trivsel samt 5) forældrenes samlede tilfredshed med det familieretlige system.

Det følgende kapitel, Data og metode, beskriver, hvordan dataindsamlingen er foregået, hvordan centrale begreber er operationaliseret, og hvilke metoder der er brugt til at analysere data.

1.3.1 Resultater af baselinemålingen

Den første måling af forældrenes tilfredshed med det familieretlige system viste, at forældre med sager i det familieretlige system, før reformen trådte i kraft, samlet set oplevede en række vanskeligheder i form af relativt dårligt forældresamarbejde, et meget højt konfliktniveau og et højt niveau af risikofaktorer i form af fx misbrug, psykisk sygdom eller vold mellem parterne. En stor del af børnene i de undersøgte sager var desuden kendetegnet ved dårlig trivsel og mange adfærdsproblemer.

Størstedelen af forældrene oplevede ikke, at forløbet i den daværende Statsforvaltning eller ved retten havde bidraget til et bedre forældresamarbejde eller et bedre hverdagsliv for børnene. Halvdelen af forældrene oplevede, at sagsforløbene var for lange, mens næsten 60 % oplevede en lav grad af sammenhæng i forløbet. Når sagen var afsluttet, oplevede 45 %, at det problem, de havde henvendt sig med, var blevet løst, mens 35 % overvejede at genoptage sagen.

Forældrenes oplevelse af sagsbehandlingen og børnenes trivsel hang i baselineundersøgelsen sammen med, hvor mange myndigheder, familierne var i kontakt med, og med hvilken risikogruppe, familien tilhørte. Jo flere myndigheder og jo flere risici i sagen – jo mindre tilfredshed og jo dårligere børnetrivsel.

Derudover viste baselineundersøgelsen, at samværsforældre var markant mere utilfredse med den sagsbehandling, de havde fået, end bopælsforældre. Det gjaldt både i forhold til deres oplevelse af at blive forstået af de medarbejdere, de havde mødt, og i forhold til, om sagsbehandlingen havde medført bedre samarbejde og bedre hverdagsliv for børnene (Dahl, 2019).

1.4 Rapportens opbygning

Resten af denne rapport består af 4 kapitler. I kapitel 2 beskrives data og de metoder, der er anvendt i analyserne. I kapitel 3 beskrives udviklingen i den formelle sagsbehandling samt fordelingen af henholdsvis forældremyndighed, position som bopæls- eller samværsforælder og samværsordning. I kapitel 4 beskrives udviklingen i forældrenes tilfredshed med sagsbehandlingen i Familieretshuset og familieretten. Og endelig beskriver vi i kapitel 5 forældrenes konfliktniveau og børnenes trivsel.

2 Data og metode

2.1 Udvalgelse af respondenter og indsamling af data

Undersøgelsen af forældres tilfredshed med de familieretlige myndigheder bygger på spørgeskemaer udsendt til den ene forælder i alle forældreansvarssager, der blev behandlet i Statsforvaltningen i perioden april-december 2018 (før reformen) samt i Familieretshuset i april-december 2019 (efter reformen). Det første spørgeskema blev udsendt i januar 2019 med frist for besvarelse i marts 2019, mens det andet blev udsendt i januar 2020 med frist i marts 2020.

Blandt 2018-sagerne udvalgte vi, for at koordinere spørgeskemaet med sagsbehandlingen og samtidig tage højde for ventetid mellem Statsforvaltningen og byretten, sager, der var overført fra Statsforvaltningen til retten i april-juli, og sager, der var færdigbehandlet i Statsforvaltningen i august-december. Blandt 2019-sagerne ser vi ikke samme ventetid mellem Familieretshuset og familieretten, og vi bruger derfor den samlede mængde sager, der er behandlet, efter at reformen trådte i kraft 1. april 2019. Det betyder dog, at sager, der behandles ved retten, er lidt overrepræsenteret blandt 2018-sagerne i forhold til det reelle antal, hvilket vi tager højde for ved at bruge en statistisk vægt i analyserne.

For at opnå viden om svarprocent, repræsentativitet blandt kvinder og mænd, samt forældre med forskellige sagstyper, er det færdige spørgeskemadata via forældrenes cpr-numre koblet med Familieretshusets registerdata.

Indsamlingen af data er foregået ved at udsende et brev til den ene forælders e-boks med orientering om undersøgelsen og link til et spørgeskema i Survey-Xact. I hver sag er en af forældrene udvalgt tilfældigt. I 2019 (baselinemålingen) blev skemaet udsendt til 2.378 kvinder og 2.159 mænd – dvs. i alt 4.537 respondenter. I 2020 (1. opfølgingsmåling) blev skemaet udsendt til 2.711 kvinder og 2.571 mænd – dvs. i alt 5.282 respondenter. Forældre, der ikke i første omgang besvarede skemaet, blevet rykket via et nyt brev i e-boks. I 2019 blev der udsendt en rykker, mens der i 2020 blev udsendt to. I 2019 svarede 1.515 (33 %) på alle spørgsmål, mens 239 (5 %) besvarede skemaet delvist. I 2020 har 1.589 (30 %) besvaret alle spørgsmål i skemaet, mens 289 (5 %) har besvaret skemaet delvist. Kvinder har både i 2019 og 2020 en lidt højere svarprocent end mænd. I 2019 gennemførte 36 % af de kvinder, der modtog skemaet, hele spørgeskemaet, mens 5 % gennemførte dele af skemaet. Blandt mændene gennemførte 30 % hele skemaet, mens 5 % gennemførte delvist. I 2020 gennemførte 32 % af kvinderne hele skemaet, mens 6 % gennemførte delvist. Blandt mændene gennemførte 28 % helt, mens 5 % gennemførte delvist.

I begge undersøgelsesår er skemaet udsendt til godt 1.000 forældre, der ifølge det familieretlige registerdata har fået en familieretlig sag behandlet ved retten. I 2019 var der en lidt mindre svarprocent blandt disse forældre end blandt forældre, der ikke fik deres sag behandlet ved retten (henholdsvis 27 og 35 % gennemførte hele skemaet). I 2020 ser vi ikke denne forskel.

Når vi i spørgeskemaet spørger forældrene, om de har været i kontakt med retten, er der dog flere, der angiver, at dette er tilfældet, end dem, der fremgår af registeret. I de spørgsmål, som angår sagsbehandlingen i retten, bygger analyserne således i 2020 på 661 besvarelser mod 388 besvarelser i 2019.

Tabel 2.1 Besvarelsesprocenter ved dataindsamling i 2019 og 2020. Procent og antal

	Ikke besvaret (%)	Delvis besvaret (%)	Fuldt besvaret (%)	I alt udsendt til
2019	62	5	33	4.557
2020	64	6	30	5.282
Mænd (2019)	65	5	30	2.159
Kvinder (2019)	59	5	36	2.378
Mænd (2020)	67	5	28	2.571
Kvinder (2020)	62	6	32	2.711
Ikke sag ved retten (2019)	60	5	35	3.526
Sag ved retten (2019)	67	6	27	1.031
Ikke sag ved retten (2020)	65	5	30	4.220
Sag ved retten (2020)	64	6	30	1.062

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Tabel 2.2 viser, hvordan sammensætningen af analyseudvalget, dvs. de, der har besvaret spørgeskemaet, svarer til sammensætningen af alle de behandlede sager, og viser samtidig, hvordan sammensætningen af datasættet i 2019 og 2020 adskiller sig fra hinanden på de parametre, vi kan se i Familieretshusets/Statsforvaltningens sagsregister. Dette register indeholder ikke oplysninger om socioøkonomisk status eller lignende, og vi har derfor ikke mulighed for at vide, om de deltagende forældre er repræsentative for den samlede gruppe med forældreansvarssager i forhold til fx uddannelse og beskæftigelse.⁴

Vi ser, at sager ved retten udgør samme andel af analyseudvalget, på trods af at repræsentativiteten blandt disse sager er lidt højere i 2020 sammenlignet med 2019. Derudover ser vi, at samværssager i begge år udgør en lidt højere andel af analyseudvalget end af den samlede sagsmængde, samt at forældremyndighedssager omvendt i begge indsamlingsår udgør en lidt mindre andel af analyseudvalget end af den samlede sagsmængde. Bopælssagerne var i 2019 lidt dårligere repræsenteret i analyseudvalget, men udgør i 2020 samme andel af analyseudvalget, som de gør i den samlede sagsmængde.

Tabel 2.2 Sammensætning af samlede sager i undersøgelsen samt analyseudvalg i 2019 og 2020. Vægtede data. Procent

	2019 (alle)	2019 (besvaret)	2020 (alle)	2020 (besvaret)
Mænd	48	44	49	45
Kvinder	52	56	51	55
Sag ved retten	16	14	20	20
Samværssag	75	79	70	72
Bopælssag	10	7	13	13
Forældremyndighedssag	13	11	18	16

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

⁴ En senere opkobling til Danmarks Statistiks registre vil kunne afklare dette.

2.2 Operationalisering af begreber

I spørgeskemaet er forældrene blevet bedt om at svare på spørgsmål vedrørende deres barn/deres børn. Hvis forældrene har flere fælles børn, er de blevet bedt om at svare på vegne af det ældste fælles barn, der er involveret i sagen. Dette barn omtales i rapporten som *det udvalgte barn*.

2.2.1 Betegnelser for sagsbehandling

I analysen skelnes der mellem forældre, der henvender sig til de familieretlige myndigheder for første gang, og forældre, der henvender sig igen, efter at de tidligere har fået en sag behandlet i Statsforvaltningen. Derudover skelnes der mellem forældre i forhold til, hvilke myndigheder de har været i kontakt med, mens sagen er blevet behandlet.

Førstegangssager og gengangere

I spørgeskemaet spørger vi forældrene, om det "er [...] første gang, de har haft et forløb i Familieretshuset/Statsforvaltningen eller ved domstolene angående [deres] barn/børn."

Hertil har forældrene kunnet svare: 1) "Ja, med samme partner", 2) "Ja, med en anden partner", og 3) "Nej, jeg har aldrig før været i kontakt med Familieretshuset/Statsforvaltningen."

I analyserne betegnes forældre, der har svaret ja til, at de har været i kontakt med Familieretshuset/Statsforvaltningen enten med den samme partner eller med en anden partner, som gengangere, mens forældre, der har svaret nej, betegnes som førstegangssager.

Kontakt med myndigheder

Forældrene bliver spurgt, "om deres sag er blevet behandlet ved familieretten/retten?", og om de "selv eller den anden forælder har været i kontakt med en sagsbehandler i kommunen angående et eller flere af [deres] børn i den periode, hvor sagen er blevet behandlet af de familieretlige myndigheder?"

På baggrund af disse to spørgsmål er der konstrueret en variabel for myndighedsinvolvering med fire kategorier:

- Forældre, der kun har fået sagen behandlet i Familieretshuset/Statsforvaltningen
- Forældre, der har været i Familieretshuset/Statsforvaltningen og familieretten/retten – men ikke kommunen
- Forældre, der har været i Familieretshuset/Statsforvaltningen og kommunen – men ikke familieretten/retten
- Forældre, der har været i kontakt med alle tre myndigheder.

2.2.2 Konflikt, samarbejde, sociale problemer og inddeling i risikogrupper

Målingen af konflikt, samarbejde og sociale problemer er dels baseret på spørgsmål, der indgår i screeningsprocessen (konfliktniveau og samarbejde), dels på spørgsmål, der er brugt i tidligere undersøgelser af familier med sager i det familieretlige system (sociale problemer).

Forældrenes konfliktniveau

I spørgeskemaet operationaliserer vi forældrenes konfliktniveau ved hjælp af spørgsmålet: "Hvordan opfatter du selv graden af konflikt med barnets anden forælder i løbet af de sidste 6 måneder?" Til det spørgsmål har forældrene kunne svare 1) "ingen konflikt", 2) "meget lav grad af konflikt", 3) "lav

grad af konflikt", 4) "moderat grad af konflikt", 5) "høj grad af konflikt", 6) "meget høj grad af konflikt" og 7) "ekstrem høj grad af konflikt".

Efterfølgende har vi opdelt forældrene i tre grupper. Forældre, der har angivet svar 1, 2 eller 3 på spørgsmålet, bliver betegnet som forældre med et lavt konfliktniveau. Forældre, der har svaret 4, betegnes som forældre med et moderat konfliktniveau, mens de forældre, der har angivet svar 5, 6 eller 7, bliver betegnet som forældre med et højt konfliktniveau.

Samarbejde mellem forældre

Forældrenes indbyrdes samarbejde er målt ved hjælp af seks spørgsmål. Det første er ovenstående spørgsmål om det samlede konfliktniveau, mens de øvrige er selvstændige spørgsmål, der afspejler forskellige aspekter af forældresamarbejdet:

- Hvordan opfatter du selv graden af konflikt mellem dig og barnets anden forælder i løbet af de sidste 6 måneder?
- Gennem de sidste 6 måneder har barnets anden forælder og jeg klaret eventuelle konflikter mellem os på en måde, som var OK for os begge
- Gennem de sidste 6 måneder har barnets anden forælder og jeg haft konflikter i så høj en grad, at det har påvirket vores barn/børns trivsel særdeles negativt
- Den anden forælder og jeg kan deltage sammen i de begivenheder, der er vigtige for vores barn/børn, uden der opstår dårlig stemning
- Den anden forælder og jeg er generelt begge gode til at indgå og overholde aftaler om vores barn/børn
- Jeg har respekt for barnets anden forælder som person.

Det første spørgsmål om graden af konflikt har som beskrevet syv svarmuligheder, mens de resterende har fem: "fuldstændig enig", "enig", "hverken enig eller uenig", "uenig" og "helt uenig".

For at lave en samlet skala for samarbejde "vendes" svarkategorierne for alle spørgsmål, således at et lavt konfliktniveau/godt samarbejde har den laveste værdi 0, mens det højeste konfliktniveau/værste samarbejde har den højeste værdi 4 eller 6. Når scoren for disse syv enkeltspørgsmål lægges sammen, giver det en skala, der går fra 0 til 26, hvor 0 svarer til det bedst mulige samarbejde, mens 26 svarer til det dårligste.

Gennemsnitligt ligger samarbejdet blandt forældrene i undersøgelsen på 15,3 på denne skala. De 25 % med det bedste samarbejde scorer 1-11 på skalaen, mens de 25 %, der har det dårligste samarbejde, ligger på 20-26 point.

Af formidlingsmæssige årsager har vi i denne rapport valgt at inddele forældrene i tre nogenlunde lige store grupper, således at de 31 %, der scorer 0-12 på skalaen, betegnes forældre med et relativt godt samarbejde, de 38 %, der scorer 13-18 på skalaen, betegnes som forældre med et moderat samarbejde, og de 31 %, der scorer 19-26 på skalaen, betegnes som forældre med et dårligt samarbejde. Der ligger altså ikke nogle objektive kriterier til grund for denne inddeling, og det er derfor muligt, at de, der her betegnes som forældre med et relativt godt samarbejde, scorer væsentlig højere på samarbejdsskalaen end ikke-samboende forældre uden familieretlige sager.

Risikofaktorer i sagen

Hvorvidt der optræder risikofaktorer i sagen, er afgørende for, om sagen visiteres til et § 5-forløb, et § 6-forløb eller et § 7-forløb, da tidligere undersøgelser har vist, at tilstedeværelsen af disse faktorer hænger tæt sammen med børns trivsel (Ottosen, Dahl & Boserup, 2017).

Undersøgelsen måler derfor niveauet af sociale problemer i sagen ved hjælp af spørgsmålet: "Er en eller flere af disse faktorer et problem for dig eller den anden forælder?"

- Alkohol eller misbrugsproblemer
- Psykisk sygdom
- Omsorgen for børnene er utilstrækkelig
- Fysisk vold
- Psykisk vold
- Kriminalitet.

Til alle seks spørgsmål har respondenterne kunnet svare "ja", "nej" eller "ved ikke".

Inddeling i risikogrupper

Vi har, ud fra spørgsmålet om forældrenes konfliktniveau og de seks spørgsmål om sociale problemer i sagen, konstrueret et mål for, hvilken risikogruppe sagen befinder sig i. Vi skelner mellem fire grupper, hvor:

- Gruppe 1 består af sager, hvor konfliktniveauet er lavt eller moderat, og hvor der ikke er sociale problemer i sagen
- Gruppe 2 består af sager, hvor konfliktniveauet er højt, men hvor der ikke er sociale problemer i sagen
- Gruppe 3 består af sager, hvor der er enkelte sociale problemer i sagen, uden at det drejer sig om fysisk eller psykisk vold. Konfliktniveauet kan være både lavt, moderat eller højt⁵
- Gruppe 4 består af sager, hvor der er mindst tre sociale problemer i sagen, eller hvor respondenterne angiver, at fysisk eller psykisk vold er et problem i relationen til den anden forælder. Også her kan konfliktniveauet være lavt, moderat eller højt.⁶

Denne kategorisering i risikogrupper lægger sig op ad kategoriseringen i rapporten af Ottosen, Dahl og Boserup (2017), som også danner baggrund for screeningsprincipperne i det nuværende familieretlige system. Da visse spørgsmål er ændret for at tilpasse spørgeskemaet i denne undersøgelse til de nuværende screeningsspørgsmål, er inddelingen i de fire risikogrupper i denne rapport dog ikke fuldt sammenlignelige med kategoriseringen i Ottosen, Dahl og Boserup (2017).

2.2.3 Børns trivsel

Det udvalgte barns trivsel er målt ved hjælp af SDQ-instrumentet, et spørgsmål om forældrenes bekymring for det udvalgte barn samt et spørgsmål om skolesøgende børns fravær fra skole.

Måling af trivsel ved hjælp af Strengths and Difficulties Scale (SDQ-skalaen)

Det validerede instrument, SDQ, afdækker børns indadvendte og udadvendte trivselsproblemer ved hjælp af 25 spørgsmål. Spørgsmålsformuleringerne, der afviger en smule for henholdsvis 2-3-årige, 4-10-årige og 11-17-årige børn, kan ses på SDQ-organisationens hjemmeside (<http://www.sdqinfo.org>).

⁵ 18 % i Gruppe 3 angiver, at deres konfliktniveau er lavt, 24 % angiver et moderat konfliktniveau, mens 58 % angiver et højt konfliktniveau.

⁶ 10 % i Gruppe 4 har et lavt konfliktniveau, 12 % har et moderat konfliktniveau, mens 78 % har et højt konfliktniveau.

I den samlede SDQ-skala indgår 20 spørgsmål⁷, der måler emotionelle vanskeligheder, uadventede adfærdsvanskeligheder, hyperaktivitet og vanskeligheder i forhold til kammeratskabsrelationer. Det giver en samlet skala, der går fra 0 til 40, hvor 0 angiver fraværet af trivselsproblemer (som SDQ-spørgsmålene kan indfange), mens 40 angiver det højeste niveau af trivselsproblemer. Denne skala er efterfølgende inddelt efter en standardiseret metode tilpasset danske forhold, hvor 0-10 point for et 8-årigt barn angiver et gennemsnitligt niveau af trivselsproblemer, 11-13 angiver et let forhøjet niveau af trivselsproblemer, 14-17 point angiver et højt niveau af trivselsproblemer, mens 18-40 angiver et meget højt niveau af trivselsproblemer.

SDQ-spørgsmålene bruges også til at måle børnenes trivsel på de enkelte subskalaer. Ud over de subskalaer, der indgår i den samlede skala, viser rapporten også børnenes score på subskalaen for prosociale styrker, som ligesom de andre subskalaer bygger på fem spørgsmål.

SDQ-spørgsmålene er ikke tilpasset børn under 2 år, hvilket betyder, at analysen af trivsels- og adfærdsproblemer kun gælder de 2-17-årige børn i undersøgelsen.

Et enkelt spørgsmål er også stillet til forældre med 0-1-årige børn, nemlig hvorvidt forælderen: "er bekymret for barnets samlede adfærd og trivsel". Hertil har forælderen kunnet svare: "slet ikke", "kun lidt", "ret meget" og "virkelig meget".

Børns skolefravær

Forældre med børn i skolealderen er blevet spurgt, hvor meget fravær deres barn har haft fra skolen i løbet af den seneste måned.

Forældrene har fået svarmulighederne: "0-1 fraværdsdag", "2-3 fraværdsdage", "4-5 fraværdsdage", "6-10 fraværdsdage", "mere end 10 fraværdsdage" og "ved ikke". I de endelige analyser er skolefraværet omkodet til fire kategorier: 0-1 dag, 2-3 dage, Mindst 4 dage og Ved ikke.

Kun forældre, der har set deres barn i løbet af den seneste måned, er i undersøgelsen blevet spurgt om deres børns trivsel og skolegang.

I analysen bruger vi kun svar fra bopælsforældre, da en forholdsmæssig høj andel samværsforældre svarer "ved ikke" til dette spørgsmål.

2.2.4 Forældres trivsel

Forældrenes egen trivsel er blevet målt ved at spørge til deres fravær fra arbejde og til seks symptomer på psykisk mistrivsel hentet fra The Hopkins Symptoms Checklist instrumentet.

Forældres fravær fra arbejde

Forældrenes fravær fra arbejde er målt ved at spørge dem, hvor mange dage respondenterne har været syg/fraværende fra arbejde (uddannelse) inden for den sidste måned? Hertil har forældrene kunne svare: "0-1 dag", "2-3 dage", "4-5 dage", "5-10 dage", "mere end 10 dage" eller "er ikke i arbejde eller under uddannelse". I analyserne skelner vi mellem 0-1 fraværdsdag, 2-3 fraværdsdage, Mindst 4 fraværdsdage og Ikke i arbejde eller uddannelse.

Symptomer på psykisk mistrivsel

Forældrenes psykiske trivsel er målt ved hjælp af seks spørgsmål fra the Hopkins Symptoms Checklist, der spørger: "Har du de sidste uger været plaget af noget af følgende?"

⁷ De resterende fem spørgsmål indgår i en særskilt skala for prosociale egenskaber, men ikke i den samlede skala.

- Frygt eller ængstelighed
- Nervøsitet, indre uro
- Nedtrykthed, tungsindighed
- Meget bekymret eller urolig
- Følelse af, at alt er hårdt
- Følelse af håbløshed med hensyn til fremtiden.

Til hvert spørgsmål har forældrene kunne svare: "har ikke været plaget", "har været lidt plaget", "har været ret plaget", eller "har været meget plaget".

Spørgsmålene indgår i Derogatis et al. (1974) og er et velkendt og hyppigt anvendt instrument til måling af trivsel blandt voksne. Det samlede indeks går fra 0 til 18, hvor den højeste værdi angiver størst mulig mistrivsel.

2.2.5 Position som bopæls- eller samværsforælder og samværsordning

I spørgeskemaet er forældrene blevet spurgt om, hvem der er bopælsforælder til det fælles, udvalgte barn. På den baggrund har vi inddelt forældrene i bopælsforældre og samværsforældre. Med bopælsforældre menes den forælder, barnet har adresse hos og bor mindst halvdelen af tiden hos, mens den anden part kaldes samværsforælderen.

Vi har derefter spurgt forældrene, om det udvalgte barn har "haft samvær med overnatning med begge forældre den seneste måned", hvortil forældrene har kunne svare:

- Ja, der har været samvær med overnatning
- Nej, men der har været dagssamvær
- Nej, der har ikke været fysisk kontakt med begge forældre den seneste måned.

For de børn, der har haft samvær med overnatning, er forældrene derefter blevet spurgt "hvilken samværsordning, [de] i den sidste måneds tid [har] praktiseret for [deres] barn? Hertil har forældrene kunnet svare:

- 7/7 eller 6/8-ordning
- 9/5 eller 10/4-ordning
- 11/3, 12/2 eller 13/1-ordning
- Der har været samvær, men ikke regelmæssigt
- Der har ikke været samvær.

På baggrund af disse spørgsmål om samvær har vi konstrueret en variabel med seks kategorier:

- Ikke samvær
- Dagssamvær
- Ikke regelmæssigt samvær
- Weekendsamvær: 11/3, 12/2 eller 13/1-ordning
- 9/5 eller 10/4-ordning
- 7/7 eller 6/8-ordning, dvs. en deleordning.

2.2.6 Tilfredshed med sagsbehandlingen hos de familieretlige myndigheder

Da hovedformålet med undersøgelsen er at følge forældrenes tilfredshed med sagsbehandlingen hos de familieretlige myndigheder efter reformen, der trådte i kraft den 1. april 2019, medtager spørgeskemaet en række udsagn om forældrenes oplevelse af sagsbehandlingen i Familieretshuset/Statsforvaltningen og om deres udbytte af sagsbehandlingen. Disse udsagn lyder som følger:

- Forløbet i Familieretshuset/Statsforvaltningen har været relevant for min og den anden forælders situation
- Medarbejderen/medarbejderne i Familieretshuset/Statsforvaltningen var god(e) til at forstå min og den anden forælders oplevelse af sagen
- Medarbejderen/medarbejderne i Familieretshuset/Statsforvaltningen tog udgangspunkt i vores barns/børns trivsel og hverdag
- Forløbet i Familieretshuset/Statsforvaltningen har givet mig større forståelse for mine børns reaktioner og behov
- Forløbet i Familieretshuset/Statsforvaltningen har bidraget til, at jeg og barnets anden forælder bedre kan håndtere vores samarbejde omkring børnene
- Mine børn er blevet hørt og inddraget på en passende måde i Familieretshuset/Statsforvaltningen
- Forløbet i Familieretshuset/Statsforvaltningen har bidraget til et bedre hverdagsliv for vores barn/børn.

Forældrene kunne svare helt erklære deres grad af enighed i udsagnene ved brug af svarene: "helt enig", "enig", "hverken enig eller uenig", "uenig" og "helt uenig", "ved ikke".

2.2.7 Tilfredshed med sagsbehandlingen i (familie)retten

Forældre, der selv angiver, at deres sag er blevet behandlet ved familieretten, er blevet stillet fire yderligere spørgsmål om deres oplevelse af sagsbehandlingen i retten:

- (Familie)rettens medarbejdere var god(e) til at forstå min og den anden forælders oplevelse af sagen
- Forløbet i (familie)retten tog udgangspunkt i vores barns/børns trivsel og hverdag
- Forløbet i (familie)retten har bidraget til, at vi bedre kan håndtere vores samarbejde omkring børnene
- Afgørelsen/afslutningen af sagen har bidraget til et bedre hverdagsliv for vores barn/børn.

Også her har forældrene kunne svare: "helt enig", "enig", "hverken enig eller uenig", "uenig", "helt uenig" og "ved ikke".

Da antallet af respondenter er lavere i de analyser, der kun vedrører (familie)retten end i de øvrige analyser, er kategorierne "helt enig" og "enig" slået sammen for at opnå samme statistiske sikkerhed. Det samme gælder for kategorierne "uenig" og "helt uenig".

2.2.8 Spørgsmål om sammenhæng og koordination

Et vigtigt formål med reformen er, at forældrene i højere grad skal opleve forløbet hos de familieretlige myndigheder som et sammenhængende forløb. I spørgeskemaet har vi med lidt forskellige formuleringer spurgt forældre, der har mødt mindst to medarbejdere, i hvilken grad de oplever, at forløbet har været sammenhængende og velkoordineret:

- I hvilken grad oplever du, at jeres samlede forløb i Familieretshuset/Statsforvaltningen har været sammenhængende og velkoordineret?
- I hvilken grad oplever du, at jeres samlede forløb i Familieretshuset/Statsforvaltningen og (familie)retten har været sammenhængende og velkoordineret?
- I hvilken grad oplever du, at jeres samlede forløb i Familieretshuset/Statsforvaltningen og kommunen har været sammenhængende og velkoordineret?
- I hvilken grad oplever du, at jeres samlede forløb i Familieretshuset/Statsforvaltningen, (familie)retten og kommunen har været sammenhængende og velkoordineret?

Til hvert af disse spørgsmål har forældrene kunnet svare: "i meget høj grad", "i høj grad", "i nogen grad", "i mindre grad", "slet ikke" og "ved ikke".

I analyserne er spørgsmålene lagt sammen til ét spørgsmål med samme svarkategorier.

2.2.9 Spørgsmål om afslutningen på forløbet

Endelig er forældrene blevet stillet fem spørgsmål om afslutningen på forløbet:

- Har du og den anden forælder fået løst det problem, der var årsag til, at I henvendte jer til Familieretshuset/Statsforvaltningen?
- Er jeres sag afsluttet i Familieretshuset samt eventuelt byretten?
- Overvejer du eller den anden forælder at genoptage jeres sag i Familieretshuset/Statsforvaltningen?
- Ville du anbefale andre i samme situation som dig/jer at opsøge Familieretshuset/Statsforvaltningen for at få hjælp?
- Hvad synes du om forløbets samlede længde?

Til de fire første af disse spørgsmål har forældrene kunnet svare "ja", "nej" og "ved ikke". Det sidste spørgsmål kunne besvares med svarkategorierne: "passende", "for langt" og "for kort".

2.3 Analyse af data

Data er blevet analyseret ved hjælp af frekvens- og krydstabeller. Først og fremmest har formålet været at måle, om der samlet set er sket en ændring fra baselinemålingen i 2019 til 1. opfølgingsmåling i 2020. Derudover har vi undersøgt, om specifikke undergrupper har oplevet en anden udvikling i forhold til resten af forældrene. I den forbindelse har vi, på baggrund af resultaterne i baselinemålingen, opdelt forældrene på mænd og kvinder, bopæls- og samværsforældre, forældre i de fire risikogrupper samt forældre, der har mødt forskellige kombinationer af myndigheder undervejs i deres sagsforløb. Netop disse gruppeopdelinger viste sig i baselinemålingen, som nævnt i afsnit 1.3.1, at have stor betydning for tilfredsheden med det familieretlige system, med forældres samarbejde og konflikter samt med børns og forældres trivsel (Dahl, 2019).

Alle sammenhænge, der er vist i figurer, er statistisk signifikante målt ved hjælp af F-test eller chi²-test på mindst et 95-procentniveau, med mindre andet er angivet. Det vil sige, at der højst er 5 % sandsynlighed for, at de sammenhænge, der er vist, er udtryk for statistisk tilfældighed, der ikke vil kunne genfindes i en tilsvarende undersøgelse af samme målgruppe.

Da forældre, hvis sag ifølge Familieretshusets/Statsforvaltningens registre blev behandlet i retten, var overrepræsenteret i 2019-datasættet, har vi i analyserne anvendt en statistisk vægt, der gør, at andelen af sager, der behandles ved retten i undersøgelsesudvalget, svarer til deres reelle andel af sagerne på det pågældende tidspunkt.

2.4 Beskrivelse af familier med sager i det familieretlige system

Baselinerapporten viste, at forældre med sager hos de familieretlige myndigheder kun i mindre grad afveg socioøkonomisk fra gennemsnitlige forældre. Eneste forskel var en lidt mindre beskæftigelse blandt kvinder, der er part i en familieretlig sag sammenlignet med andre kvinder med børn (Dahl, 2019). Da man sædvanligvis ser et større bortfald blandt mindre ressourcestærke respondenter i spørgeskemaundersøgelser, kan de manglende forskelle dog skyldes, at respondenter med færre ressourcer i mindre grad har deltaget i undersøgelsen. Hvorvidt dette er tilfældet, kunne afklares ved at inddrage data fra Danmarks Statistiks registre i analyserne af de familieretlige sager.

Tabel 2.3 viser, at sammensætningen af familierne i datamaterialet ikke har ændret sig væsentligt fra 2019 til 2020. Uddannelsesniveaut, beskæftigelsen og andelen, der taler et andet sprog end dansk i hjemmet er nogenlunde den samme. Godt halvdelen har et enkelt fælles barn, og med hensyn til nuværende parforholdssituation er der nogenlunde lige mange singler og forældre, der er i et nyt parforhold blandt forældrene. I 2020 ser vi lidt flere mellemstore børn og tilsvarende lidt færre mindre børn – umiddelbart ikke en faktor, der burde have stor betydning for resultaterne.

Tabel 2.3 Sammensætning af familierne i 2020 mht. uddannelse, sprog, beskæftigelse, antal børn, parforholdssituation

Uddannelsesniveau	Grundskoleeksamen: 8 %, Gymnasieeksamen: 5 %, Erhvervsfaglig uddannelse: 21 %, Kort eller mellem-lang videregående uddannelse: 45 %, Lang videregående uddannelse: 17 %. Andet: 4 % Ingen signifikant forskel mellem 2019 og 2020.
Beskæftigelse	70 % er i beskæftigelse. 10 % er under uddannelse. 7 % går ledige. 2 % er på barsel. 9 % er sygemeldt, mens 5 % er helt uden for arbejdsmarkedet. Små forskelle mellem 2019 og 2020. Dog lidt flere kvinder, der er sygemeldt ved målingen i 2020.
Sprog	14 % taler andet sprog end dansk derhjemme til daglig. Ingen signifikant forskel mellem 2019 og 2020.
Antal børn	51 % har et fælles barn. 37 % har to, mens 12 % har tre eller flere børn sammen. Ingen signifikant forskel mellem 2019 og 2020.
Børns alder	0-3-år: 16 %. 4-6-år: 18 %. 7-8-år: 14 %. 9-13-år: 37 %. 14-17-år: 15 %. Lidt større andel af 9-13-årige børn i 2020 sammenlignet med 2019, hvor 32 % var i den alder og tilsvarende lidt færre 0-3-årige (21 % i 2019) og 4-6-årige (20 % i 2019).
Parforholdssituation	46 % er singler. 30 % er gift på ny. 22 % har en ny kæreste. 2 % svarer andet. Ingen signifikant forskel mellem 2019 og 2020.
Forældreposition	54 % af dem, der har besvaret skemaet, er bopælsforældre, 41 % er samværsforældre, mens 4 % svarer andet. Ingen signifikant forskel mellem 2019 og 2020.
Tid siden samlivsbrud	14 % angiver, at samlivsbruddet er sket inden for det seneste år. 16 % er gået fra hinanden for 1-2 år siden. 29 % er gået fra hinanden for 2-4 år siden, mens 41 % er gået fra hinanden for mere end 4 år siden. Andelen, hvor bruddet ligger mere end 4 år tilbage, var lidt lavere i 2019 (33 %), mens omvendt lidt flere dengang angav, at bruddet var sket inden for de sidste 2-4 år (34 %). Beregningerne viser, at dette forhold ikke påvirker udviklingen i forældrenes tilfredshed.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

2.4.1 Forskel på sager i familieretten og sager, der færdigbehandles i Familieretshuset

I forhold til faktorerne vist i Tabel 2.3 ser vi kun få forskelle på forældre, hvis sag ifølge forældrenes egen angivelse færdigbehandles i Familieretshuset, og forældre, hvis sag færdigbehandles i familieretten. Forældre, der er i kontakt med familieretten, beretter dog om et væsentligt højere konflikt-niveau samt flere risikofaktorer. Mens 55 % af forældrene i de sager, der færdigbehandles i Familieretshuset, således angiver, at konfliktniveauet er højt eller meget højt, gælder det for 67 % af de forældre, hvis sag behandles i familieretten. I forhold til inddelingen i risikogrupper falder 56 % af forældrene, der har været i kontakt med familieretten i 2020, i Gruppe 4, med mindst to risikofaktorer eller vold mod 39 % af den gruppe, hvis sag kun behandles i Familieretshuset samt eventuelt kommunen. Endelig ser vi, at 33 % af forældre, der har været i kontakt med retten, angiver, at der ikke er samvær mellem det udvalgte barn og samværsforælderen mod 19 % af forældrene, der kun har fået deres sag behandlet i Familieretshuset samt eventuelt kommunen.

Det er således tydeligt, at sager, der ender i familieretten, er mere komplekse end sager, der færdigbehandles i Familieretshuset – en faktor, der formodes at påvirke resultaterne af tilfredshedsundersøgelsen.

Tabel 2.4 Forskel på sager i Familieretshuset og familieretten. 2020

	Sager, der kun behandles i Familieretshuset	Sager, der behandles i familieretten
Konfliktniveau	55 % har et højt konfliktniveau	67 % har et højt konfliktniveau
Risikogruppe	Gruppe 1: 25 %, Gruppe 2: 16 %, Gruppe 3: 20 %, Gruppe 4: 39 %	Gruppe 1: 14 %, Gruppe 2: 13 %, Gruppe 3: 18 %, Gruppe 4: 56 %
Samværsordning	19 % har ikke samvær	33 % har ikke samvær

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

3 Udviklingen i sagsforløb og -indhold

Reformen flytter ansvaret for at træffe afgørelser i de mest komplekse samværssager (§7 sagerne samt visse §6-sager) fra Statsforvaltningen/Familieretshuset til familieretten. Derudover lægges der i §7-sagerne op til, at styrke samarbejdet mellem Familieretshuset og kommunen, samt at børn i såvel §6 og §7-sagerne i højere grad skal inddrages direkte i sagerne. Dette kapitel viser, om disse ændringer har ført til ændringer i andelen af forældre, der har været i kontakt med hhv. retten og kommunen, samt om der er sket ændringer i andelen af børn, der inddrages i deres egne sager og i så fald, hvordan denne inddragelse finder sted. Derudover viser kapitlet, hvorvidt der er sket ændringer i sammensætningen af de familieretlige sager (hhv. samværs-, bopæls- og forældremyndighedssager), samt om reformen har medført nogen ændringer i fordelingen af forældremyndighed, bopæl og samvær mellem forældrene.

3.1 Den formelle sagsbehandling

Dette afsnit beskriver først udviklingen i forældrenes kontakt med forskellige myndigheder, udviklingen i andelen af forældre, der tidligere har været i kontakt med de familieretlige myndigheder, samt udviklingen i antallet af medarbejdere, som forældrene har været i kontakt med i deres sagsforløb. Dernæst beskrives udviklingen i fordelingen af børnenes bopæl, forældremyndighed og samvær med samværsforælderen.

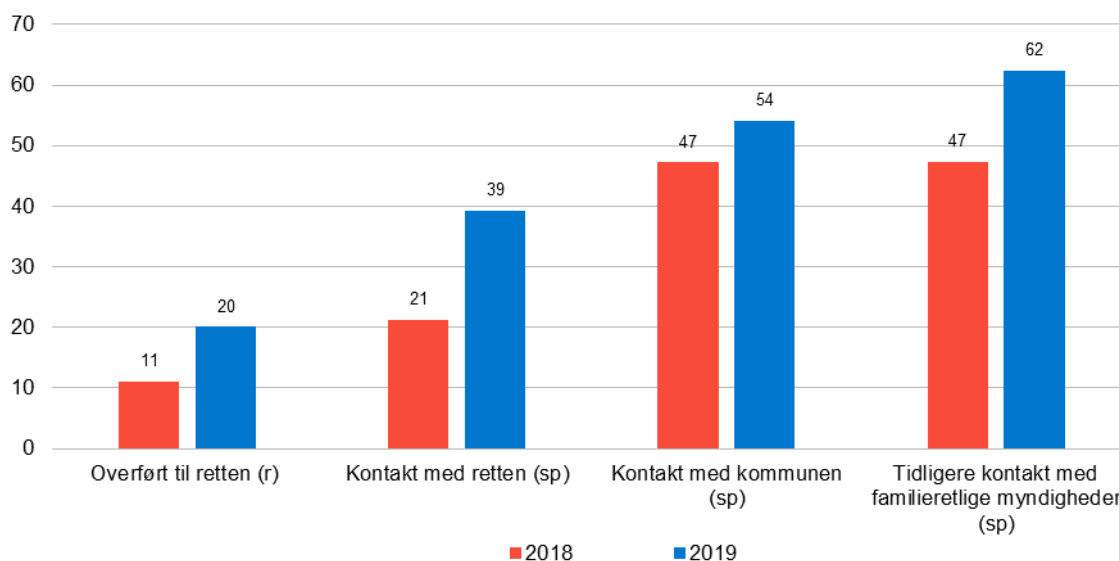
3.1.1 Kontakt med myndigheder

Henover undersøgelsesperioden er der kommet flere sager, der behandles i retten, både når vi anvender Familieretshusets sagsregister som datagrundlag, og når vi spørger forældrene selv. Ifølge Familieretshusets registre er der således fra registreringerne i 2018 før reformen til registreringerne i 2019 efter reformen sket en stigning fra 11 til 20 % af sagerne, der er overført til retten. Spørger vi forældrene selv, er andelen, der har været i kontakt med retten, dobbelt så høj i begge år, nemlig henholdsvis 21 og 39 %. Det viser Figur 3.1, der også viser en stigning i andelen, der er i kontakt med kommunen henover reformperioden (47 til 54 %), samt at markant flere angiver, at de tidligere har været i kontakt med de familieretlige myndigheder (47 til 62 %).

Forskellen på andelen af sager, der er overført til retten ifølge Familieretshusets/Statsforvaltningens registerdata, og andelen, der har været i kontakt med (familie)retten ifølge forældrenes egen opfattelse i spørgeskemaundersøgelsen kan måske delvis forklares med, at henvendelser til retten i sager om fuldbyrdelse af samværsaftaler (dvs. sager, hvor den ene forælder ikke vil udlevere barnet til den anden forælder ifølge en samværsaftale) ikke registreres af Familieretshuset/Statsforvaltningen. En anden forklaring kan være, at forældrene tænker eventuelt flere samtidige sager som en samlet sag, mens Familieretshuset/Statsforvaltningen opdeler de indkomne henvendelser i hver sit sagsforløb og i hvert forløb registrerer, om sagen er overført til retten eller ej.

Vi ved således ikke præcis, hvordan forældrene forstår spørgsmålene om henholdsvis kontakt med retten og tidligere kontakt med de familieretlige myndigheder, eller hvad kontakten med kommunen dækker over. Stigningen i andelen, der tidligere har været i kontakt med de familieretlige myndigheder, angår således ikke nødvendigvis en stigning i forældre, der tidligere har fået en anden sag behandlet hos de familieretlige myndigheder. I stedet kan stigningen skyldes, at ventetiden og sagsbehandlingstiden efter reformen har været væsentlig længere, og at forældrene således refererer til tidligere kontakt med de familieretlige myndigheder i samme sag.

Figur 3.1 Udvikling i myndighedsinvolvering i sagerne, 2018-2019. Procent

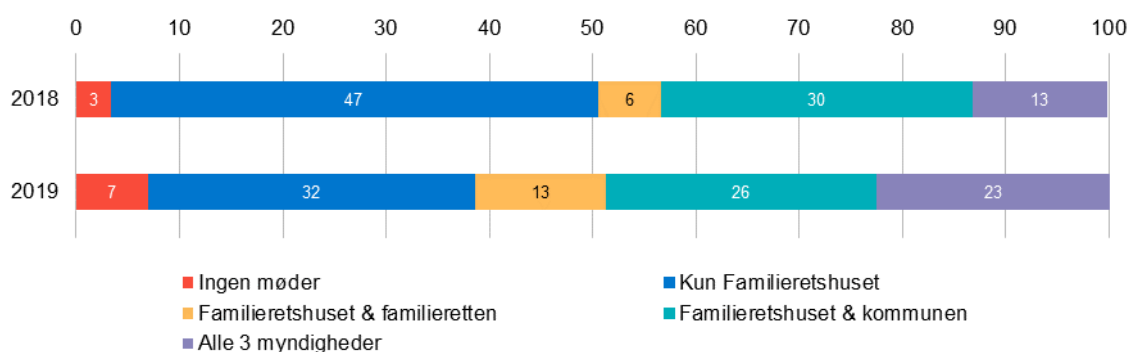
Anm.: N: 2018: 4.557/1.515. 2019: 5.282/1.589.

Der skelnes mellem registerdata (r) og spørgeskemadata (sp).

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Samlet set viser Figur 3.2, at forældre, der har fået deres sag behandlet i 2019 efter reformen, har været i kontakt med flere forskellige myndigheder, mens sagen er blevet behandlet. Blandt sager behandlet i 2018 var 47 % af forældrene således udelukkende i kontakt med medarbejdere i den daværende Statsforvaltning. Blandt sager, der blev behandlet i 2019, var andelen, der kun mødte medarbejdere i Familieretshuset, faldet til 32 %. Og mens 13 % af sagerne i 2018 var i kontakt med både Statsforvaltningen, retten og kommunen, var det blandt 2019-sagerne 23 % af sagerne, der var i kontakt med alle tre myndigheder.

Figur 3.2 Udvikling i samlet kontakt med myndigheder. 2018-2019. Procent

Anm.: N: 2018: 1.515. 2019: 1.589.

I 2019-spørgeskemaet blev der spurgt til henholdsvis Statsforvaltningen og retten.

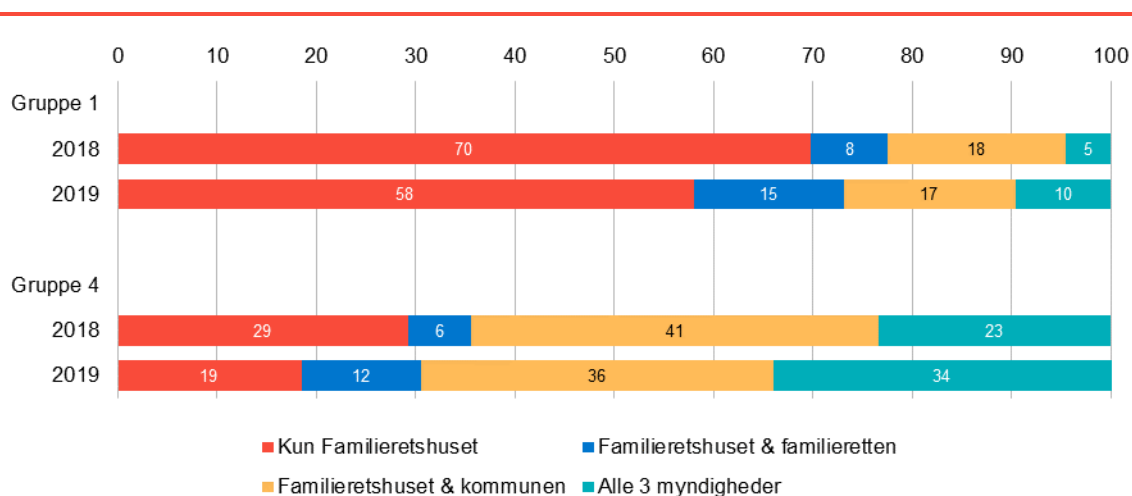
Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Mens forældrene har været i kontakt med familieretshuset, har 34 % mødt en enkelt medarbejder, 28 % har mødt to forskellige medarbejdere, 15 % har mødt tre, mens 24 % har mødt fire eller flere (ikke vist i figur). Der er ikke sket væsentlige ændringer i dette fra sager behandlet i 2018 til sager behandlet i 2019.

Udviklingen i en øget kontakt med flere myndigheder kan ses i alle fire risikogrupper, hvilket Figur 3.3 illustrerer for de to ydergrupper Gruppe 1 med lavt eller moderat konfliktniveau og ingen risikofaktorer samt Gruppe 4 med mindst 3 risikofaktorer eller vold. Andelen af Gruppe 1, der kun er i kontakt med Familieretshuset/Statsforvaltningen, er således faldet fra 70 til 58 %, mens andelen i denne gruppe, der får deres sag behandlet i retten, omvendt er steget. Det gælder både for samværs-, bopæls- og forældremyndighedssager i denne gruppe. I Gruppe 4 er andelen, der er i kontakt med både Familieretshuset, familieretten og kommunen, steget fra 23 til 34 %, og omvendt er andelen, der kun møder medarbejdere i Familieretshuset, faldet fra 29 til 19 %.

Et af hovedformålene med reformen er, at forældrene skal møde en mere sammenhængende sagsbehandling, hvor sagen i højere grad behandles som en samlet sag. Derudover har det også været væsentligt at differentiere mellem sagerne via screeningen til de tre spor, så de mindre komplekse sager skal behandles via en relativt enkel sagsproces, mens de mere komplekse, der i forvejen rummer problemstillinger, der kan involvere flere myndigheder, skal modtage en mere koordineret, tværfaglig og flerfacetteret sagsproces. En øget involvering af flere myndigheder kan være i overensstemmelse med dette formål, hvis der samtidig sker et øget samarbejde og en øget udveksling af oplysninger i sagerne mellem myndighederne, og hvis de problemer, som forældrene kommer med, i højere grad bliver løst. Kapitel 4 i denne rapport viser, at mange forældre (endnu) ikke oplever, at det er tilfældet. Det er derfor vigtigt at holde øje med, om forældre og børn i alle spor oplever bedre problemløsning i kraft af den øgede myndighedsinvolvering, eller om den øgede myndighedsinvolvering medfører dobbelt sagsbehandling og langtrækning af sagerne.

Figur 3.3 Udvikling i samlet kontakt med myndigheder. 2018-2019. Særskilt for Gruppe 1 og Gruppe 4. Procent

Anm.: N: 2018: 918. 2019: 1.005.

I 2019-spørgeskemaet blev der spurgt til henholdsvis Statsforvaltningen og retten.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

3.1.2 Overordnet sagstype

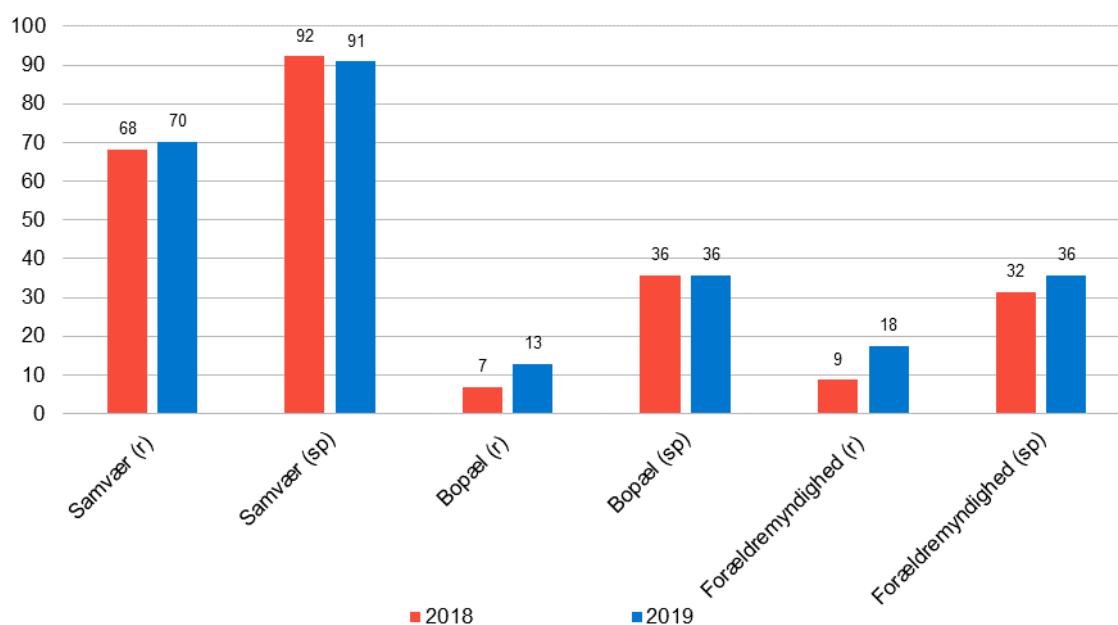
Ligesom det gjaldt kontakten med retterne, afviger Familieretshusets register over sagstypen noget fra forældrenes egen opfattelse. Det skyldes dog formodentlig primært, at sagerne i registrene har fået en entydig betegnelse som enten en samværs-, en bopæls- eller en forældremyndighedssag, alt efter hvilken type specifik sagsbehandling, forældrene har efterspurgt. I spørgeskemaet er det derimod muligt at vælge, at sagen både handler om samvær, bopæl og forældremyndighed, og

formodentlig opfatter forældrene her spørgsmålet ud fra et hverdagslivsperspektiv frem for fra et sagsbehandlingsperspektiv. I et hverdagslivsperspektiv vil det således ikke være overraskende, hvis forældrene oplever, at der er konflikt om såvel samvær, bopæl og forældremyndighed, selvom de har henvendt sig til de familieretlige myndigheder fx for at få flyttet statussen som bopælsforælder fra den ene til den anden forælder.

Figur 3.4 viser således, at ca. 70 % af sagerne formelt handler om samvær, men at 91 % af forældrene selv opfatter, at sagen handler om samvær. På samme måde ser vi, at 13 % af sagerne ifølge registrene handler om, hvilken forælder der skal være bopælsforælder, men at det fra forældrenes synspunkt er en problematik i 36 % af sagerne. Derudover ser vi, at 18 % af sagerne ifølge registrene handler om forældremyndighed, mens 36 % af forældrene selv opfatter, at dette er tilfældet.

Der er ifølge Familieretshusets registre sket en stigning i andelen af sager, der vedrører forældremyndighed. Ellers ses ingen udvikling i sagstypfordelingen henover reformperioden.

Figur 3.4 Udvikling i sagstypfordeling. 2018-2019. Procent

Anm.: N: 2018: 4.557/1.515. 2019: 5.282/1.589.

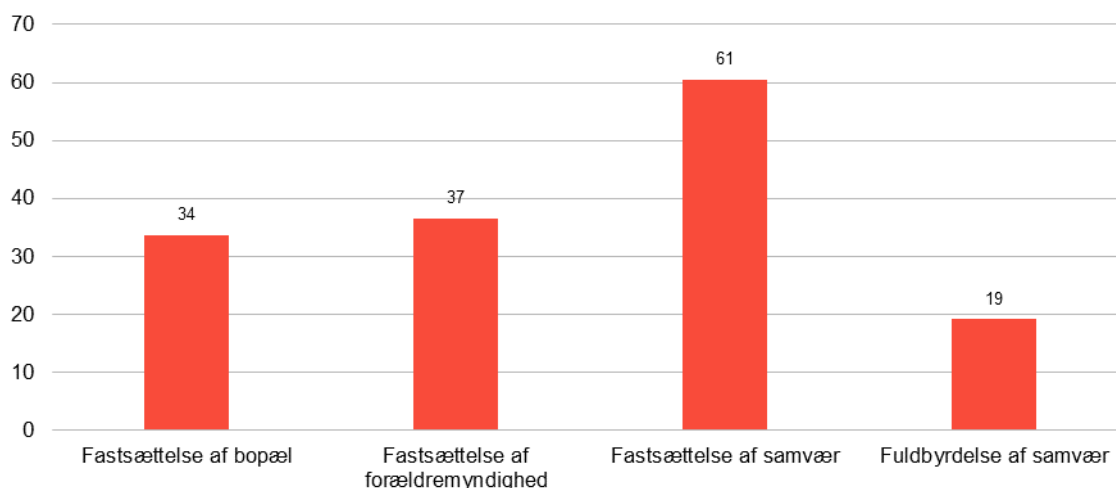
Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

3.1.3 Sagstype i familieretten

I sagerne behandlet efter reformen i 2019 har vi i modsætning til sagerne fra 2018 spurgt de 661 forældre, der angiver, at de har været i kontakt med familieretten, hvilken slags sag, de der har fået behandlet. Som Figur 3.5 viser, har 61 % fået behandlet en sag om fastsættelse eller ændring af samvær. 34 % har fået behandlet en sag om fastsættelse af barnets bopæl, dvs. hvem af forældrene der skal tildeles positionen som bopælsforælder, mens 37 % har fået behandlet en forældremyndighedssag. Endelig har 19 % været i kontakt med retten angående en fuldbyrdelsessag, dvs. en sag, hvor en samværsaftale ikke er blevet overholdt, og hvor en af forældrene derfor har opsøgt retten for at få barnet udleveret fra den anden forælder. En stor del har dog flere samtidige sager. Af dem, der har angivet, hvad sagen handler om, angiver en fjerdedel således, at de har fået behandlet to sagstyper ved familieretten, mens 18 % angiver, at de har fået behandlet tre eller alle fire sagstyper.

Undervejs i sagsforløbet i familieretten har en tredjedel af forældrene været i kontakt med en enkelt medarbejder, en anden tredjedel har mødt to forskellige medarbejdere i løbet af forløbet, 11 % har været i kontakt med tre medarbejdere, mens den resterende fjerdedel har været i kontakt med fire eller flere medarbejdere i familieretten (tal ikke præsenteret i figur).

Figur 3.5 S sammensætning af sager ved familieretten. Sager behandlet i 2019. Procent

Anm.: N: 661.

Fastsættelse af samvær dækker her også over sager om ændring eller ophør af samvær.

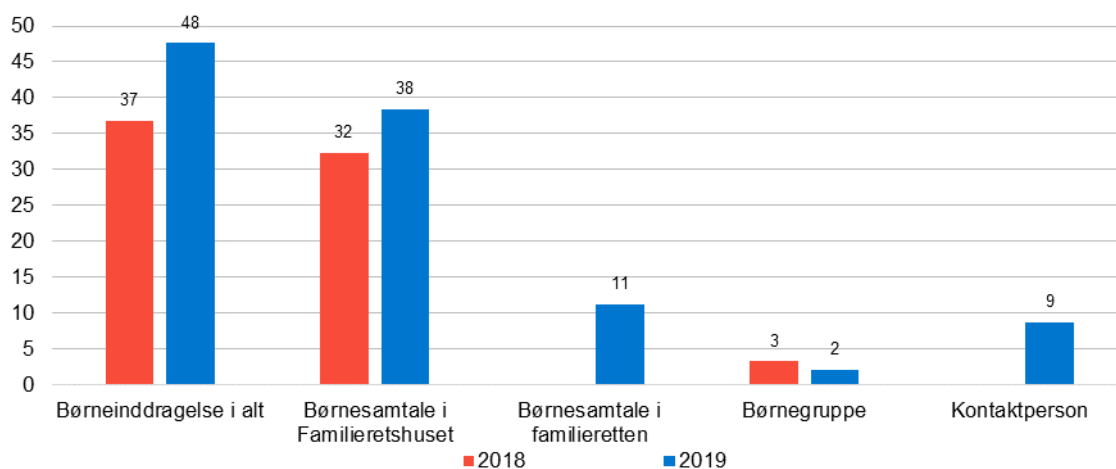
En del forældre har flere sager, hvorfor tallene i figuren ikke summer til 100 %.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

3.1.4 Børneinddragelse

Figur 3.6 viser, at der er sket en stigning i andelen af børn, der inddrages i sagerne, fra 37 % af de 7-18-årige børn i 2018 til 48 % i 2019. Stigningen er sket inden for alle aldersgrupper, dog tydeligst blandt de 7-8-årige. Inddragelsen skete både i 2018 og i 2019 primært ved, at børnene deltog i en børnesamtale i Familieretshuset, mens kun en mindre andel af forældrene (9 %) har angivet, at børnene har haft en fast kontaktperson, mens sagen er blevet behandlet. Opfølgingsundersøgelsen spørger i modsætning til baselineundersøgelsen specifikt til børnesamtaler i familieretten, og det har derfor ikke været muligt at følge udviklingen i dette spørgsmål. Blandt alle 7-18-årige børn, der var involveret i en familieretlig sag, deltog 11 % i en børnesamtale i retten. Ser vi særskilt på de, der fik deres sag behandlet i familieretten, gjaldt det for 26 %.

Figur 3.6 Inddragelse af børn i Familieretshuset og familieretten. 7-18-årige. 2018-2019. Procent

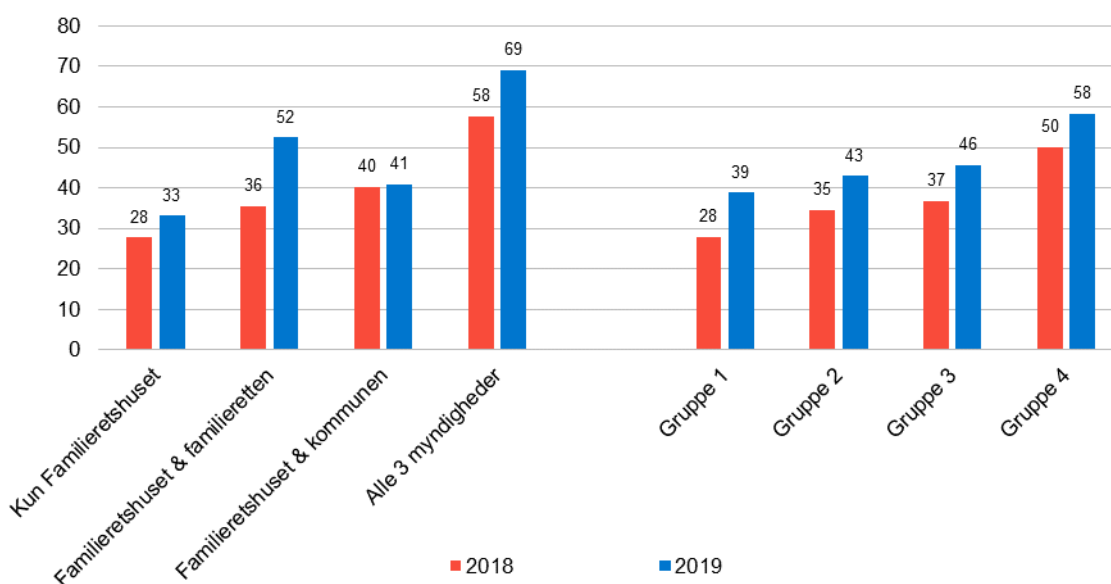
Anm.: N: 2018: 1.515. 2019: 1.589.

I 2019-spørgeskemaet blev der spurgt til Statsforvaltningen frem for Familieretshuset.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Figur 3.7 viser, at børnene i højere grad inddrages, jo flere myndigheder, familien er i kontakt med, og jo flere risikofaktorer, der optræder i sagerne. I 2019 skete der således børneinddragelse i 33 % af de sager, der udelukkende blev behandlet i Familieretshuset, men i 69 % af de sager, der blev behandlet i både Familieretshuset, familieretten og kommunen. Stigningen i børneinddragelse er hovedsagelig sket i sager, der behandles i retten. Blandt sager, der er blevet behandlet i Familieretshuset og familieretten, øgedes andelen af sager med børneinddragelse fra 36 til 52 %, mens der i sager, der behandles af alle tre myndigheder, er sket en stigning i børneinddragelse fra 58 til 69 %.

Figur 3.7 Børneinddragelse fordelt på forskellig myndighedsbehandling og forskellige risikogrupper. 2018-2019. Procent

Anm.: N: 2018: 1.515. 2019: 1.589.

I 2019-spørgeskemaet blev der spurgt til henholdsvis Statsforvaltningen og retten.

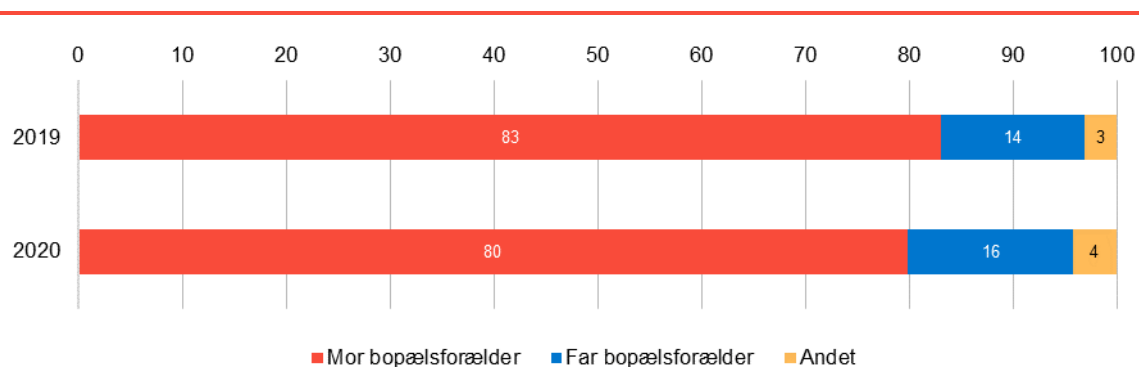
Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

3.2 Fordeling af samvær, bopæl og forældremyndighed

Forældrene er i spørgeskemaet blevet spurgt, hvem der har henholdsvis forældremyndigheden og positionen som bopælsforælder i barnets familie, samt hvor meget det udvalgte barn kommer på samvær hos samværsforælderen. På tidspunktet, hvor forældrene har besvaret skemaet, har ca. halvdelen afsluttet deres sagsforløb, mens de øvrige fortsat er i gang med deres sag. Det er derfor muligt, at tallene i dette afsnit ville se lidt anderledes ud, hvis alle sager var afsluttet. I modsætning til de foregående figurer, der vedrørte de forløb, forældre og børn havde deltaget i, mens deres sag blev behandlet i henholdsvis 2018 og 2019, omhandler de følgende figurer status, da forældrene besvarer spørgeskemaet – nemlig i henholdsvis 2019 og 2020.

Der er ifølge Figur 3.8 fra 2019 til 2020 sket en lille stigning i andelen af mænd, der har status som bopælsforælder til det udvalgte barn i undersøgelsen. Fortsat gælder det dog, at det i over 80 % af familierne med familieretlige sager, er kvinder, der er registreret som bopælsforældre til børnene.

Figur 3.8 Andelen af bopælsforældre blandt mødre og fædre i 2019 og 2020. Procent

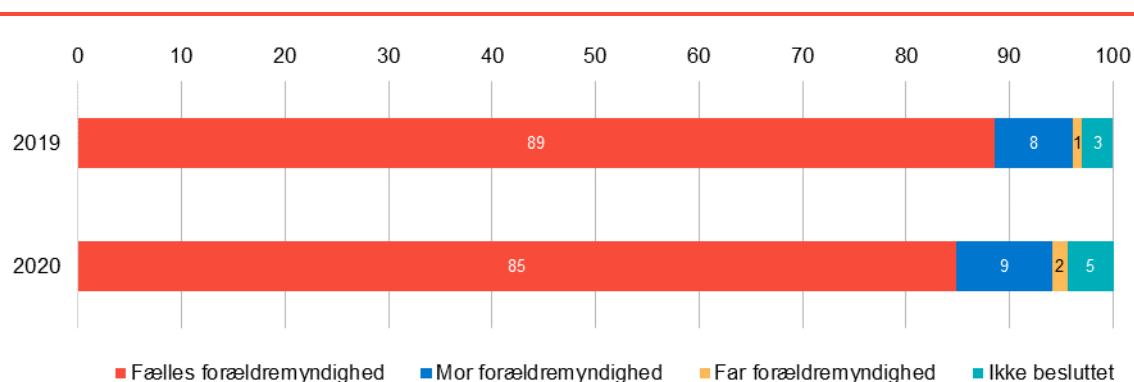

Anm.: N: 2019: 1.515. 2020: 1.589.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Fordelingen af forældremyndighed er nogenlunde den samme i 2019 og 2020. 85-89 % af forældrene deler forældremyndigheden mellem sig, i 8-9 % af familierne har moren eneforældremyndighed, i 1-2 % af sagerne har faren eneforældremyndighed, mens 3-5 % angiver, at det endnu ikke er besluttet.

Figur 3.9 Fordelingen af forældremyndighed i 2019 og 2020. Procent

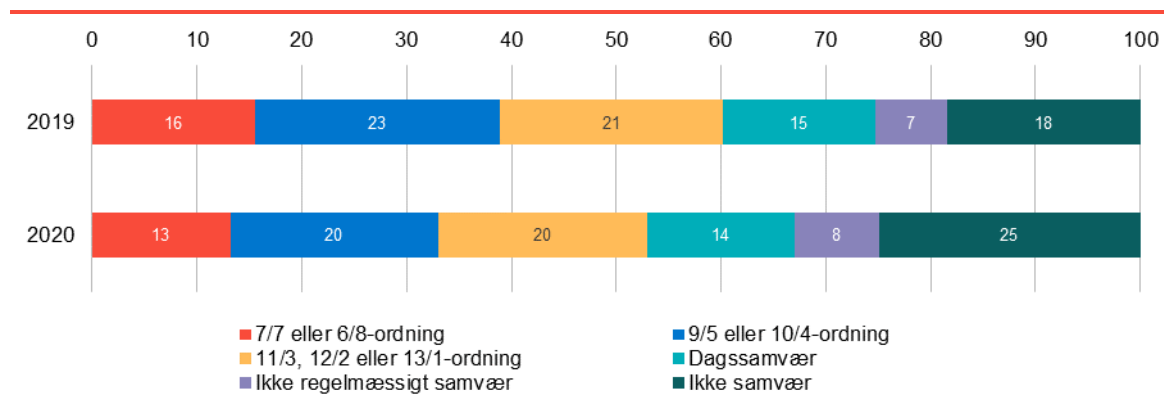
Anm.: N: 2019: 1.515. 2020: 1.589.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Endelig ser vi i Figur 3.10, at der fra 2019 til 2020 er sket en stigning i andelen af familier, hvor det udvalgte barn i undersøgelsen ikke kommer på samvær hos samværsforælderen fra 18 % til 25 %. Tilsvarende ser vi et fald i andelen, der har deleordning eller en 9/5- eller 10/4-samværsordning. Stigningen i andelen af børn, som ikke har samvær, kan være en konsekvens af en øget tilbøjelighed til at træffe afgørelser om samværsophør for at tilgodese barnets behov i sager med højt konfliktniveau. Det er dog også muligt, at den øgede andel uden samvær skyldes, at flere sager er gået i hårdknude pga. lang sagsbehandlingstid. En yderligere analyse viser, at andelen, der har en deleordning, er højere, når far er bopælsforælder, end når mor er bopælsforælder. Andelen uden samvær er dog nogenlunde lige høj, når henholdsvis mor og far er bopælsforælder.

Generelt er andelen med 7/7- eller 6/8-ordning lavere blandt familierne med sager i Familieretshuset end blandt andre ikke-samlevende familier. Det kan skyldes, at børnene i Familieretshusets sager er yngre end den generelle børnebefolkning, men kan også skyldes et højere konfliktniveau i disse familier. I den seneste runde af dataindsamlingen Børn og Unge i Danmark fra 2018 praktiserede 37 % af de ikke-samlevende familier med 3-, 7-, 11- og 15-årige børn således en samværs-deleordning. Kapitel 5 indeholder enkelte uddybende analyser af fordelingen af samvær i forskellige sagstyper.

Figur 3.10 Fordelingen af samvær i 2019 og 2020. Procent

Anm.: N: 2019: 1.515. 2020: 1.589.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

3.3 Opsamling

Forældre, der har fået en sag behandlet i 2019, har i højere grad end forældre, der fik deres sag behandlet i 2018, fået deres sag behandlet ved retten. Det følger naturligt af reformen, der foreskriver, at familieretten i modsætning til tidligere nu også skal træffe afgørelser i komplekse samværs-sager (§7- sager og visse §6-sager).

Ligeledes ser vi, at forældre, der har fået deres sag behandlet efter reformen, i højere grad angiver, at de undervejs i sagsforløbet har været i kontakt med de kommunale myndigheder. Også dette kan hænge sammen med reformen, idet der her lægges op til en større grad af samarbejde mellem Familieretshuset og kommunerne i §7-sagerne, hvis det er relevant og i det omfang, det er relevant. Loven foreskriver ikke, at der i dette samarbejde nødvendigvis skal ske en øget kommunal inddragelse af forældrene, men analyserne tyder på, at dette sker i flere tilfælde end før reformen.

Analyserne viser, at flere forældre i 2019-sagerne sammenlignet med 2018-sagerne angiver, at de tidligere har været i kontakt med de familieretlige myndigheder. Forskellen kan skyldes en anden sammensætning af de sager, der indgår i undersøgelsen, men kan også skyldes den øgede ventetid

i systemet, og at forældrene således refererer til tidligere kontakt i samme sag frem for en afsluttet sag, når de besvarer spørgsmålet.

Flere børn inddrages i sagerne, men det sker forholdsvis sjældent ved, at barnet tildeles en kontaktperson, som kan følge dem gennem hele forløbet. I stedet sker inddragelsen fortrinsvis gennem en børnesamtale hos en børnesagkyndig medarbejder, hvilket også var den mest almindelige inddragelsesform før reformen.

Der er sket en stigning i andelen af børn, der ikke har samvær med samværsforælderen. Stigningen kan handle om, at familieretten i højere grad end den daværende Statsforvaltning træffer afgørelser om samværsophør, fx for at skåne barnet mod forældrenes konflikter. En anden forklaring kan dog være, at samværet i en del sager sættes på pause, mens sagen behandles, og at de lange ventetider samt eventuelt optrappet konfliktniveau således har medført mindre samvær. Vi ser ingen ændringer i fordelingen af bopæl og forældremyndighed mellem henholdsvis fædre og mødre i sagerne.

4 Udvikling i forældres tilfredshed med sagsbehandlingen i Familieretshuset og familieretten

Reformen af det familieretlige system skal sikre en tryk og støttende inddragelse af barnet i den familieretlige proces samt sørge for, at der i hele forløbet tages hensyn til barnets behov for beskyttelse. Det er desuden hensigten at give familierne enkle, gennemskuelige og forudsigelige forløb, der hænger sammen og er tilpasset familiernes behov. Derudover skal forældrene klædes på til bedre at kunne samarbejde og til bedre at forstå deres børns behov og reaktioner efter samlivsbruddet. Hvis reformen lever op til disse hensigter, skulle det gerne medføre mere tilfredshed med sagsbehandlingen og føre til, at forældrene i højere grad oplever, at sagsbehandlingen hjælper dem og deres børn til en bedre hverdag efterfølgende, samt medføre, at flere forældre oplever at kunne håndtere deres forældresamarbejde.

I dette kapitel undersøger vi, hvorvidt dette er tilfældet for hele gruppen, og viser efterfølgende, hvordan tilfredsheden med sagsbehandlingen har udviklet sig for henholdsvis bopæls- og samværsforældre, forældre i de forskellige risikogrupper samt forældre, der møder forskellige myndigheder. Som beskrevet i afsnit 2.3 er alle viste sammenhænge statistisk signifikante, med mindre andet er angivet.

4.1 Overordnet udvikling i tilfredshed

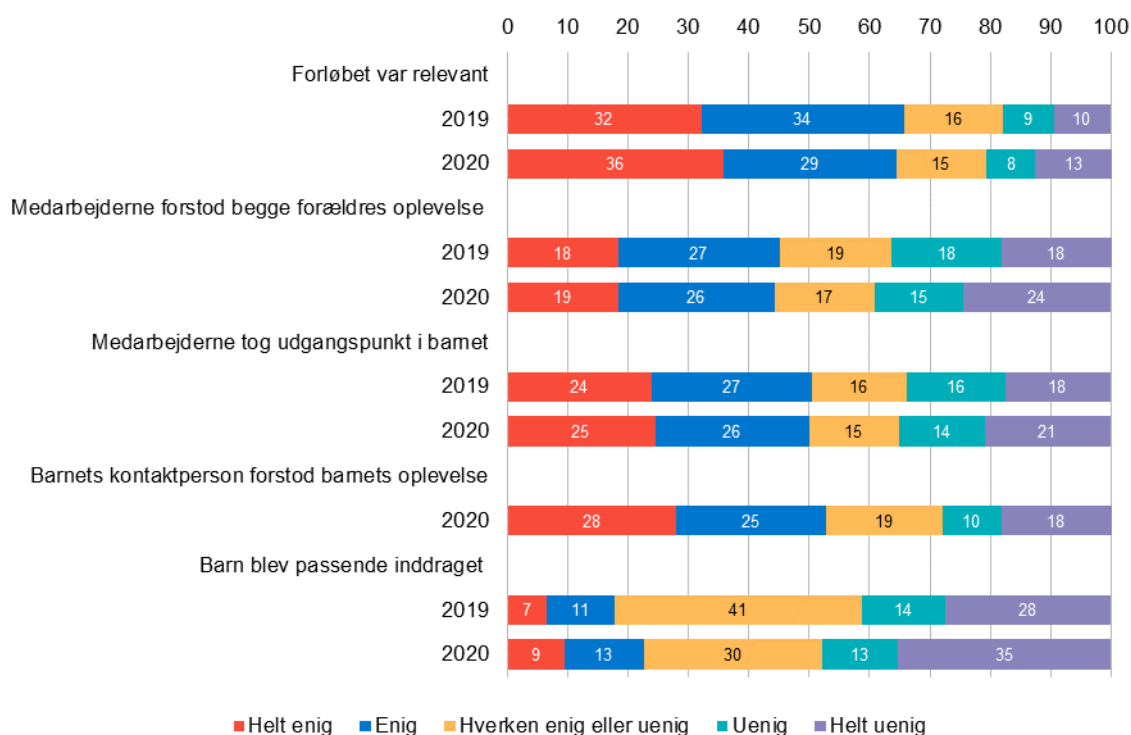
4.1.1 Tilfredshed med familieretshusets sagsbehandling

Forældrene er blevet spurgt om, hvorvidt forløbet var relevant i forhold til den situation, de stod i; om medarbejderne var gode til at forstå begge forældres perspektiv på sagen, og om medarbejderne tog udgangspunkt i barnets trivsel og hverdag. Derudover er forældrene blevet spurgt, om barnet, efter deres mening, er blevet passende inddraget, og i de tilfælde, hvor forældrene har svaret ja til, at barnet har haft en kontaktperson, hvorvidt barnets kontaktperson var god til at forstå barnets oplevelse af sagen.

Som Figur 4.1 viser, er der samlet set lidt mere utilfredshed med sagsbehandlingen, da vi spørger forældrene i 2020 sammenlignet med dataindsamlingen i 2019, idet flere har rykket sig fra "uenig-kategorien" til "helt-uenig-kategorien". I forhold til om forløbet var relevant, er der i nogen grad sket en polarisering fra 2019 til 2020, således at der både er lidt flere, der erklærer sig helt enige og lidt flere, der erklærer sig helt uenige i, at det er tilfældet, end der var tidligere.

Samlet set er der dog kun i begrænset omfang sket forskydninger mellem de, der er tilfredse, og de der er utilfredse. Både i 2019 og i 2020 er der flere, der er tilfredse end utilfredse, men andelen af forældre, der ikke oplevede sig forstået, eller ikke oplevede, at der i tilstrækkelig grad blev taget udgangspunkt i børnenes perspektiv, udgør et stort mindretal.

Figur 4.1 Forældres tilfredshed med sagsbehandlingen i henholdsvis Statsforvaltningen og Familieretshuset. 2019-2020. Procent

Anm.: N: 2019: 1.515. 2020: 1.589.

Spørgsmålet om barnets kontaktperson er nyt.

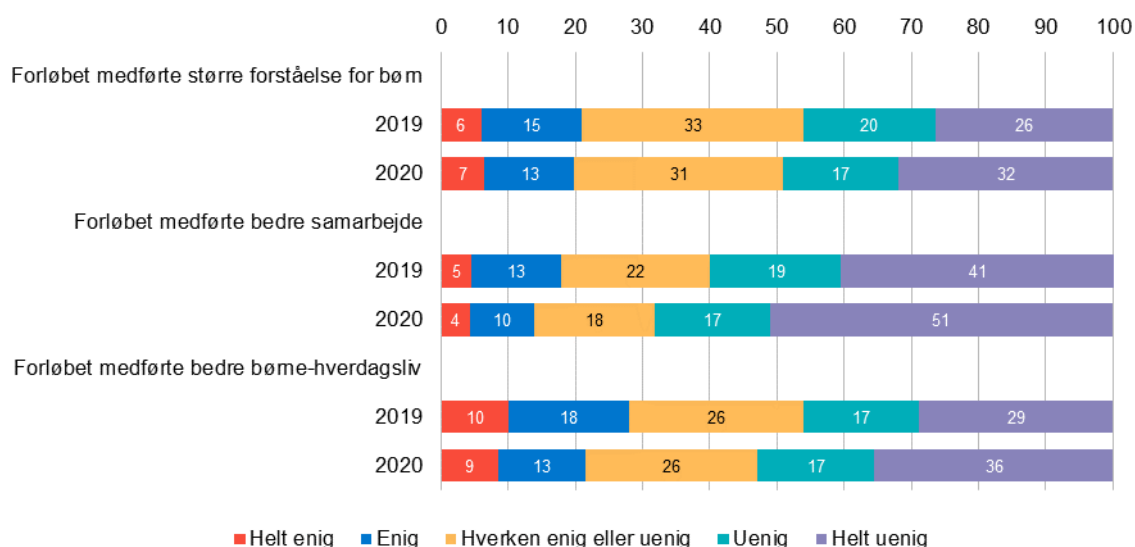
Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Når vi spørger forældrene, om de, som følge af sagsbehandlingen i Familieretshuset (tidligere Statsforvaltningen), har oplevet forbedringer i deres forældresamarbejde eller forbedringer i barnets hverdagsliv, svarer en lille gruppe bekræftende, mens størstedelen afviser dette. På det centrale spørgsmål om, hvorvidt forløbet i Familieretshuset har medført bedre samarbejde mellem forældrene, angiver 68 % således, at dette *ikke* er tilfældet.

Fra baselinemålingen i 2019 til 1. opfølgingsmåling i 2020 er der sket en negativ udvikling. Flere erklærer sig således helt uenige i, at forløbet medførte større forståelse for børnene (fra 26 til 32 %). Flere angiver, at de er helt uenige i, at forløbet har medført et bedre samarbejde (fra 41 til 51 %). Og flere angiver, at de er helt uenige i, at forløbet har medført et bedre hverdagsliv for børnene (fra 29 til 36 %).

På disse punkter er det således endnu ikke lykkedes at hjælpe de pressede familier til en bedre hverdag og et mere håndterbart forældresamarbejde. Som beskrevet er det dog for tidligt at skyde skylden på selve reformen af det familieretlige system, da lange ventetider og for få ressourcer har modvirket reformens intentioner om at give familierne en mere skræddersyet indsats, der tager højde for deres individuelle situation. Med mindre der igen sker uforudsete hændelser, der nødvendiggør en afvigelse fra intentionerne i reformen, burde de følgende års målinger give et mere reelt billede af reformens betydning for forældrenes tilfredshed.

Figur 4.2 Forældres oplevelse af udbytte af sagsbehandlingen i henholdsvis Statsforvaltningen og Familieretshuset. 2019-2020. Procent

Anm.: N: 2019: 1.515. 2020: 1.589.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

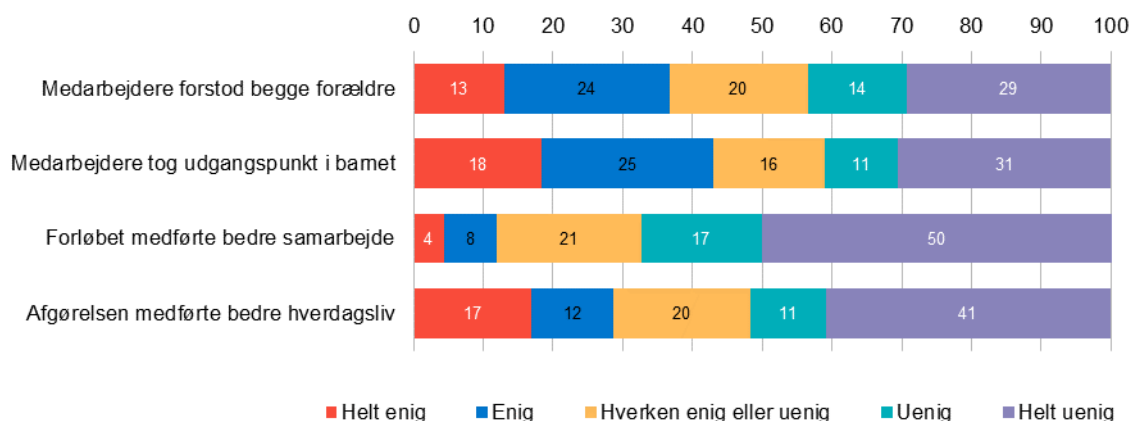
4.1.2 Tilfredshed med sagsbehandlingen i familieretten

Vi finder ikke nogen signifikante ændringer i forældrenes opfattelse af sagsbehandlingen i henholdsvis retten og familieretten fra baselinemålingen før reformen til 1. opfølgingsmåling. Der er fortsat en relativt stor gruppe, der ikke føler sig forstået, og en stor gruppe, der ikke oplever, at medarbejderne har taget udgangspunkt i barnets hverdagsliv og trivsel, hvilket i Figur 4.3 ses af, at henholdsvis 14 og 29 % er uenige eller helt uenige i, at begge forældre er blevet forstået af medarbejderne, mens henholdsvis 11 og 31 % er uenige eller helt uenige i, at medarbejderne har taget udgangspunkt i barnet.

Derudover ser vi, at henholdsvis 17 og 50 % er uenige eller helt uenige i, at forløbet ved familieretten har bidraget til et bedre samarbejde mellem forældrene, mens henholdsvis 11 og 41 % er uenige eller helt uenige i, at afgørelsen på sagen har medført et bedre hverdagsliv for barnet.

Da forældre, der møder familieretten, i gennemsnit har flere udfordringer og mere komplekse sager, end alle forældre, der møder det familieretlige system, kan tallene i Figur 4.3 ikke direkte sammenlignes med tallene i Figur 4.1 og Figur 4.2. Der er således ikke mindre tilfredshed med familierettens sagsbehandling end med Familieretshusets sagsbehandling, hvis man kun ser på forældre, hvis sag er behandlet i retten.

Figur 4.3 Forældres oplevelse af familieretten. 2020. Procent

Anm.: N: 2019: 388/2020: 661.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

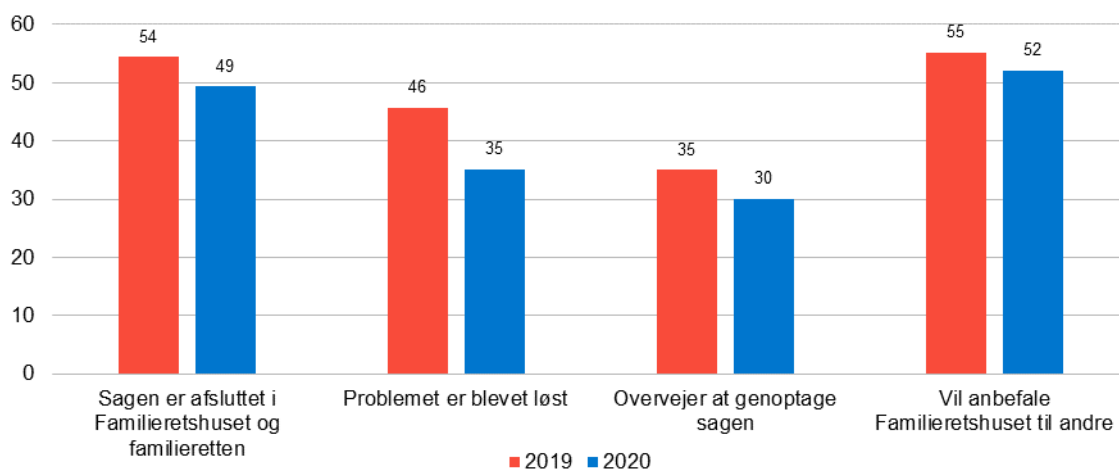
4.1.3 Sagens afslutning

Ved sagens afslutning skulle forældrene gerne opleve, at de har fået hjælp til at løse deres uenigheder, og at de derfor ikke har behov for at henvende sig til de familieretlige myndigheder igen. Vi spørger derfor forældrene, om det problem, de har henvendt sig med til de familieretlige myndigheder, er blevet løst, samt om de ønsker at genoptage sagen ved de familieretlige myndigheder. Derudover spørger vi forældrene, om de ville anbefale andre i samme situation at henvende sig til Familieretshuset og bruger også dette som en indikator på forældrenes samlede tilfredshed med forløbet.

Figur 4.4 viser, at andelen af forældre, hvis sag er afsluttet, da spørgeskemaet bliver udfyldt, er faldet lidt fra 54 % i 2019 til 49 % i 2020. Blandt de afsluttede sager ser vi et fald i andelen, der oplever, at deres problem er blevet løst, fra 46 % til 35 %. Det betyder dog ikke nødvendigvis flere gengangere, da en lidt lavere andel end før reformen angiver, at de ønsker at genoptage sagen (35 % i 2019 mod 30 % i 2020).

Andelen, der på bagkant af sagsforløbet, vil anbefale Familieretshuset til andre, udgør både før og efter reformen ca. 50 %.

Figur 4.4 Sagens afslutning i Familieretshuset og familieretten. 2019-2020. Procent

Anm.: N: 2019: 1.515/869. 2020: 1.589/760.

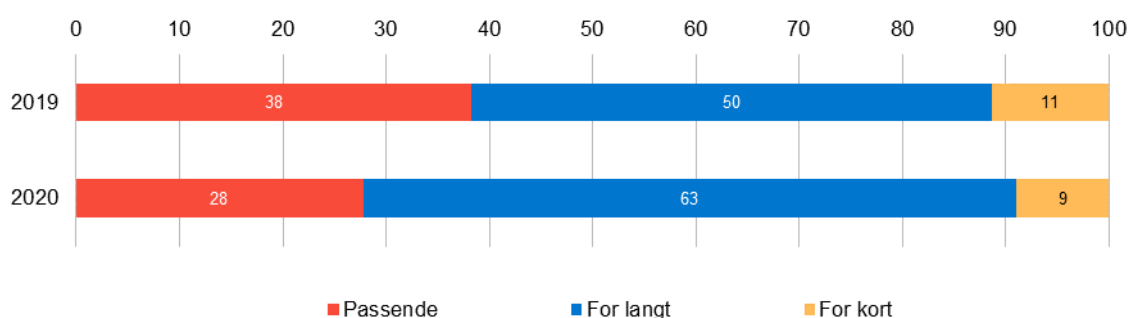
I 2019-spørgeskemaet blev der spurgt til henholdsvis Statsforvaltningen og retten.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system

Som noget nyt er forældrene i 2020 blevet spurgt, om de selv er tilfredse med den afgørelse eller afslutning, som sagen er endt med. Blandt forældre med afsluttede sager har 11 % ikke fået en aftale eller en afgørelse som resultat af sagsbehandlingen. 24 % er i høj grad tilfredse med afgørelsen eller aftalen, 23 % er i nogen grad tilfredse, mens 41 % angiver, at de i mindre grad eller slet ikke er tilfredse med aftalen eller afgørelsen (Analysen er vist i Figur 4.10, der opdeler forældrenes tilfredshed med afgørelsen på bopæls- og samværsforældre).

De lange ventetider viser sig i Figur 4.5 ved, at andelen, der efter at sagen er afsluttet, angiver, at forløbet har været for lang, er vokset fra 50 til 63 %, mens andelen, der oplever, at forløbet har en passende længde, omvendt er faldet fra 38 til 28 %. Opfattelsen af forløbets længde handler dog ikke nødvendigvis om, at de har været til for mange møder, men kan jf. ventetiderne ligeså godt handle om, at der er gået for lang tid fra sagens begyndelse til dens afslutning.

Figur 4.5 Forældrenes opfattelse af sagens længde. Kun afsluttede sager. 2019-2020. Procent

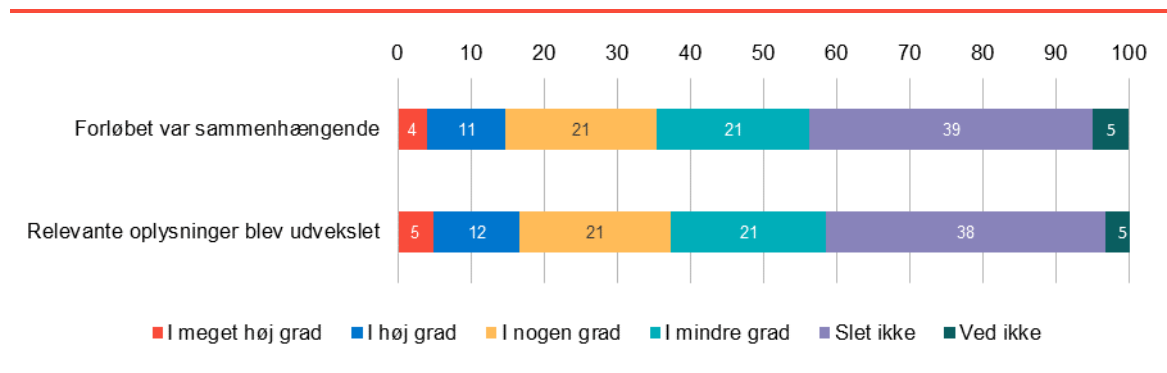
Anm.: N: 2019: 869. 2020: 760.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Endelig er forældrene blevet spurgt, om de oplever, at forløbet har været sammenhængende, og at der undervejs i forløbet er blevet udvekslet relevante oplysninger mellem de involverede myndighe-

der eller sagsbehandlere i samme myndighed. Fra 2019 til 2020 er der ikke sket en udvikling i forældrenes opfattelse af sammenhæng, og der er således fortsat knap 40 %, der slet ikke oplever, at forløbet har hængt sammen, mens 21 % oplever, at det i mindre grad er tilfældet.

Figur 4.6 Oplevelse af sammenhæng i sagsbehandlingen hos forskellige myndigheder eller involverede sagsbehandlere. 2020. Procent

Anm.: N: 2019: 1.515. 2020: 1.589.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

4.2 Oplevet tilfredshed blandt bopæls- og samværsforældre

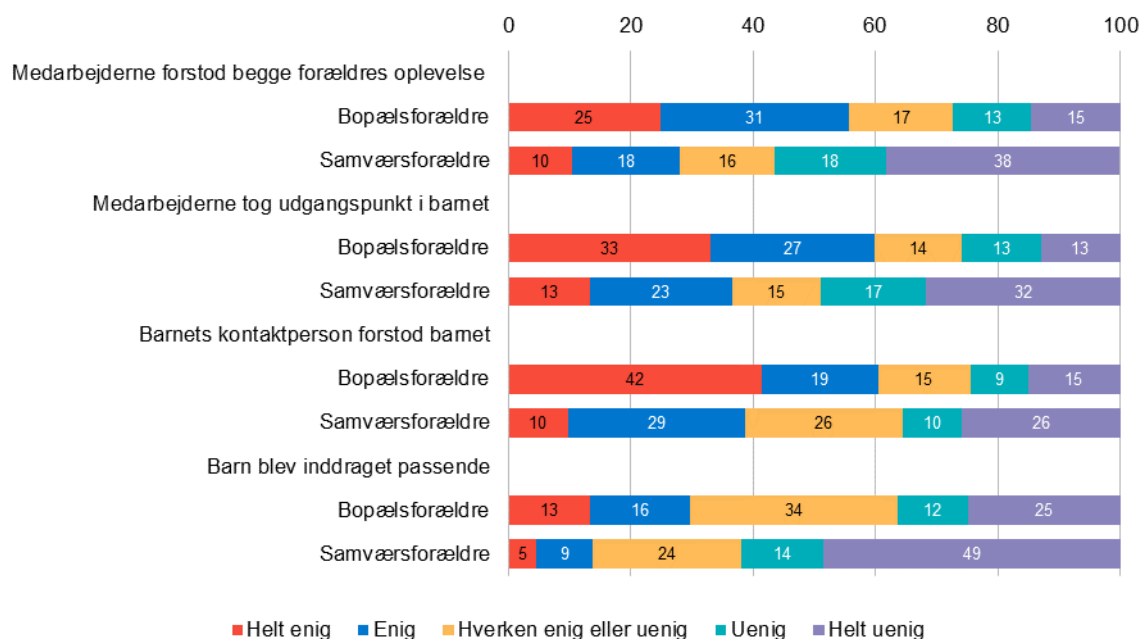
Da baselinemålingen viste, at kvinder og mænd samt bopæls- og samværsforældre varierede en del i forhold til deres tilfredshed med sagsbehandlingen og udbyttet af denne (se Dahl, 2019), er analyserne også ved denne opfølgingsmåling opdelt på henholdsvis køn, og hvorvidt forældrene selv angiver, at de er bopæls- eller samværsforældre.

Begge faktorer hænger isoleret set tydeligt sammen med tilfredsheden med sagsbehandlingen. Da køn, og hvorvidt man har position som bopælsforælder, som vist i Figur 3.8, hænger tæt sammen, er der i analyserne undersøgt for krydssammenhænge mellem køn, forældreposition og tilfredshed. Disse analyser viser, at sammenhængen mellem køn og tilfredshed på langt de fleste parametre forsvinder, når man kontrollerer for, hvorvidt forældrene er bopæls- eller samværsforældre, mens sammenhængen mellem forældreposition og tilfredshed også eksisterer, når der kontrolleres for køn. I det følgende vises derfor kun sammenhængen mellem forældrenes position som bopæls- eller samværsforælder og tilfredshed, da det altså er den afgørende faktor for forældrenes tilfredshed med de familieretlige myndigheder.

Vi viser først forskellen på bopælsforældre og samværsforældre i 2020 på alle relevante parametre og viser derefter, hvordan tilfredsheden inden for hver af de to grupper har ændret sig fra 2019 til 2020 på de parametre, hvor der er sket en udvikling.

Figur 4.7 viser, at bopælsforældre gennemgående er langt mere tilfreds med sagsbehandlingen end samværsforældre. Mens 56 % af bopælsforældrene oplever, at begge forældre er blevet forstået af den medarbejder, de har mødt i Familieretshuset, gælder det samme for 28 % af samværsforældrene. Mens 60 % af bopælsforældrene oplever, at medarbejderne har taget udgangspunkt i barnets behov, gælder det samme for 36 % af samværsforældrene. Og mens 25 % af bopælsforældrene er *helt uenige* i, at deres barn er blevet inddraget på en passende måde, mens sagen er blevet behandlet, gælder det samme for 49 % af samværsforældrene.

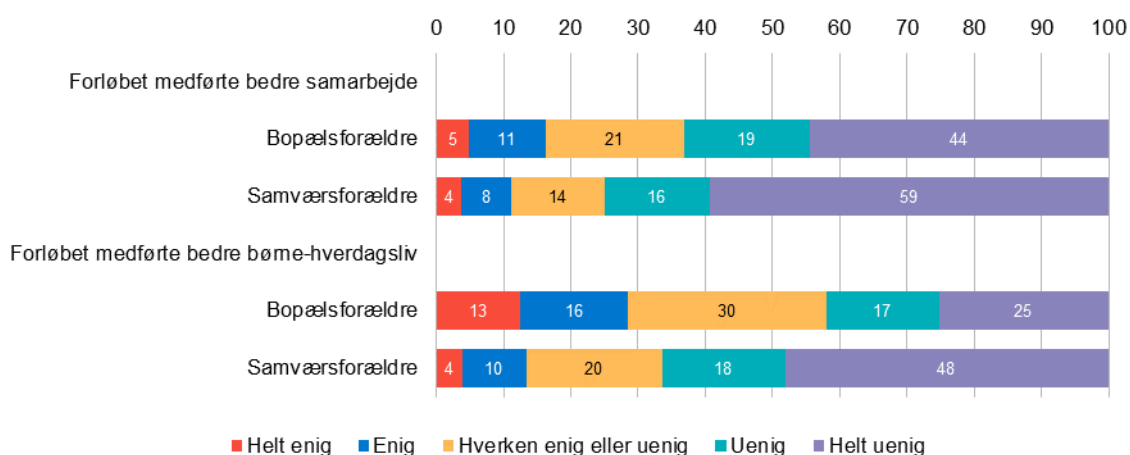
Figur 4.7 Bopæls- og samværsforældres tilfredshed med sagsbehandlingen i Familieretshuset. 2020. Procent

Anm.: N: Bopælsforældre: 841. Samværsforældre: 629.
 Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

På samme måde ser vi i Figur 4.8, at bopæls- og samværsforældre har forskellig opfattelse af, om forløbet har medført et bedre samarbejde og et bedre børne-hverdagsliv. Blandt bopælsforældrene er der således færre, der erklærer sig *helt uenige* i, at forældresamarbejdet er forbedret som følge af sagsbehandlingen, end der er blandt samværsforældrene, ligesom der er flere bopælsforældre, der angiver, at forløbet har medført et bedre børne-hverdagsliv, omend der også i denne gruppe er mange, der ikke mener, at det er tilfældet.

Figur 4.8 Bopæls- og samværsforældres oplevelse af udbytte af sagsbehandlingen i Familieretshuset. 2020. Procent

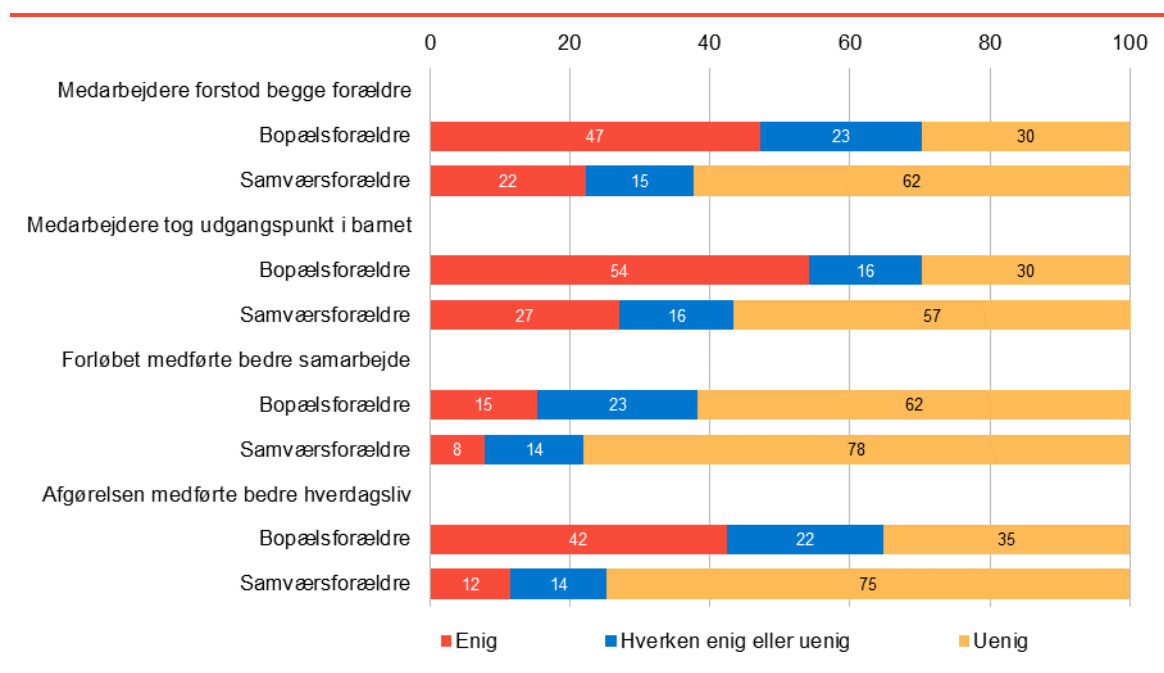

Anm.: N: Bopælsforældre: 841. Samværsforældre: 629.
 Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Samme billede ser vi, når vi i Figur 4.9 spørger dem, der har fået en sag behandlet i familieretten om deres tilfredshed med denne sagsbehandling. Også her er utilfredsheden blandt samværsforældre langt større end blandt bopælsforældrene, der i langt højere grad oplever, at begge forældre er blevet hørt, og at der er blevet taget udgangspunkt i barnets hverdag og trivsel.

Allerstørst forskel ser vi, når vi spørger bopæls- og samværsforældre, om de oplever, at den afgørelse, der er truffet i sagen, har medført et bedre hverdagsliv for børnene. Dette er 42 % af bopælsforældrene enige i mod 12 % af samværsforældrene.

Figur 4.9 Bopæls- og samværsforældres tilfredshed med sagsbehandlingen i familieretten. 2020. Procent

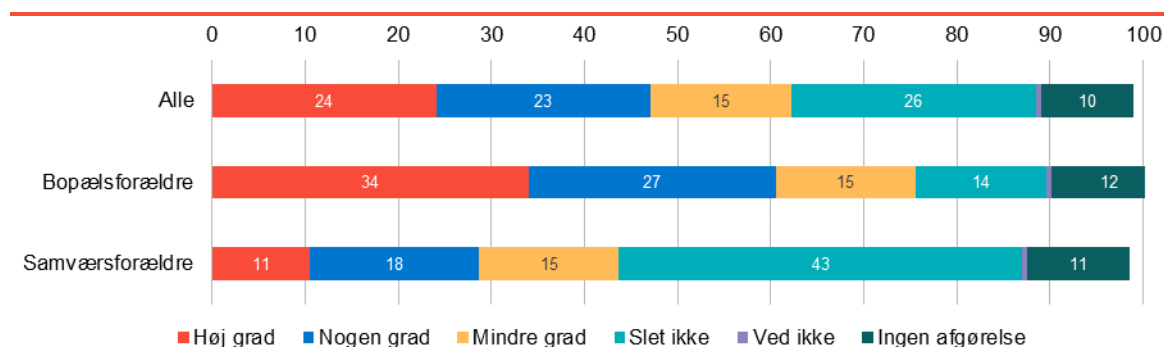

Anm.: N: Bopælsforældre: 314. Samværsforældre: 245.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

På spørgsmålet om, hvorvidt forældrene selv er tilfredse med den afgørelse, der er truffet, eller den aftale, de har indgået, er det som følge af ovenstående ikke overraskende, at bopælsforældrene som vist i Figur 4.10 er markant mere tilfredse end samværsforældrene. Mens 34 % af bopælsforældrene i de afsluttede sager således *i høj grad* er tilfredse med afgørelsen, gælder det samme for 11 % af samværsforældrene. Omvendt er 43 % af samværsforældrene *slet ikke* tilfredse mod 14 % af bopælsforældrene.

Figur 4.10 Bopæls- og samværsforældres tilfredshed med afgørelsen/aftalen. 2020. Kun afsluttede sager. Procent

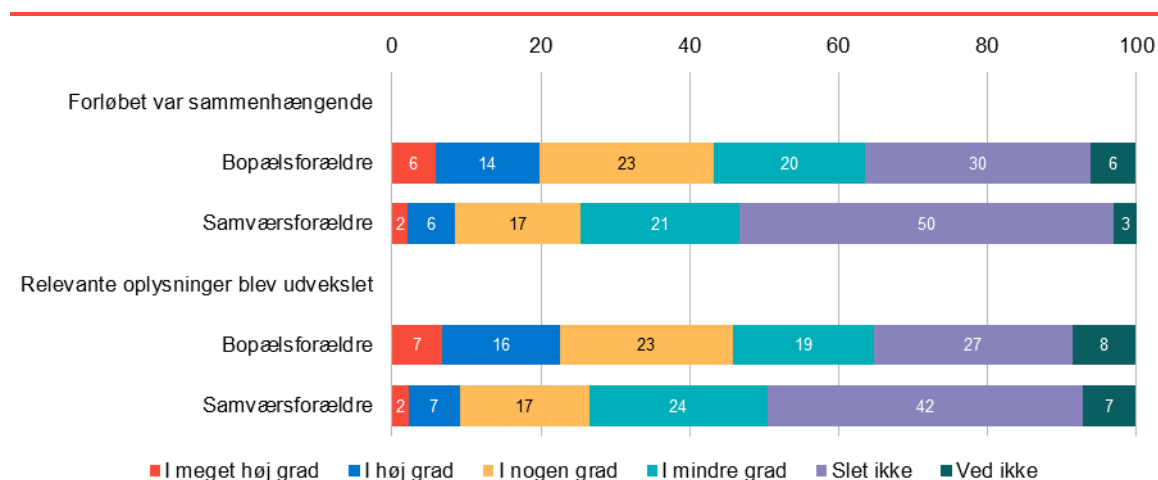

Anm.: N: Bopælsforældre: 430. Samværsforældre: 314.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Endelig ser vi i Figur 4.11, at bopælsforældre i højere grad opfatter forløbet som sammenhængende og i højere grad oplever, at relevante oplysninger er blevet udvekslet mellem de relevante myndigheder eller sagsbehandlere, der har behandlet sagen. Derudover viser supplerende analyser, der ikke er vist i figurer, at bopælsforældre i højere grad oplever, at problemerne i sagen er blevet løst, og derfor i mindre grad end samværsforældre ønsker at genoptage sagen.

Figur 4.11 Bopæls- og samværsforældres oplevelse af sammenhæng i sagsbehandlingen hos forskellige myndigheder eller involverede sagsbehandlere. 2020. Procent

Anm.: N: Bopælsforældre: 841. Samværsforældre: 629.

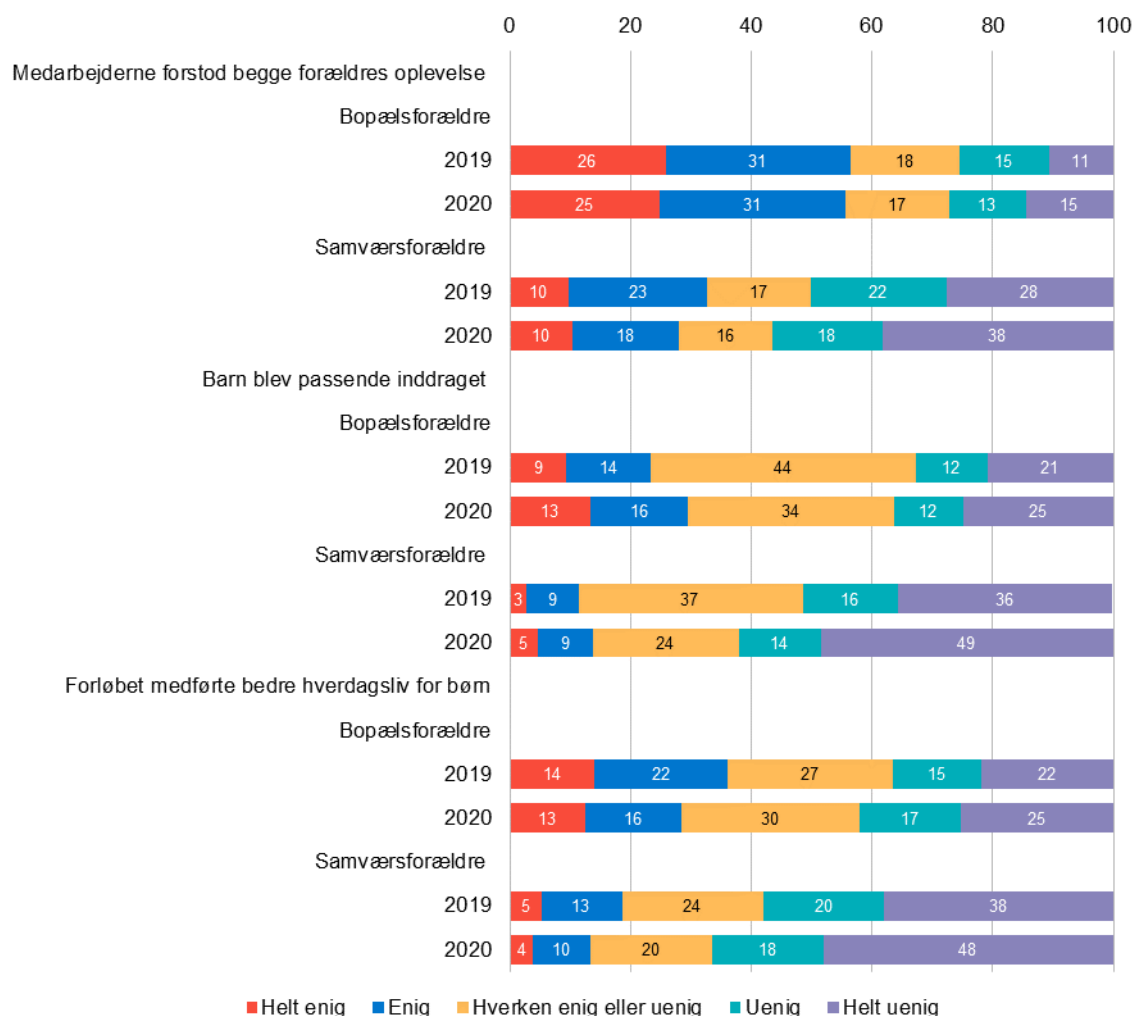
Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

4.2.1 Udvikling blandt bopæls- og samværsforældre

Fra 2019 til 2020 er spændet mellem bopælsforældre på nogle af de målte parametre blevet større, idet bopælsforældrene har ligget stabilt eller har flyttet sig lidt, mens samværsforældrene har flyttet sig mere i negativ retning.

De mest markante forskelle i bopæls- og samværsforældres udvikling er vist i Figur 4.12. Den viser, at der fra 2019 til 2020 er blevet flere samværsforældre, der *ikke oplever*, at medarbejderne i Familieretshuset/tidligere Statsforvaltningen har været gode til at forstå begge forældres oplevelse af sagen (fra 28 %, der er helt uenige i dette, i 2019 til 38 % i 2020). Blandt bopælsforældre ligger

Figur 4.12 Udvikling i tilfredshed med Familieretshuset 2019-2020. Separat for samværs- og bopælsforældre. Procent

Anm.: N: Bopælsforældre, 2019: 814, 2020: 841. Samværsforældre: 2019: 661, 2020: 629.
 I 2019-spørgeskemaet blev der spurgt til Statsforvaltningen frem for Familieretshuset.
 Kilde: Tifredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

4.3 Tifredshed blandt forældre med forskellig problemtyngde

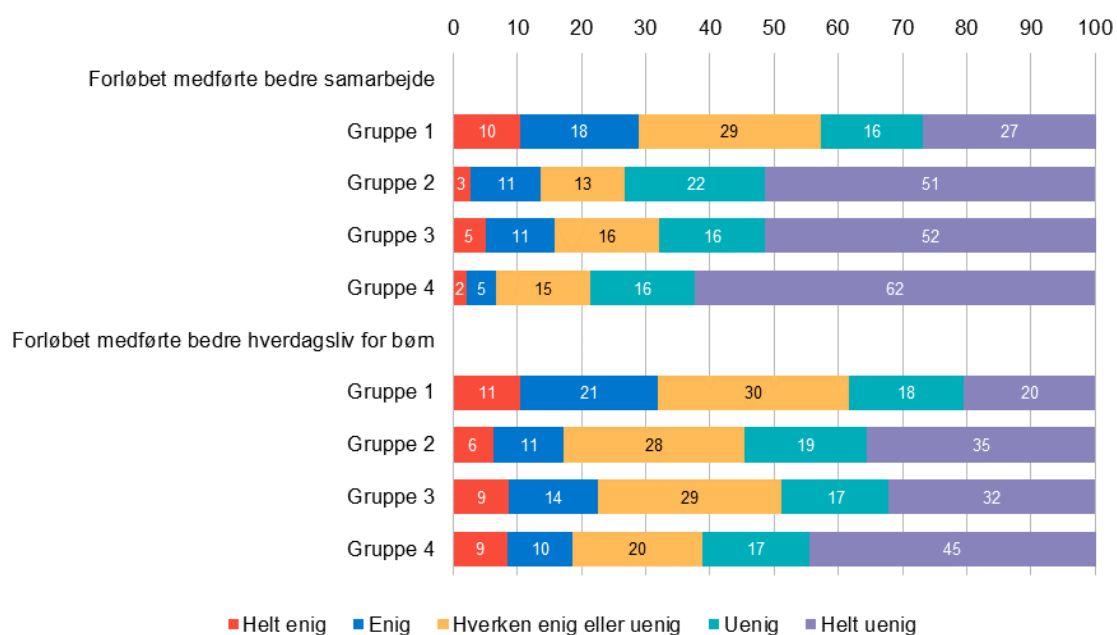
Ud over at sammenligne forældrene med hensyn til køn og forældreposition har vi også undersøgt, om forældre, der oplever forskellige risikofaktorer og dermed forskellig problemtyngde, adskiller sig fra hinanden i deres tilfredshed med de familieretlige myndigheder. Ligesom ved baselinemålingen finder vi, at forældre i Gruppe 1 med et lavt eller moderat konfliktniveau og et fravær af risikofaktorer som fx misbrug af alkohol eller hash, psykisk sygdom eller fysisk/psykisk vold er mere tilfredse med sagsbehandlingen og udbyttet af sagsbehandlingen end forældre i Gruppe 2, der har et højt konfliktniveau samt forældre i Gruppe 3 og 4, der oplever risikofaktorer i sagen.

Gennemgående ser vi en mindre tilfredshed med sagsbehandlingen, jo mere kompleks sagen er. Det gælder fx, når vi spørger, om forældrene oplever, at medarbejderne var gode til at forstå begge forældres oplevelse af sagen, eller når vi spørger, om medarbejderne tog udgangspunkt i barnets trivsel og hverdag i samtalerne med forældre og børn (ikke vist i figurer).

Forskellen på forældrene i de fire risikogrupper står dog tydeligst frem, når vi i Figur 4.13 spørger til udbyttet af sagsbehandlingen i forhold til forældresamarbejde og barnets hverdagsliv. Mens 57 % af Gruppe 1 således erklærer sig *enige* eller forholder sig *neutralt* til, om forløbet i Familieretshuset har medvirket til et forbedret samarbejde mellem forældrene, gælder det for 27 % af Gruppe 2, der har et højt konfliktniveau uden væsentlige risikofaktorer samt 32 % af Gruppe 3, der har angivet, at der er 1-2 risikofaktorer i sagen og for 22 % af Gruppe 4, der har angivet mere end 2 risikofaktorer eller vold i sagen.

I forhold til, om forløbet i Familieretshuset har medvirket til at forbedre hverdagslivet for børnene i sagen, angiver 62 % af Gruppe 1, at de er enige i dette eller forholder sig neutralt til spørgsmålet. I Gruppe 4 gælder det for 39 %.

Figur 4.13 Udbytte af Familieretshusets sagsbehandling. Fordelt på risikogrupper. 2020. Procent

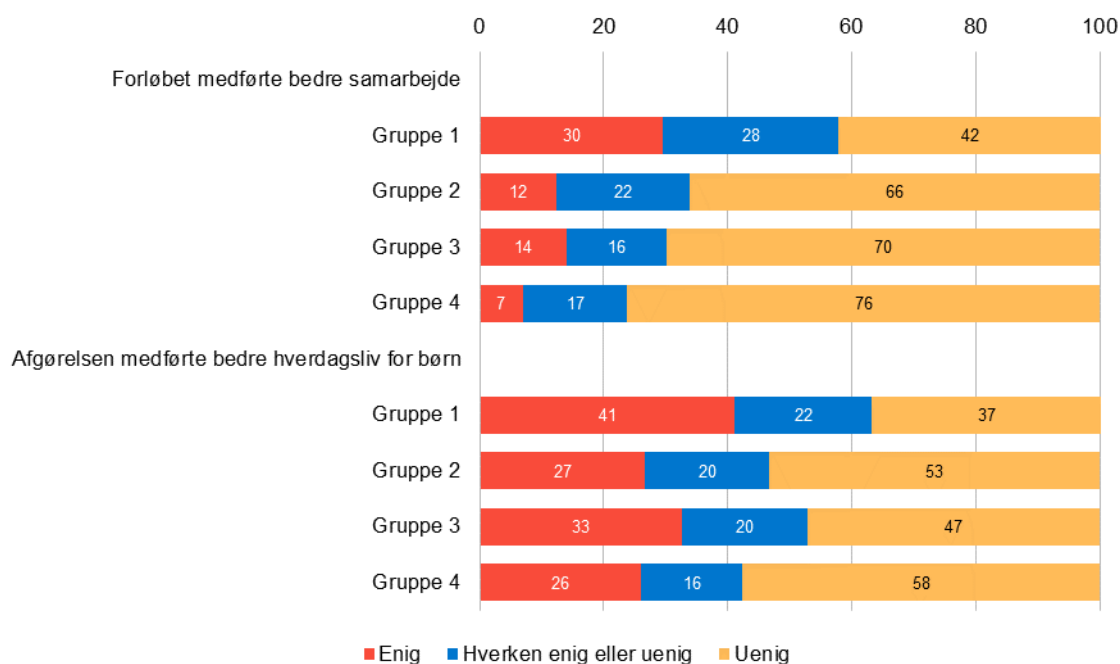

Anm.: N: Gruppe 1: 312, Gruppe 2: 223, Gruppe 3: 282, Gruppe 4: 693.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Mønsteret gentager sig, når vi i Figur 4.14 spørger til udbyttet af sagsbehandlingen i familieretten. Igen er Gruppe 1 væsentlig mere enig i, at forløbet har hjulpet dem til et bedre forældresamarbejde end de øvrige grupper, ligesom Gruppe 1 er væsentlig mere enig i, at afgørelsen i familieretten har medført et bedre hverdagsliv for børnene end de øvrige grupper.

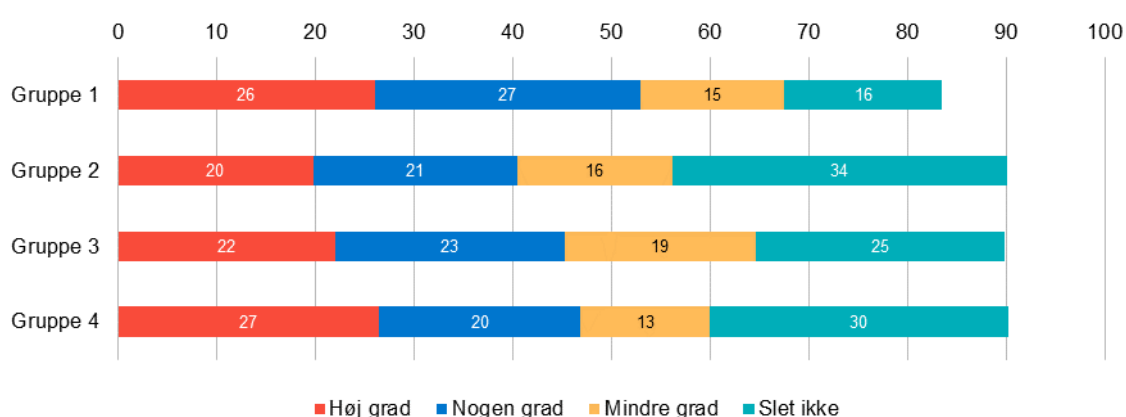
Figur 4.14 Udbytte af familierettens sagsbehandling. Fordelt på risikogrupper. 2020. Procent

Anm.: N: Gruppe 1: 77, Gruppe 2: 71, Gruppe 3: 102, Gruppe 4: 319.
 Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Endelig ser vi i Figur 4.15, at forældrene i Gruppe 1 er mere tilfredse med deres aftale/afgørelse, end Gruppe 2 og 4. I Gruppe 1 erklærer 56 % sig således i høj grad eller i nogen grad tilfredse med aftalen eller afgørelsen, mens det samme gælder for 43 % af Gruppe 2, 50 % af Gruppe 3 og 43 % af Gruppe 4.

Figur 4.15 Tilfredshed med aftalen eller afgørelsen. Fordelt på risikogrupper. Kun afsluttede sager. 2020. Procent

Anm.: N: Gruppe 1: 200, Gruppe 2: 121, Gruppe 3: 150, Gruppe 4: 275.
 Respondenter, der har svaret "ved ikke" eller ikke har fået en aftale/afgørelse, er udeladt i figuren. Derfor summer den ikke til 100 %.
 Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

4.4 Tilfredshed blandt forældre, der er i kontakt med forskellige myndigheder

Endelig har vi i dette afsnit undersøgt, hvordan tilfredsheden med sagsbehandlingen i Familieretshuset samt de afgørelser og aftaler, der er truffet i sagen, varierer mellem forældre, der har mødt forskellige myndigheder i sagsforløbet.

Figur 4.16 viser, at tilfredsheden er lavere, jo flere myndigheder, der er involveret i sagen, hvilket selvfølgelig hænger sammen med, at forældrenes problemer er mere komplekse og dermed svære at løse.

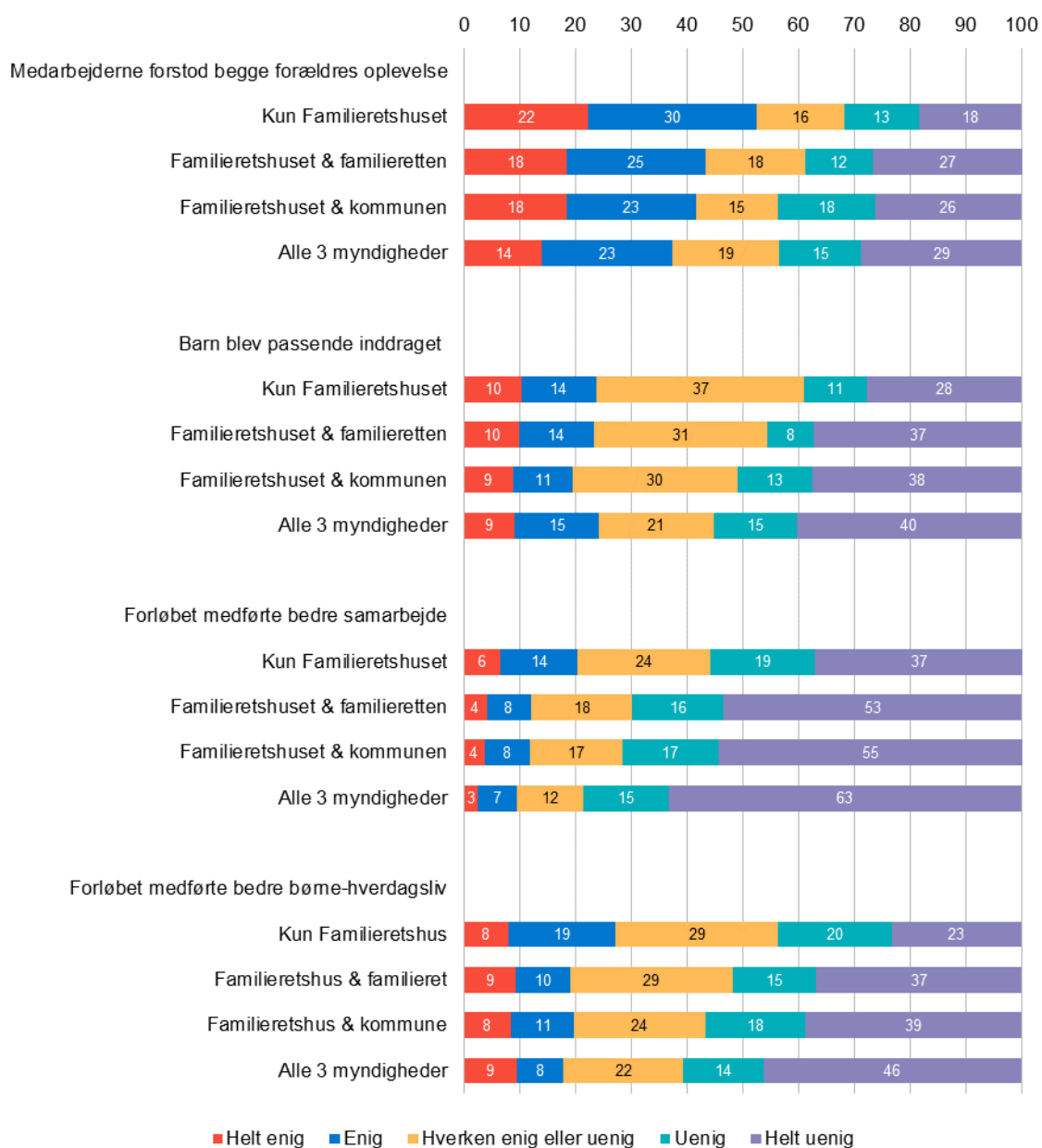
Mens lidt over halvdelen af de forældre, der kun har mødt medarbejdere i Familieretshuset, er enige i, at medarbejderne i Familieretshuset har været gode til at forstå begge forældres perspektiv i sagen, gælder det for 37 % af forældre, der har været i kontakt med både Familieretshuset, familieretten og kommunen.

Ligeledes ser vi, at utilfredsheden med inddragelsen af barnet (7-17 år) er højere, jo flere myndigheder, der har været involveret. Blandt forældre, der kun har mødt Familieretshuset, er 39 % således uenige eller helt uenige i, at barnet er blevet inddraget passende. Blandt forældre, der har mødt alle tre myndigheder, gælder det for 55 %.

I forhold til, om forløbet i Familieretshuset har medført et bedre samarbejde mellem forældrene, gentager mønsteret sig: Her er 56 % af forældrene, der kun har mødt Familieretshuset uenige eller helt uenige, mens det samme gælder for 78 % af forældre, der har mødt alle tre myndigheder.

Og endelig viser Figur 4.16 store forskelle på, om forældrene vurderer, at forløbet har medført et bedre hverdagsliv for børnene. Det er 43 % af forældrene, der kun har mødt Familieretshuset uenige i, mod 60 % af forældrene, der har mødt alle tre myndigheder.

Figur 4.16 Tilfredshed med Familieretshusets sagsbehandling. Fordelt på myndighedsinvolvering. 2020. Procent

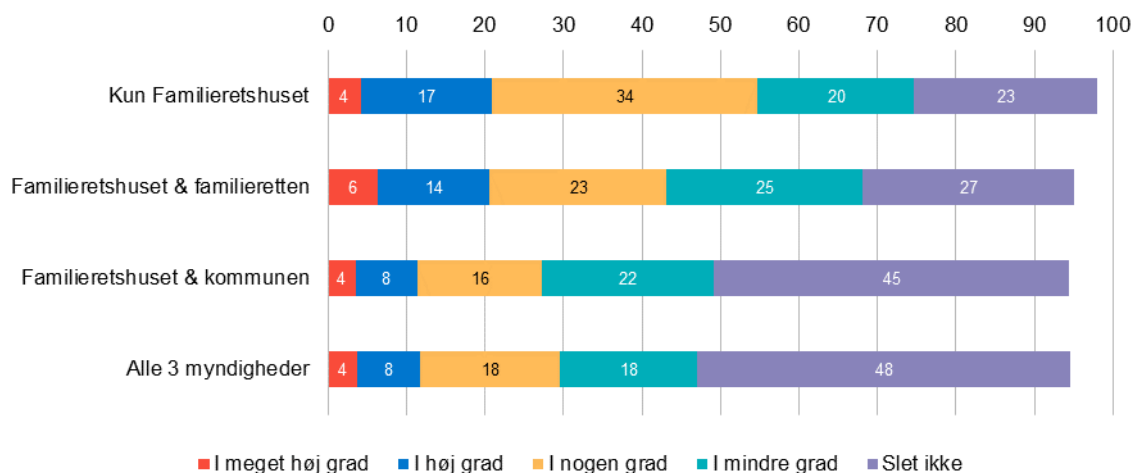

Anm.: N: Familieretshus: 570; Familieretshus & familieret: 246; Familieretshus & kommune: 481; Alle tre: 415.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Blandt de sager, der er afsluttet, uden at familieretten har været involveret, angiver ca. en sjettedel, som vist i Figur 4.17, at de ikke har fået en aftale eller en afgørelse, hvilket heller ikke nødvendigvis har været målet med sagsforløbet. Derudover ser vi, at forældre, der har fået deres sag behandlet af alle tre myndigheder, både er mere tilfredse og mere utilfredse med afgørelsen end de øvrige forældre. Det kan handle om, at de afgørelser, der er truffet i disse sager, er mere indgribende end de øvrige aftaler/afgørelser og dermed i højere grad end aftaler, der er opnået ved forlig, efterlader vindere og tabere blandt forældrene.

Figur 4.17 Tilfredshed med afgørelsen. Fordelt på myndighedsinvolvering. Kun afsluttede sager. 2020. Procent

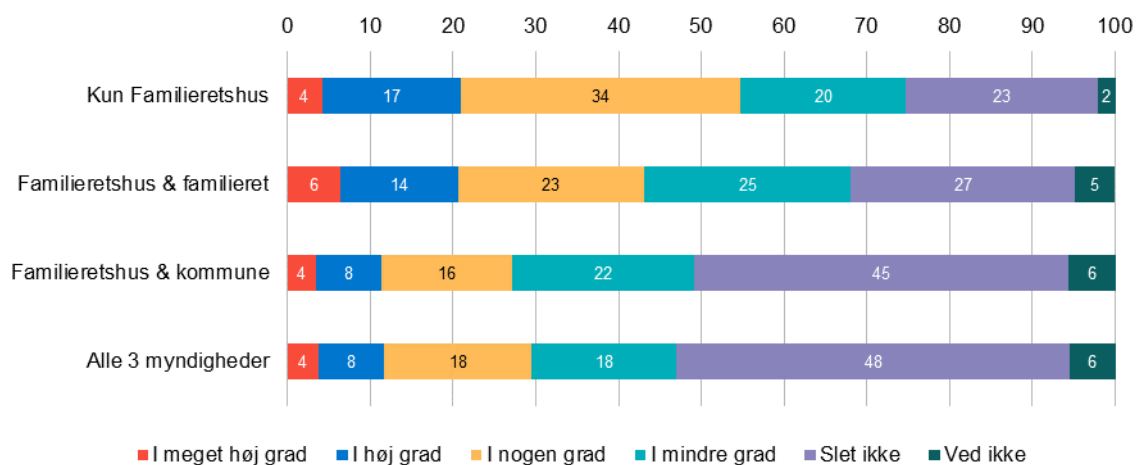
Anm.: N: Familieretshus: 284; Familieretshus & familieret: 118; Familieretshus & kommune: 184; Alle tre: 174.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Figur 4.18 viser, at det kan være vanskeligt at skabe sammenhæng i sagsbehandlingen på tværs af myndigheder. Det lykkes i nogen grad i sager, der behandles inden for det familieretlige system, dvs. i Familieretshuset og i familieretten, men når kommunen også inddrages, oplever mange forældre en manglende sammenhæng.

Således ser vi, at 55 % af de forældre, der har mødt flere medarbejdere i Familieretshuset, men ikke andre myndigheder, samt 43 % af de forældre, der har været i kontakt med Familieretshuset og familieretten, i høj eller nogen grad oplever, at der er sammenhæng i sagsforløbet. Blandt forældre, der har været i kontakt med kommunen, gælder det for ca. en femtedel.

Figur 4.18 Oplevelse af sammenhæng i sagsbehandlingen. Fordelt på myndighedsinvolvering. 2020. Procent

Anm.: N: Familieretshus: 570; Familieretshus & familieret: 246; Familieretshus & kommune: 481; Alle tre: 415.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

4.5 Opsamling

Forældre, der er i kontakt med de familieretlige myndigheder, befinder sig som oftest i en stor livskrise af længere eller kortere varighed. De har, som kapitel 5 vil vise, et højt konfliktniveau og mange samarbejdsproblemer og har svært ved at få en hverdag til at fungere, der er tålelig for dem selv og deres børn. Analyserne i dette kapitel viser, at mange oplever ikke at få tilstrækkelig hjælp i det familieretlige system, og at gruppen, der har mødt de familieretlige myndigheder efter reformen, er mere utilfredse i forhold til at opnå et bedre samarbejde og et bedre hverdagsliv for børnene end gruppen, der mødte systemet før reformen. Derudover ser vi også, at færre angiver, at de har fået løst det problem, de kom med, samt at der ikke er sket en ændring i, at mange oplever manglende sammenhæng mellem sagsbehandling og indsatser hos forskellige myndigheder, der er involveret i sagen.

Det er dog for tidligt at tilskrive reformen den lave tilfredshed, da der som beskrevet har været ganske store udfordringer i form af et langt større antal komplekse sager, end der var taget højde for. Derfor har der været alt for få ressourcer til bl.a. at afholde det nødvendige antal møder i de komplekse sager, hvilket har medført meget lange ventetider. En egentlig vurdering af reformens betydning for forældrenes tilfredshed må derfor vente til de næste år, hvor der forhåbentlig er bedre overensstemmelse mellem ressourcer og behov.

Analyserne viser, at samværsforældre er langt mindre tilfredse med sagsbehandlingen og udbyttet af denne end bopælsforældre. Derudover oplever de et større fald i tilfredshed end bopælsforældrene. Forskellen på samværsforældre og bopælsforældre træder frem i næsten alle analyser og viser formodentlig dels noget om styrkeforholdet mellem forældrene i systemet, dels at de oplever hverdagen sammen med barnet meget forskelligt. Forskellen i tilfredshed kan for det første handle om, at spørgsmålet om, hvem der skal være bopæls- og samværsforælder, er det, sagen handler om, og at selve rollen som samværsforælder således er opnået som følge af en tabt sag. Derudover vil bopælsforælderen, selvom der ofte lægges op til et ligeværdigt forældreskab, i tilfælde af konflikt have flere rettigheder til at tilrettelægge barnets hverdag, mens samværsforælderen ofte vil opleve at måtte afgive samvær for at mindske konfliktens indvirkning på barnet. Det er for tidligt at sige, om den øgede utilfredshed blandt samværsforældrene er en følge af reformen eller en følge af de lange ventetider og dermed mere fastlåste sager. Reformen indebærer en større vægt på barnets trivsel og dermed i nogle sager en mindre vægt på forældrenes individuelle rettigheder. Det kan betyde, at man i højere grad skærmer barnet mod forældrenes konflikter og derfor træffer flere afgørelser om samværsstop, hvilket stiller samværsforældrene i en mere sårbar position. Det kan dog også skyldes ventetider og for få ressourcer, og at det derfor har været sværere at nå frem til en løsning, der kunne sikre barnet samvær med samværsforælderen i de tilfælde, hvor det er hensigtsmæssigt.

Som i baselinemålingen ser vi, at tilfredsheden er størst i de mindst komplicerede sager og omvendt mindst i de mest komplicerede sager. Det gælder både, når vi opdeler forældrene i de fire risikogrupper, og når vi ser på, hvor mange myndigheder, sagen behandles af.

5 Forældresamarbejde, konflikt og trivsel

Der er fra 2019 til 2020 ikke sket store ændringer i samarbejdet mellem de forældre, der har fået en sag behandlet ved de familieretlige myndigheder, og deres indbyrdes konflikter. Vi ser dog lidt flere, der angiver, at der er psykisk sygdom i sagen (fra 27 i 2019 til 31 % i 2020), og lidt flere, der angiver, at der er psykisk vold i sagen (fra 39 til 43 %), og derfor også lidt flere sager i Gruppe 4, der typisk ville blive kategoriseret som en § 7-sag i Familieretshusets system (46 % i 2020 mod 41 % i 2019). Børnenes trivsel ligger på samme niveau i 2019 og 2020, både når vi måler trivsels- og adfærdsproblemer ved hjælp af SDQ-spørgsmål, når vi spørger til forældrenes generelle bekymring, og når vi spørger til skolefravær. Forældrene oplever i lidt højere grad end tidligere nervøsitet, nedtrykthed, bekymring og opgivenhed, og forældrenes samlede score for mistrivsel er derfor lidt højere i 2020 sammenlignet med 2019 (5,5 i 2020 mod 5,0 i 2019 på 18-punktsskala). Udviklingen er statistisk signifikant, men dog så begrænset, at det ikke giver mening at vise den i figurer.

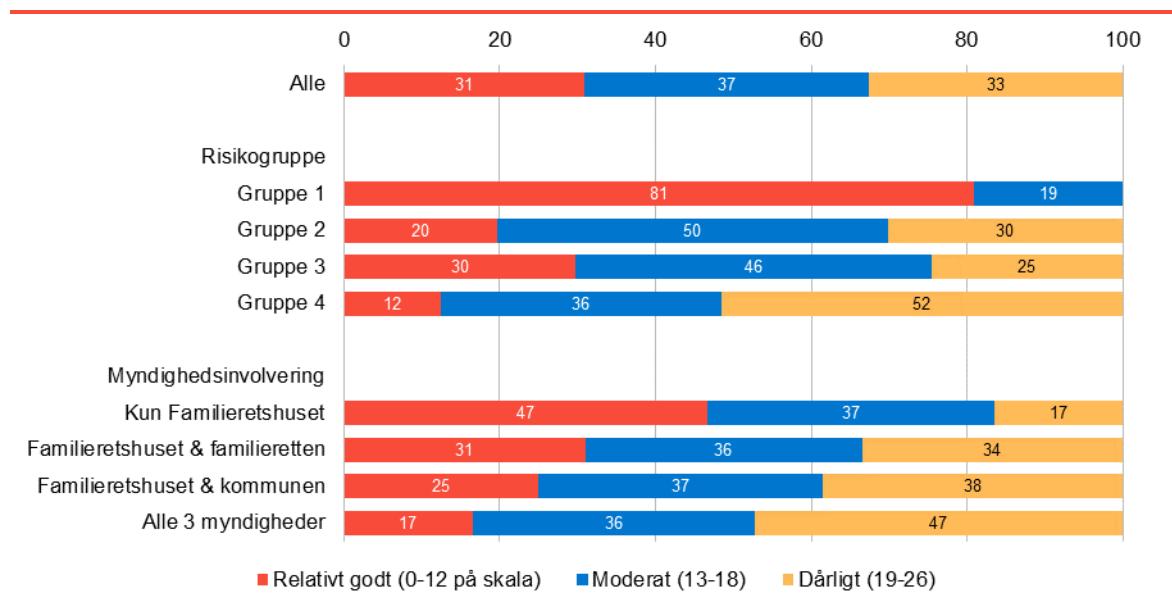
I stedet viser vi ligesom i baselinemålingen, hvordan samarbejde, konflikt og trivsel hænger sammen med, hvorvidt forældrene er bopæls- eller samværsforældre, hvilken risikogruppe, forældrene tilhører, og hvor mange myndigheder, familien har været i kontakt med. Alle tre faktorer viste sig i baselinemålingen at have stor betydning for forældresamarbejdet, konfliktniveauet samt børns og forældres trivsel (Dahl, 2019).

5.1 Forældresamarbejde og konflikt

Figur 5.1 og Figur 5.2 beskriver forældrenes samarbejde og konfliktniveau. Forældresamarbejdet er målt ved hjælp af 6 spørgsmål (se afsnit 2.2.2), der tilsammen danner en skala fra 0-26, der i analyserne igen er inddelt i tre grupper: en gruppe med relativt godt samarbejde (0-12 på skalaen), en gruppe med moderat samarbejde (13-18 på skalaen) og en gruppe med relativt dårligt samarbejde (19-26 på skalaen). Konfliktniveauet er målt ved hjælp af et enkelt spørgsmål, hvor forældrene selv har skullet placere sig på en skala fra 1-7, hvor 1 betegner ingen konflikt, mens 7 betegner et ekstremt højt konfliktniveau. I analyserne er denne skala inddelt, så 1-3 betegner et lavt konfliktniveau, 4 betegner et moderat konfliktniveau, mens 5-8 betegner et højt konfliktniveau.

Vi ser ikke overraskende, at samarbejdet er bedre, hvis man tilhører Gruppe 1 og selv angiver, at ens konfliktniveau er relativt lavt, eller hvis det lykkes at færdigbehandle sagen i Familieretshuset uden at involvere andre myndigheder. Tilhører man omvendt Gruppe 4, er samarbejdet relativt dårligt for 52 % vedkommende, og tilsvarende er der mange med et dårligt samarbejde i gruppen, der møder alle tre myndigheder.

Figur 5.1 Forældresamarbejde inddelt i kategorier. Fordelt på risikogrupper og involverede myndigheder. 2020. Procent

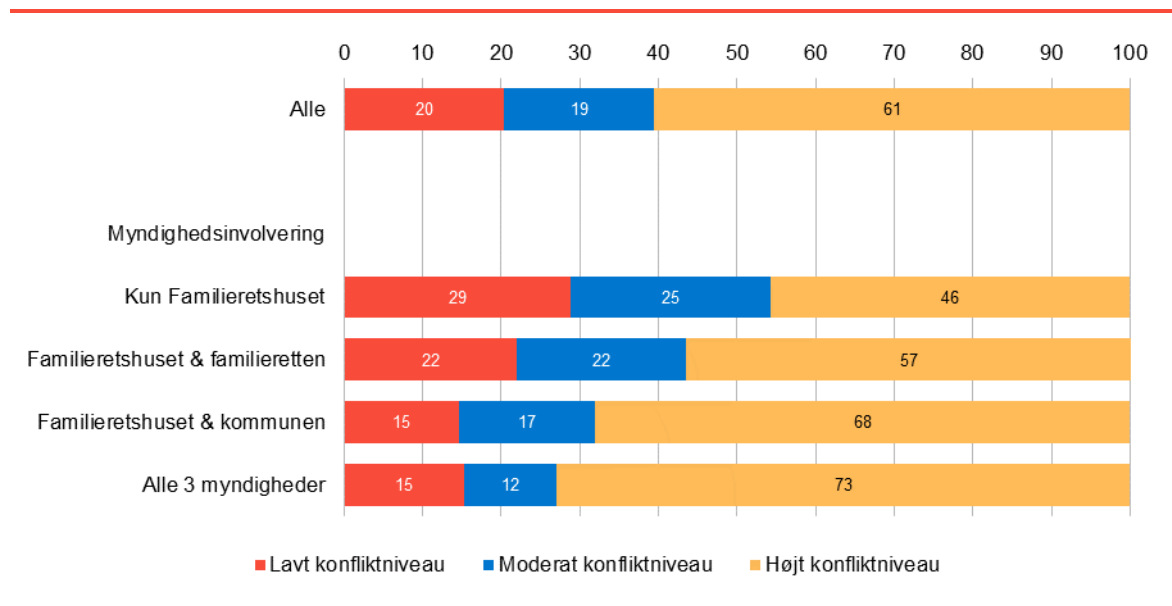

Anm.: N: 1.589.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Konfliktniveauet er, som Figur 5.2 viser, generelt højt, men langt højere blandt forældre, hvis sag behandles af alle tre myndigheder, end blandt forældre, hvis sag færdigbehandles i Familieretshuset. 61 % af alle forældre i undersøgelsen angiver således, at konfliktniveauet er højt, meget højt eller ekstremt højt, mens 20 % fortæller, at der ikke (længere) er nogen konflikt, at konfliktniveauet er meget lavt eller lavt. Blandt forældre i kontakt med alle tre myndigheder ligger konfliktniveauet dog på 5-8 på skalaen hos 73 %, mens 15 % befinder sig på 1-3 på skalaen.

Figur 5.2 Konfliktniveau inddelt i 3 kategorier. Fordelt på involverede myndigheder. 2020. Procent

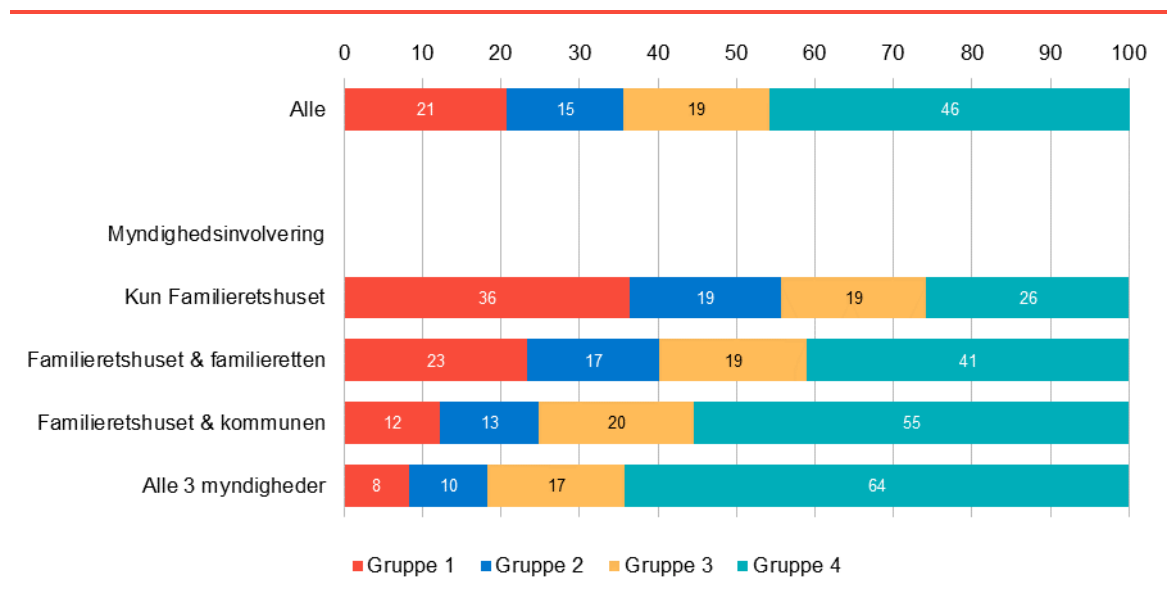

Anm.: N: 1.589.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Endelig har vi medtaget Figur 5.3 for at vise, hvordan de fire risikogrupper fordeler sig blandt sager, der behandles af forskellige myndigheder. Generelt tilhører næsten halvdelen Gruppe 4 med flere risikofaktorer eller vold, men blandt sager, der færdigbehandles i Familieretshuset, gælder det dog "kun" godt en fjerdedel, mens de lavkonflikte sager uden risikofaktorer i Gruppe 1 udgør 36 % af sagerne, der færdigbehandles i Familieretshuset. Omvendt udgør Gruppe 4-sagerne 64 % af de sager, der behandles af alle tre myndigheder, mens Gruppe 1-sagerne naturligt nok relativt sjældent kommer i kontakt med så mange myndigheder.

Figur 5.3 Sammenhæng mellem myndighedsbehandling og inddeling i risikogrupper. 2020. Procent

Anm.: N: 1.589.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

5.2 Børns samvær og trivsel

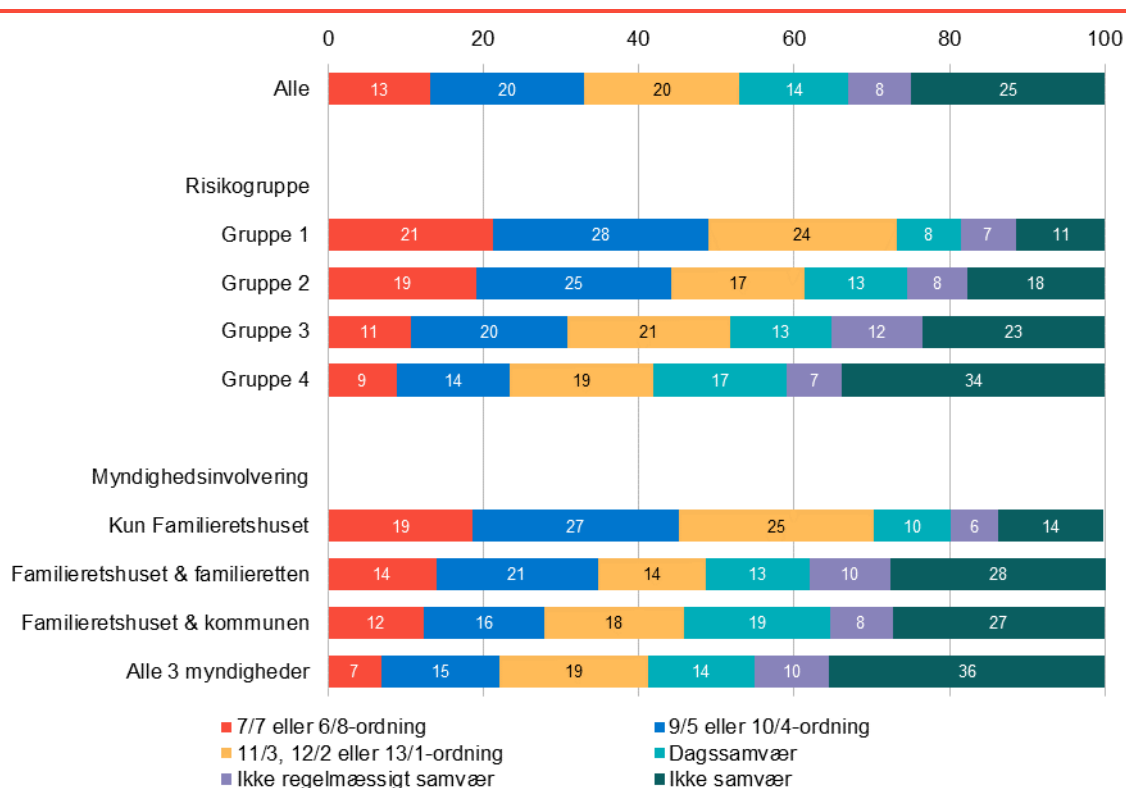
Figur 5.4 viser, at 18 % af forældrene angiver, at det barn, der er udvalgt til undersøgelsen, ikke har haft samvær med samværsforælderen den seneste måned. 14 % angiver, at der er dagssamvær uden overnatning. 7 % angiver, at der har været ikke regelmæssigt samvær. 20 % angiver, at barnet overnatter hos samværsforælderen 1, 2 eller 3 dage ud af en 14-dages periode – dvs. typisk en eller flere overnatninger hver anden weekend. 21 % har praktiseret en 9/5- eller 10/4-ordning, mens 15 % har praktiseret en 8/6- eller en 7-7-ordning. De resterende 7 %, der ikke er vist i figuren, angiver, at spørgsmålet om samvær ikke er relevant.

Sammenlignet med andre børn i ikke-samlevende familier, hvor 37 % ifølge undersøgelsen *Børn og Unge i Danmark 2018* angiver, at de har en deleordning, er andelen med deleordninger blandt familierne med en sag i Statsforvaltningen væsentlig lavere (Dahl, 2018). Det kan både skyldes, at børnene i familier med familieretlige sager er yngre end den generelle børnebefolkning, og at konfliktniveauet mellem forældrene er højere.

Vi ser, at samværsordningen hænger sammen med, hvilken risikogruppe, sagen tilhører, og hvor mange myndigheder der er involveret i sagen. Blandt børn i Gruppe 1 og Gruppe 2 har henholdsvis 11 og 18 % ikke samvær med samværsforælderen, mens det for børn fra Gruppe 4 gælder for 34

% Blandt sager, der færdigbehandles i Familieretshuset, har 14 % ikke samvær med samværsforælderen, mens det for familier, der møder alle tre myndigheder, gælder for 36 %.

Figur 5.4 Samværsordning i forskellige grupper. 2020. Procent

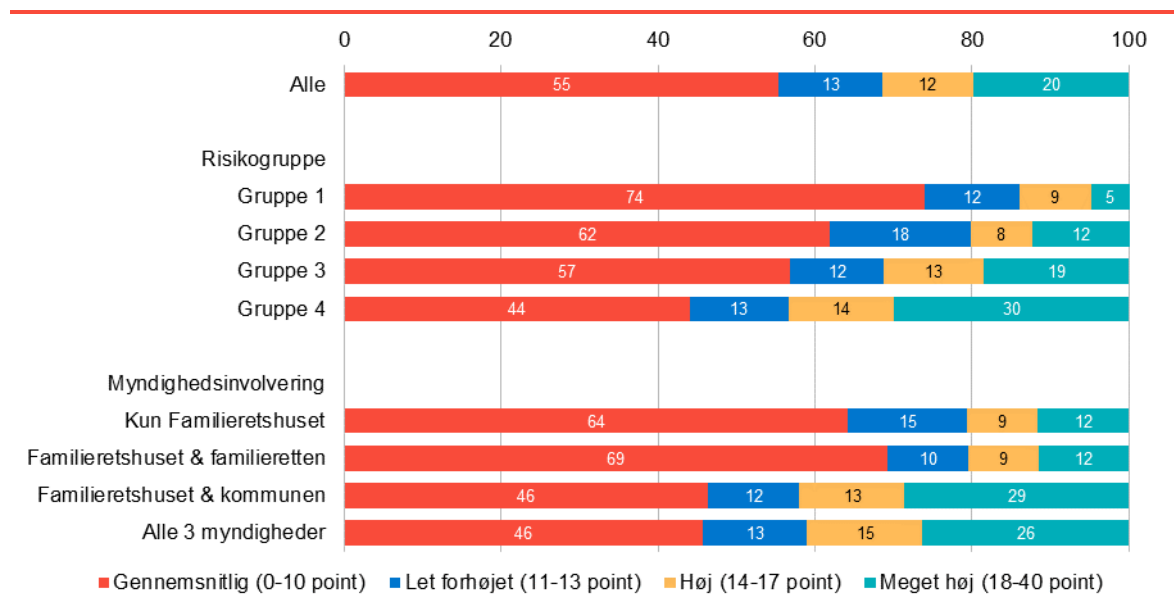
Anm.: N: 1.589.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

En stor andel af børn, der er involveret i en sag ved de familieretlige myndigheder, har et højt niveau af adfærds- og trivselsproblemer. Det ses, når vi måler deres trivsel ved hjælp af det standardiserede instrument SDQ. Figur 5.5 viser således, at 55 % af børnene i de familieretlige sager falder inden for det trivselsmæssige normalområde på 0-10 point på skalaen, hvor vi i øvrigt finder ca. 83 % af danske 5-12-årige børn. I den anden ende af skalaen finder vi med en score på 18-40 point de børn, der trives dårligst. Her befinder 20 % af børnene, der er involveret i de familieretlige sager sig mod ca. 5 % af den generelle danske børnebefolkning (Arnfred et al., 2019).

Børnenes trivsel hænger som de øvrige forhold i undersøgelsen sammen med, hvor mange myndigheder, familien er i kontakt med, og med hvilken risikogruppe, forældrene befinder sig i. Vi ser således, at børn i Gruppe 1-sagerne trives næsten lige så godt som gennemsnitlige børn, mens kun 44 % af børnene i Gruppe 4-sagerne befinder sig inden for normalområdet. Børn i sager, hvor kommunen er involveret, har en væsentlig dårligere trivsel end børn i sager, der udelukkende behandles inden for det familieretlige system.

Figur 5.5 Børnetrivsel målt ved SDQ. 2-17-årige, hvor der er samvær med den forælder, der besvarer skemaet. 2020. Procent

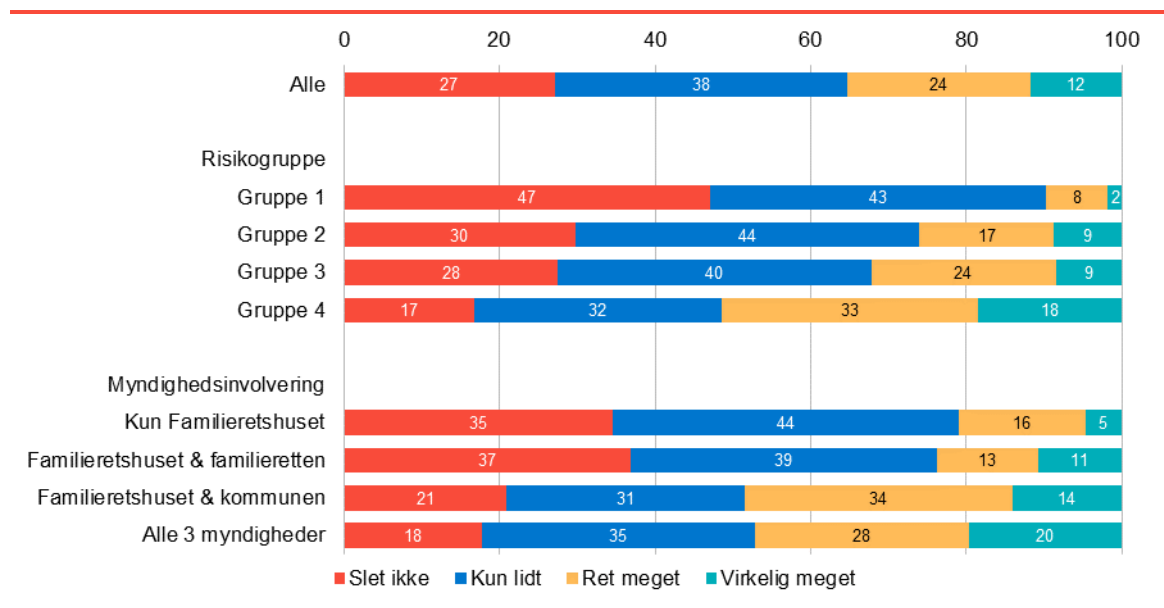
Anm.: N: 1.232.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

For også at få en indikation af de yngste børns trivsel er alle forældre, der ser deres barn, i Figur 5.6 blevet spurgt, om de er bekymrede for barnets samlede adfærd og trivsel. Denne analyse viser, at 27 % af forældrene angiver, de "slet ikke" er bekymrede for deres børn, 38 % er "kun lidt" bekymrede. 24 % angiver, at de bekymrer sig "ret meget", mens 12 % svarer "virkelig meget" til spørgsmålet om, hvor bekymrede de er for deres børn.

Derudover ser vi det samme billede som i analysen af den samlede SDQ-skala, idet bekymringsniveauet hænger sammen med antallet af myndigheder, familien er i kontakt med, og den risikogruppe, familien er placeret i.

Figur 5.6 Bekymring for barnet. Alle børn, hvor der er samvær med den forælder, der besvarer skemaet. 2020. Procent

Anm.: N: 1.299.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Skolefravær kan være et andet udtryk for barnets psykiske og sociale vanskeligheder. I Figur 5.7 ser vi baseret på bopælsforældres⁸ besvarelser, at 31 % af de 6-17-årige børn har haft mindst 2 fraværsdage i løbet af den seneste måned, dvs. mindst 10 % fravær, hvis der er ca. 20 skoledage i en måned. 18 % har haft 2-3 fraværsdage, mens 13 % har haft mindst 4 fraværsdage. Ifølge Styrelsen for It og Læring har ca. 15 % af alle danske børn mere end 10 % årligt skolefravær. Det betyder altså, at skolefraværet er en del større blandt børn, der er involveret i en sag i Statsforvaltningen, end det er blandt andre danske børn (Undervisningsministeriet, 2018: <https://www.uvm.dk/statistik/grundskolen/elever/elevfravaer>).

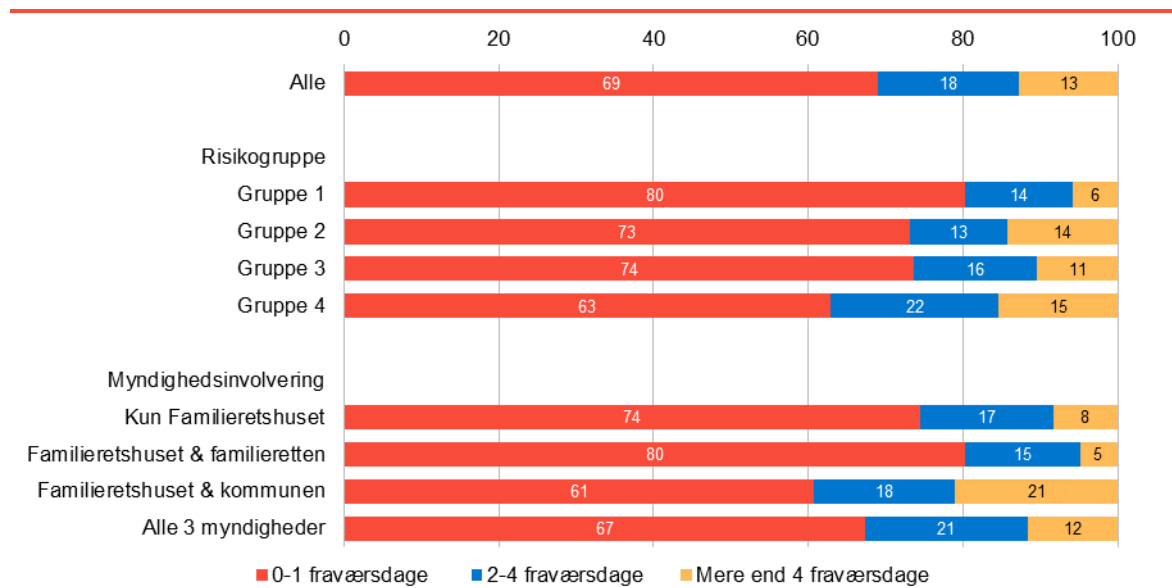
Fraværet er større blandt teenagere, end det er blandt de lidt yngre børn.

Ligeledes ser vi i en sammenhæng mellem tilhørsforholdet til en af de fire risikogrupper og børnenes skolefravær: 6 % af børnene i Gruppe 1 har haft mere end 4 fraværsdage den seneste måned, mens det gælder 14 % af børnene i Gruppe 2, 11% af børnene i Gruppe 3 og 15 % af børnene i Gruppe 4.

I forhold til myndighedsbehandling er fraværet mindst blandt børn, involveret i en sag i Familieretshuset og familieretten, og omvendt størst blandt børn i sager, der behandles i Familieretshuset og kommunen.

⁸ En høj andel af samværsforældrene har svaret ved ikke til spørgsmålet, hvorfor de er udeladt af denne analyse.

Figur 5.7 Skolefravær. 6-17-årige. Kun svar fra bopælsforældre. 2020. Procent

Anm.: N: 543.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

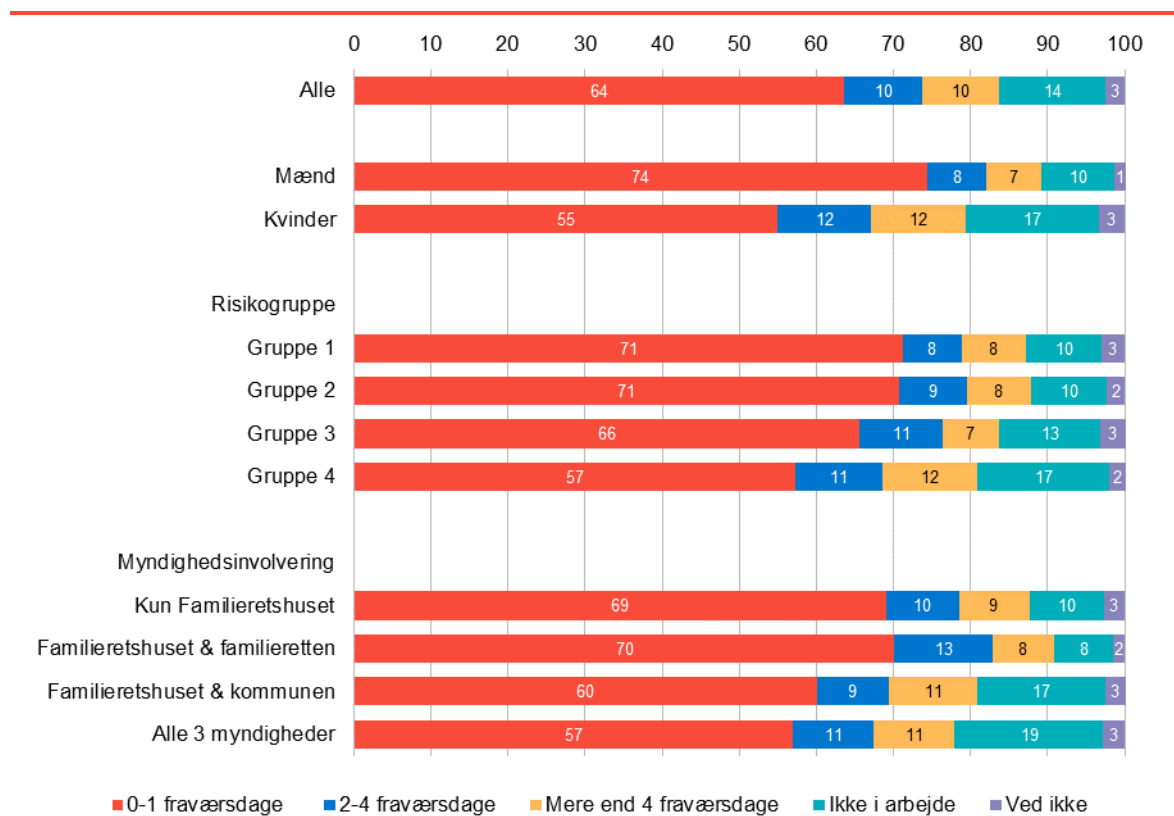
5.3 Forældres trivsel målt på arbejdsfravær og psykisk trivsel

De sidste to analyser handler om forældrenes trivsel målt ved hjælp af et spørgsmål om deres fravær fra arbejde og ved hjælp af fem spørgsmål fra The Hopkins Symptoms Checklist (HSCL-skalaen), der spørger til frygt, nervøsitet, nedtrykthed, bekymring, følelse af, at alt er hårdt og følelse af håbløshed.

Analyserne i Figur 5.8 viser, at kvinder i noget højere grad end mænd står uden for arbejdsmarkedet, og at de derudover i højere grad har været fraværende fra arbejde måneden op til besvarelsen af skemaet. Således er 17 % af kvinderne ikke i arbejde, 12 % har været fraværende i 2-3 dage i løbet af seneste måned, mens ligeledes 12 % har været fraværende mindst 4 dage. Blandt mændene er 10 % ikke i arbejde, 8 % har haft 2-3 dages fravær, mens 7 % har været fraværende mindst 4 dage.

Derudover ser vi, at antallet af myndigheder, som familien er i kontakt med, og især den risikogruppe, som familien er placeret i, hænger sammen med forældrenes fravær. Forældre i Gruppe 4 og forældre, hvis sag behandles af alle tre myndigheder, er således væsentligt oftere ikke i arbejde end forældre i Gruppe 1 og forældre, hvis sag færdigbehandles i Familieretshuset.

Figur 5.8 Forældres arbejdsfravær. Fordelt på baggrundsfaktorer. Procent.

Anm.: N: 1.589.

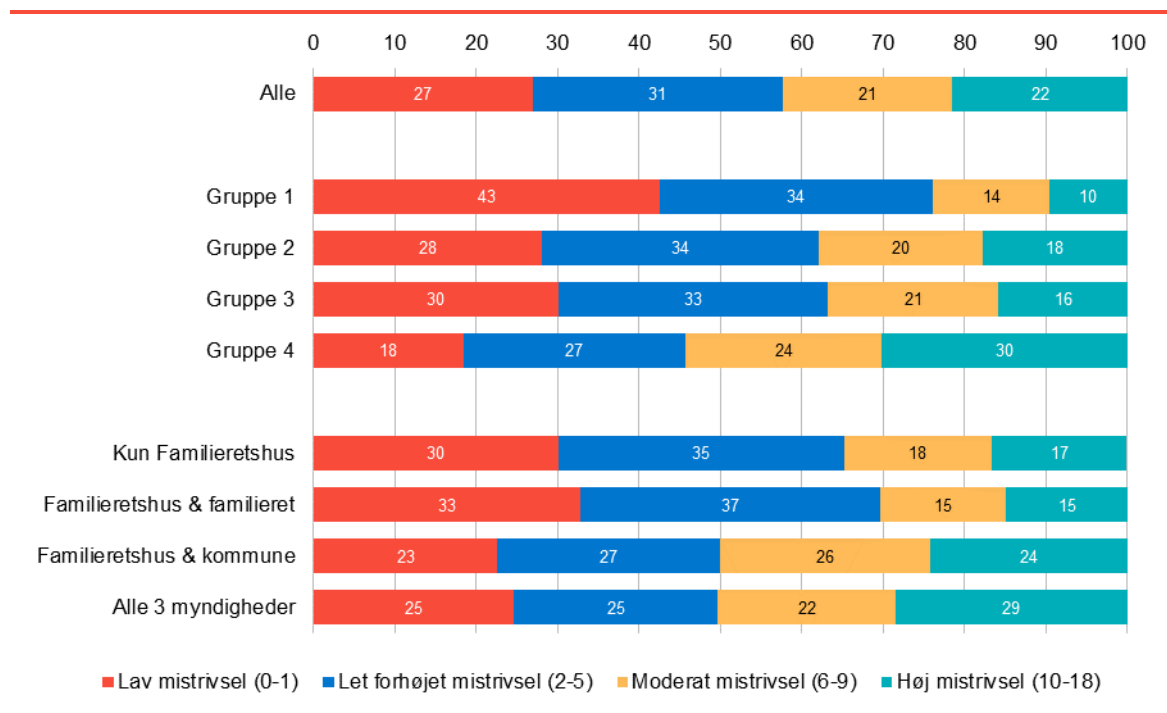
Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

Den sidste analyse af forældres psykiske trivsel, vist i Figur 5.9, viser forældrenes samlede score på HSCL-skalaen og er opdelt i fire kategorier: Meget få symptomer: 0-1 point, Lavt niveau af symptomer: 2-5 point, Mellemhøjt niveau af symptomer: 6-9 point og Højt niveau af symptomer: 10-18. Ét point svarer til, at man i højst 1 af de 6 spørgsmål om oplevelse af *frygt*, *nervøsitet*, *nedtrykthed*, *bekymring*, *følelse af, at alt er hårdt* (opgivenhed) og *følelse af håbløshed*, har svaret "lidt plaget", mens 18 point svarer til, at man i alle seks spørgsmål har angivet, at man er "meget plaget".

Alt i alt ligger 27 % af forældrene i den bedste gruppe med meget få symptomer, 31 % ligger i gruppen med et lavt niveau af symptomer, 21 % ligger i gruppen med et mellemhøjt niveau af symptomer, mens endelig 22 % ligger i gruppen med et højt niveau af symptomer

Figur 5.9 viser som så mange andre analyser i denne rapport, at forældrenes trivsel hænger sammen med, hvor mange risikofaktorer der optræder i sagen, og hvor mange myndigheder der er involveret i sagen. I Gruppe 1 befinder 10 % sig i gruppen med højt niveau af symptomer på mistrivsel, mens det samme gælder for 30 % af forældrene i Gruppe 4. Blandt sager, der færdigbehandles i Familieretshuset, har 17 % et højt niveau af symptomer mod 29 % af forældrene, der møder alle tre myndigheder.

Figur 5.9 Symptomer på psykisk mistrivsel blandt forældrene. Spørgsmål fra HSCL-instrumentet. 2020. Procent

Anm.: N: 1.589.

Kilde: Tilfredshedsundersøgelse blandt forældre i det familieretlige system.

5.4 Opsamling

Der er ikke sket nogen udvikling fra baselinemålingen i 2019 før reformen til målingen i 2020 efter reformen i forældrenes konfliktniveau og forældresamarbejde og heller ikke i børns og forældres trivsel. I forhold til samvær er der sket en stigning i andelen af børn, der ikke har samvær med samværsforælderen.

Konfliktniveau er fortsat højt og forældresamarbejdet svært. Begge faktorer hænger ikke overraskende sammen med antallet af risikofaktorer og graden af myndighedsinvolvering i sagen. Det følger naturligt af screeningen for risikofaktorer, der medfører visitering til forskellige forløb med involvering af et varierende antal myndigheder.

Børn, der er involveret i en sag ved de familieretlige myndigheder, har et højere niveau af adfærd- og trivselsproblemer sammenlignet med andre børn i Danmark, når vi måler deres trivsel ved hjælp af det standardiserede instrument SDQ. Kun 53 % af de børn, der er involveret i en familieretlig sag, falder således inden for normalområdet mod 83 % af andre danske børn. Cirka en tredjedel af forældrene angiver, at de er "virkelig meget" eller "ret meget" bekymrede for deres børn.

Målt ved SDQ ser vi som i baselinemålingen dårligere børnetrivsel, jo flere myndigheder, der er involveret i sagen. Som ventet ses vi desuden en markant dårligere trivsel i sager med mange risikofaktorer end i sager med lavt konfliktniveau og fravær af sociale problemer.

Måneden op til besvarelsen af spørgeskemaet er skolefraværet blandt børnene i de familieretlige sager ca. dobbelt så højt som andre danske børns fravær. Her er det de ældste børn, der har mest

fravær. Igen er fraværet sammenhængende med, hvilken risikogruppe forældrene befinder sig i, idet fraværet er lavest i Gruppe 1 og højest i Gruppe 4.

13 % af familierne i undersøgelsen praktiserer en deleordning, hvor barnet bor næsten lige meget hos begge forældre. Det er færre, end det er tilfældet i andre ikke-samlevende familier, hvor 37 % praktiserer en deleordning. 25 % angiver, at der ikke har været samvær mellem barnet og samværsforælderen den seneste måned, hvilket er højere end andelen i alle danske ikke-samlevende familier. Sandsynligheden for ikke at have samvær stiger, jo flere myndigheder, familien er i kontakt med, og jo flere risici, der optræder i sagen.

Kvinderne i undersøgelsen står i lidt højere grad end mændene uden for arbejdsmarkedet. Derudover ser vi som i de øvrige analyser, at arbejdsfraværet er større, jo flere myndigheder, familien er i kontakt med, og jo flere risici, familien oplever.

Forældrenes individuelle trivsel er målt ved hjælp af udvalgte spørgsmål fra HSCL-skalaen. Trivslen blandt forældrene er ringere, jo flere myndigheder, de er i kontakt med, og jo flere risici, de oplever.

Litteratur

- Arnfred, J., K. Svendsen, C. Rask, P. Jeppesen, L. Fensbo, T. Houmann, C. Obel, J. Niclasen & N. Bilenberg (2019): "Danish norms for the Strengths and Difficulties Questionnaire", *Danish Medical Journal*, 66(6), s. 1-7.
- Børne- og Socialministeriet (2018): *Aftale om ét samlet familieretligt system*.
- Dahl, K.M. (2018): "Domæne 5: Sociale relationer" i Ottosen et al.: *Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Dahl, K.M. (2019): *Forældres tilfredshed med det familieretlige system – Baselineundersøgelse af det familieretlige system i forbindelse med reform af området april 2019*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Derogatis, L., R.S. Lipman, K. Rickels, E.H. Uhlenhuth & L. Covi (1974): "The Hopkins Symptom Checklist (HSCL): A self-report symptom inventory". *Behavioral Science*, 19(1).
- Familieretshuset (2019): *Økonomisk saltvandsindsprøjtning til Familieretshuset*. Nyhed, december, 2019.
- Ottosen, M.H. & S. Stage (2012): *Delebørn i tal. En analyse af skilsmissebørns samvær baseret på SFI's børneforløbsundersøgelse*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Ottosen, M.H., K.M. Dahl & B. Boserup (2017): *Forældrekonflikter efter samlivsbruddet. Karakteristika og risikofaktorer i komplekse forældreansvarssager*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Retsinformation (2019a): *Bekendtgørelse af lov om Familieretshuset*. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/766>.
- Retsinformation (2019b): *Vejledning om Familieretshuset*. VEJ nr 9253 af 20/03/2019. <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2019/9253>
- Sdqinfo.dk. <http://www.sdqinfo.org/py/sdqinfo/b3.py?language=Danish>.
- Undervisningsministeriet (2018): *Elevfravær i folkeskoler, 2017/18*. <https://www.uvm.dk/statistik/grundskolen/elever/elevfravaer>).

**VIDEN I
VELFÆRD**

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD